

PAJŪRIO DVIRAČIŲ TRASA

Kelionių vadovas

Trasos vadovas ir žemėlapis M 1 : 50 000

MIELASIS SKAITYTOJAU,

Savo rankose laikote Pajūrio dviračių trasos kelionių vadovą dviratininkams. Tai jūsų kelrodis, praversiantis keliaujant po Lietuvos pajūrio regioną daugiau kaip 200 kilometrų ilgio dviračių trasa, kuri pirmoji šalyje paženklinta specialiais dviračių trasos ženklais. Ši trasa pasižymi puikiais dviračių takais, kurie driekiasi visu Lietuvos pajūriu nuo Būtingės iki Nidos.

Pajūrio dviračių trasą sudaro Klaipėdoje susisiekiančios 3 skirtingos atkarpos, kurios aprašytos šiame leidinyje. Vienas maršrutas nuo Klaipėdos veda į šiaurę iki Latvijos sienos, du maršrutai – į pietus: Kuršių nerija iki sienos su Kaliningrado sritimi (Rusija) ir Pamariu iki Rusnės salos Nemuno deltoje. Kiekvienas iš šių regionų traukia nuostabaus grožio gamta, savita istorija ir kultūros paveldu.

Pasinaudodami šiuo leidiniu, kelionę dviračiu galėsite planuoti lanksčiai, pagal savo poreikius ir galimybes. Čia rasite deta-

lius žemėlapius ir tiksliai aprašytas 3 trasos atkarpas su atstumais ir pagrindine informacija apie lankytinas vietas bei turistines paslaugas dviratininkams – nakvynę, maitinimą, dviračių remontą, nuomą ir kt. Kiekvienas šiame leidinyje atras sau naudingų patarimų apie pasiruošimą kelionėms dviračiu, o taip pat turistinių ir specializuotų paslaugų dviratininkams adresus ir kontaktus.

Leidinyje pateiktuose detaliuose žemėlapiuose pažymėti rekomenduojami maršrutai su atstumais, sutartiniais ženklais paženklinti lankytini objektai ir paslaugos.

Pajūrio dviračių trasos žemėlapis (mastelis 1 : 200 000), kuriame pateikti tipiniai skirtingos trukmės kelionių šia trasa maršrutai, turizmo informacijos centrų kontaktai ir kitos naudingos nuorodos, yra išleistas kaip atskiras leidinys.

Leidinio rengėjai

TURINYS

Įvadas	2
Kaip naudotis kelionės vadovu	3
Žemėlapių sutartiniai ženklai	4
Vakarų Lietuvos regionas	6
Klaipėda	10
Apie Pajūrio dviračių trasą	16
Kuršių nerija (nuo Klaipėdos iki Nidos)	19
Gintarinis pajūris (nuo Klaipėdos iki Latvijos sienos)	39
Kuršmarės ir Nemuno delta (nuo Klaipėdos Pamariu iki Rusnės salos)	59
Patarimai dviratininkams	90
Paslaugų rodyklė	93
Vietovių rodyklė	98

KAIP NAUDOTIS KELIONĖS VADOVU

Pirmiausia pasirinkite norimą kelionės maršrutą. Šiame leidinyje rasite išsamiai aprašytas visas tris Pajūrio dviračių trasos atkarpas ir bendrąją informaciją apie Vakarų Lietuvos regioną ir jos centrą – Klaipėdos miestą.

Žemėlapiai

Trasos žemėlapiai leidinyje pateikti masteliu 1 : 50 000 (1 cm = 500 m), Klaipėdos senamiesčio – masteliu 1 : 10 000 (1 cm = 100 m). Penktajame puslapyje rasite Pajūrio dviračių trasos žemėlapi, suskaidytą dalimis ir sunumeruotą. Kiekviena dalis tolimesniuose vadovo puslapiuose aprašyta išsamiau. Kiekvienoje dalyje nurodytos pasaulio šalių kryptys, rodyklės į kitas žemėlapių dalis. Punktyrine geltonai raudona ryškia linija pažymėta Pajūrio dviračių trasa, o taškuota raudona linija – kiti galimi jungiamieji ir papildomi dviračių maršrutai. Taip pat nurodyti atstumai tarp miestelių (kilometrais), sutartiniais ženklais pažymėti lankytini objektai ir paslaugos. Visi tekste minimi ir žemėlapyje

nurodyti lankytini objektai yra pažymėti identiškais numeriais skliausteliuose, pvz., Pilies muziejus (1).

Tekstai

Leidinyje išsamiai aprašytas kiekvienos žemėlapių dalies maršrutas su atstumais (km), miestai, miesteliai ir lankytinos vietos. Prie objektų pavadinimų, laužtiniuose skliaustuose, nurodytas žemėlapių numeris, kur juos galima atrasti, pvz., [žem. nr. 1]. Čia taip pat pateikta informacija apie specializuotas ir

turistines paslaugas (dviračių parduotuves ir taisyklas, dviračių nuomą, autobusų ir geležinkelio stotis, perkėlas ir kt.) ir kontaktai.

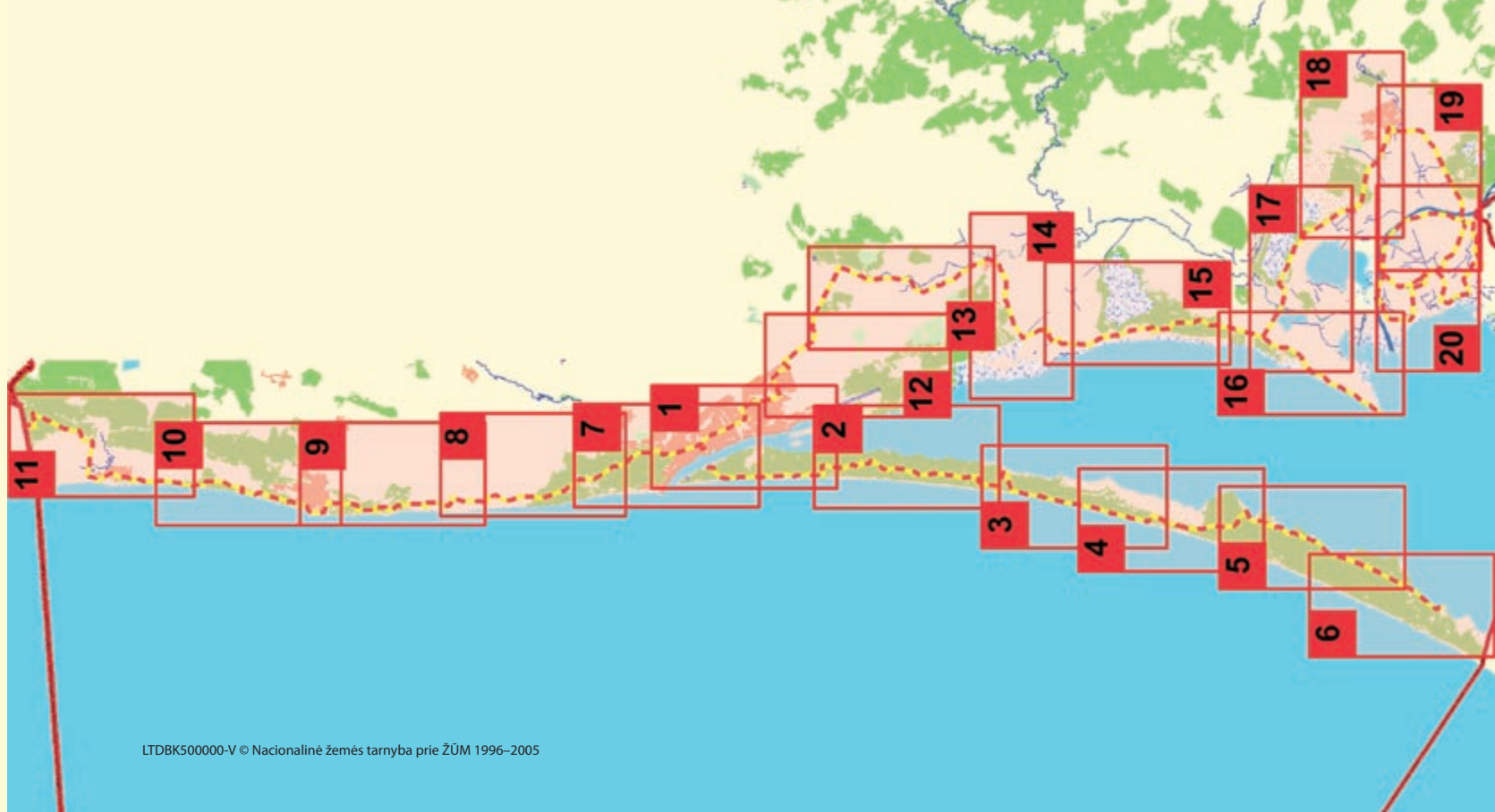
Vadovo gale rasite paslaugų rodyklę, kurioje pagal vietovių aprašymo tvarką po kiekvieno miesto pavadinimu nurodytos kitos paslaugos ir kontaktai: viešbučiai, svečių namai, kaimo sodybos, kempingai, restoranai, medicinos pagalbos vietos.

Patarimai

Leidinio pabaigoje pateikti naudingi praktiniai patarimai, kaip išsirinkti dviratį ir paruošti jį kelionei, ką pasiimti į kelią, kaip apsirengti, maitintis ir rūpintis savo sveikata, kaip atsigabenti dviratį į pajūrį, kur užsisakyti turistinių paslaugų paketą ir kt.

SUTARTINIAI ŽENKLAI

	Turizmo informacija		Regykla		Kita gatvė
	Viešbutis		Švyturys		Vietinis kelias
	Svečių namai		Piliakalnis		Tiesiamas kelias
	Kaimo turizmo sodyba		Kapinės		Geležinkelis
	Kempingas		Architektūros paminklas (pastatas, dvarvietė)		Keltų linija
	Poilsio aikštelė		Bažnyčia		Upė, kanalas (plotis 10–30 m)
	Ligoninė		Gamtos paminklas		Upė, kanalas (iki 10 m)
	Keltas / priplauka		Istorijos paminklas (memorialinė sodyba)		Gyvenvietė
	Muziejus		Nuotoliamatis		Sodas
	Dviračių taisykla ir parduotuvė		Lietuvos pajūrio dviračių trasa		Miškas
	Dviračių nuoma		Kitas dviračių maršrutas		Pelkė
	Autobusų stotis		Valstybinė siena		Smėlynas, durpynas, sąvartynas
	Traukinių stotis		Savivaldybės riba		Dirbamas laukas ir kt. teritorija
	Oro uostas		Saugomos teritorijos riba		Ežeras, tvenkinys, jūra, marios
	Muitinė		Magistralinis kelias		
	Sienos perėjimo punktas		Krašto kelias		
			Rajoninis kelias		
			Pagrindinė gatvė		

VAKARŲ LIETUVOS REGIONAS

Nuo Klaipėdos miesto net 3 kryptimis tęsiasi daugiau kaip 200 km ilgio dviračių trasos, kurios apjuosia gražiausius Lietuvos pajūrio kampelius. Viena atkarpa vingiuoja Kuršių nerija nuo Klaipėdos iki Nidos, kita veda į šiaurę Latvijos link, trečioji leidžiasi pamariu į Rusnės salą. Šis unikalus maršrutas, apimantis kone visą Lietuvos pajūrį ir pamari, leidžia geriau susipažinti su krašto gamta, kultūra ir etninėmis ypatybėmis.

Klaipėda–Nida. „Kraštovaizdis yra toks tautos kūrinys kaip kalba, folkloras, mitologija, menas“ (M. Martinaitis). Kuršių nerijos kraštovaizdis – tai unikalaus gamtos ir žmogaus susitarimo pasekmė.

Rašytiniuose šaltiniuose Kuršių nerija minima nuo 1322 m. Šis jūros smėlio rėžis, maždaug prieš 7 tūkst. metų išniręs iš Litorinos jūros, buvo tikras saulės, vėjų ir vandens srovių kūdikis. Dabar 97 km ilgio aukšta kopų ir tamsaus miško juosta tęsiasi nuo Kopgalio iki Kranto (Zelenogradsko). Jos

plotis ties Šarkuva (Lesnoje) siekia 370 m, o ties Bulvikio ragu – 3,8 km. Bendrasis Nerijos plotas – 180 kv. km (šiaurinė jos dalis nuo Smiltynės iki Nidos priklauso Lietuvai, likusi – Kaliningrado sričiai). Šiandien 70 proc. Kuršių nerijos užima miškai, beveik visa likusi dalis – smėlynai. Čia auga daugiau kaip 960 rūšių augalų, gyvena 37 rūšių žinduoliai (nemažai iš jų rūšių įtraukta į Lietuvos raudonąją knygą). Nerijoje galima pamatyti niekur kitur Lietuvoje negyvenančių vabzdžių.

Parnidžio kopa.

Pavasarinės ir rudeninės migracijos metu čia praskrenda 15 mln. paukščių. Baltijos jūroje prie nerijos plaukioja per 70 rūšių žuvų.

Pirmieji gyventojai į Kuršių neriją atsikraustė akmens amžiuje. Čia juos atviliojo saugi aplinka, vešlūs miškai, žuvų ir žvėrių gausa. VII a. nerijos gyventojus pradėjo puldinėti vikingai. Apie X a. Neringoje pradėjo kurtis didesnės gyvenvietės: į pietus nuo Nidos gyveno prūsai ir sembai, į šiaurę – žemaičiai ir kuršiai. XIII a. vietovė tapo Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinų „greitkelio“, kuriuo nuolat judėjo kariuomenės; čia pastatytos kelios pilys. Po Žalgirio mūšio nerijoje kūrėsi vokiečių kolonistai, o XVI–XVII a. kėlėsi gyventojai iš Kuršo ir Lietuvos. Tranzito kelias tarp Karaliaučiaus ir Rygos turėjo įtakos vietos gyvenviečių pobūdžiui – čia buvo steigiamos pašto ir arklių keitimosi stotys, užėigos namai. Prie jų glaudėsi žvejų sodybos. Specifinės geografinės sąlygos lėmė uždara gyvenimo būdą. Prie kiekvienos gyvenvietės buvo kapinaitės su krikštais. Tačiau to meto gyvenviečių neišliko – „smėlis gyvuosius išvaikė, o mirusiuosius dar kartą palaidojo“. XVIII a. pab. nerijos gyventojai dar

kartą pajuto smėlio grėsmę, tuomet užpustyti Karvaičiai, Nagliai, Senieji ir Naujieji Nagliai. Visa tai buvo 1756–1763 m. karo ir rusų kariuomenės miško kirtimo pasekmė.

„Liūdnesnės vietovės kaip čia gal niekur pasaulyje nėra. Vien tik smėlis ir vanduo: nei medžio, nei šešėlio, nei šaltinio gaivaus vandens gurkšneliui pasisemti...“ (rusų keliautojas P. Rozenvalis, 1814). XIX a. imtasi priemonių sustabdyti pustomam smėliui: statyti apsauginiai pylimai, vyko želdinimo darbai, sodinti miškai. Prūsijos valdžia šiems darbams skyrė milžiniškų lėšų. Nuo XIX a. vid. visos nerijos gyvenvietės garsėjo kaip kurortai; vokiečių žurnalistas O. Galgau rašė, kad Nidos viešbučiuose buvusios „varnų plunksnų prikimštos duknos“. Kopose įrengti pasivaikščiojimo takai, apžvalgos aikštelės, paplūdimiai pritaikyti poilsiautojams. Pagal 1844 m. nuostatus, kiekviena Kuršmarių valtis privalėjo turėti savo vėtrungę – ilgainiui jos tapo savotiškais meno kūriniais.

Kuršių nerija buvo populiari tarp daugelio vokiečių įžymybių: „Kelionę po Kuršių neriją 1868 m.“ aprašė L. Passarge, Nidos viešbutyje operą pagal brolių Grimų „Jonuką ir

Grytutę“ kūrė E. Humperdingas. 1929 m. į Nidą pirmą kartą atvažiavo Nobelio premijos laureatas Tomas Mannas. Nors jis čia poilsavo tik 3 vasaras, tačiau jo kūryba ir Neringa tapo neatsiejami dalykai.

Nemažai miško sunaikinta Antrojo pasaulinio karo metais, tuomet apgadintas ir apsauginis pylimas, tačiau dar didesnė nelaimė tapo Kuršių etninės bendruomenės sunykimas (dalis gyventojų pasitraukė į Vokietiją, kiti evakuoti į SSRS). Šiuo metu Kuršių nerijai skiriamas ypatingas dėmesys, ji įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Kiekvienas kampelis čia saugomas ir puoselėjamas, nes kurgi kitur pamatysi tokią nuostabią Parnidžio kopą, seną kuršišką namą ar autentišką kurėną.

Klaipėda–Būtingė. Dažnas iš mūsų pusdienį pasivaikščiojęs Klaipėdoje, skuba į Palangą arba Šventąją ir bando įsisprauti į sausakimšą paplūdimį. Tačiau žymiai prasmingiau ir aktyviau galima pailsėti keliaujant dviračiais, o jeigu esate dideli entuziastai – ir pėsčiomis, nuo Klaipėdos Latvijos sienos link. Čia atrasite tikrąjį Lietuvos pajūrį,

o Pajūrio regioninio parko, kuris driekiasi nuo Girulių iki Nemirsetos, augmenija ir gyvūnija ilgam paliks neišdildomų įspūdžių.

Ankstyvaisiais viduramžiais Lietuvos pajūris nuo Klaipėdos iki Palangos buvo retai apgyventas. Didesnę teritorijos dalį užėmė pelkės ir durpynai. VIII–XVIII a. čia susiformavo kuršių žemės – Mėguva (gyvenvietės koncentravosi palei Akmenos upę; centras buvo Palanga) ir Pilsotas (Pilsoto žemė apėmė Akmenos upės žemupį su Klaipėdos, Kalotės, Eketės,

Pajūrio regioninis parkas.

Žardės apylinkėmis). XV a. Kryžiuočių ordinui svarbus buvo kelias iš Karaliaučiaus pro Klaipėdą Rygos link. Todėl pakeliui pastatytos Nemirsetos ir Kalotės karčemos, kur pakeleiviai pernakvodavo, pasikeisdavo arklius ir aktyviai prekiaudavo. XVI a. daugumą gyventojų sudarė kuršiai. XVII–XVIII a. negandos (švedų okupacija, maras, Septynerių metų karas), miškų kirtimo paskatintos stichinės nelaimės sumažino gyventojų gretas. Karklė ir Nemirseta tik XX a. pr. pradėjo garsėti

Gintaro muziejus Palangoje.

kaip kurortai. Ten, kur baigiasi Nemirseta ir prasideda Palanga, kadaise buvo Lietuvos ir Prūsijos siena.

Litorinos jūros krantas, Olandų kepurė, Plazės ežerėlis, pajūrio kariniai įtvirtinimai „dzotai“ – tai maža dalis objektų, kuriuos galima išvysti keliaujant pajūriu iki Palangos. Pajūrio regioniniame parke auga net 8 rūšių orchidiniai augalai, gyvena 138 rūšių paukščiai. Visame regione, didesniuose miškuose, galima sutikti briedžių, stirnų, šernų, bebrų. Baltijos pakrantėse nereti svečiai yra ruoniai, senovėje kuršių vadinti „Bangpūčio dukromis“.

Tačiau Pajūrio regioninis parkas įdomus ne tik gamtos mylėtojams. Palanga ir Šventoji kaip tik skirtos didesniems civilizacijos mėgėjams. Šios vietovės apgyventos prieš daugiau kaip 5 tūkst. metų. Apie jų svarbą baltams byloja pagoniškosios „observatorijos“ Šventosios apylinkėse ir ant Birutės kalno. Abu miesteliai buvo lietuvių uostai, tačiau nepajėgė konkuruoti su Karaliaučiumi ir Ryga. Karų su švedais metu Šventosios uostas buvo užverstas akmenimis. Nuo XIX a. pab. miesteliai pradėjo garsėti kaip poilsinės gyvenvietės.

Išsimaudžius jūroje, pailsėjus Palangoje arba Šventojoje, nesunkiai galima pasiekti ir Būtingę, o jeigu yra noro, aplankyti ir kaimynų latvių pajūrį.

Klaipėda–Rusnė. Pasirinkus maršrutą pamariu, galima aplankyti daugelį kaimų bei miestelių, kuriems būdinga pamario architektūra. Maršrutą vainikuos nuostabaus grožio Nemuno deltos regioninio parko gamta. Nuo kitų parkų šis skiriasi ne tik savo augmenija, gyvūnija, bet ir žmogaus veikla. Nuolatiniai potvyniai ir gamtos stichijos vertė žmones gintis, todėl šios žemos teritorijos nuo vandens apsaugotos polderių pylimais, kurių niekur kitur Lietuvoje nerasite. Nuo seniausių laikų Nemuno delta garsėjo žuvų gausa. Todėl šis verslas ir žmonių gyvenimo būdas iki šiol atpažįstamas jų buityje.

Bet apie viską iš eilės. Pakeliui užsukę į Priekulės, Drevernos, Svencelės, Kintų kaimus, susipažinsite su daugeliu čia gyvenusių lietuviškosios raštijos kūrėjų (I. Simonaitytė, M. Kybelka, Vydūnas). Kintuose reikėtų nepamiršti ir unikalaus gamtos paminklo – Didžiosios tujos. Šio maršruto

kulminacija yra Ventės ragas ir Rusnės sala. Tai vėjų ir vandens nugairintos vietos, kuriose žmonės gyvena jiems vieniems suprantamu ritmu.

Ventės kaimo apylinkėse gyventojų būta nuo senų laikų. Legenda pasakoja, kad XIV a. kryžiuočiai čia pastatė pilį, kurią pasiglemžė marios. Manoma, kad panašiu metu pastatyta bažnyčia ir pirmoji šiose apylinkėse smuklė. Ilgainiui visas kaimas perkeltas toliau nuo marių į dabartinę jo vietą. Ventės rago

Minijos kaimas – Lietuvos Venecija.

smaigalyje jau daugiau kaip šimtą metų (nuo 1863 m.) veikia švyturys. Kol nebuvo iškastas kanalas, sujungęs Nemuną su Klaipėda, čia duždavo laivai. Ventėje įkurta paukščių žiedavimo stotis, kurioje yra muziejus, laboratorijos, tinklai paukščiams gaudyti; čia jie žieduojami, tirama migracija. Iš apžvalgos aikštelės matyti ne tik mariose pastatytas bangolaužis, saugantis Ventės ragą nuo irimo, bet ir Neringos juosta bei Nida.

Atvykę į Rusnę, atsidursite žemiausioje Lietuvos vietoje, vos 1,3 m virš jūros lygio. Tai didžiausia Lietuvos sala ir viena iš seniausių pamario gyvenviečių. 1419 m. Rusnėje jau stovėjo bažnyčia. Aplinkui nebuvo dirbamos žemės, tačiau gyventojų nuolat daugėjo. Daugelis jų dirbo lentpjūvėse, malūnuose, alaus darykloje, degtinės varykloje, gamino krovines valtis arba žvejojo. Šiandien čia apsilanko keliautojai, žūklės ir kaimo turizmo mėgėjai.

Sunku būtų aplenkti abipus Minijos upės įsikūrusį Minijos žvejų kaimą, vietinių iki šiol vadinamą Mine arba Mingė. Jau XIX a. turizmą skatino čia sustojantys upiniai garlaiviai. Sovietmečiu smarkiai sunaikintas kaimas

sunkiai atsigauja ir šiandien, tačiau čia galima pamatyti retų paukščių bei įvairiausių, tik šiai vietai būdingų vandens augalų ir gyvūnų. Dėl nuolat kylančių potvynių, gyvenimas šiuose kaimuose visuomet buvo sudėtingas, tačiau neapsakomas grožis ir beribė vandens platuma traukia į šį kraštą tiek savus, tiek svetus.

Kad ir kaip nesinorėtų palikti šio nuostabaus gamtos kampelio, savo kultūra jus turėtų sudominti Šilutė – antrasis pagal dydį Klaipėdos krašto miestas (dabar gyvena 22,45 tūkst. žmonių). Didelę reikšmę jo plėtrai ir istorijai turėjo dvarininkas H. Šojus. 1892 m. jis nusipirko Šilokarčemos dvarą, vėliau pardavė dalį žemių naujakuriams, paskyrė sklypus apskrities ligoninei, mokyklai, gaisrinei. Jo dėka nusiausinta žemė prie Tilžės–Klaipėdos plento, nutiestos būsimos gatvės, palei Šyšos upę supiltas apsauginis pylimas. H. Šojus didelį dėmesį skyrė lietuvių kultūrai, įsteigė dvaro muziejų. Kaip ir daugelyje Klaipėdos krašto miestų čia rasite katalikų ir evangelikų kapines bei bažnyčias, bylojančias apie vis dar gyvą krašto daugia-kultūriškumą.

KLAIPĖDA

Klaipėda – trečiasis pagal dydį Lietuvos miestas, vienintelis uostas, svarbus transporto, pramonės, kultūros centras. Čia gyvena apie 193 tūkst. gyventojų. Per 750 m. Klaipėda perėjo ilgą raidos etapą, turėjusi savo ypatybių, pakilimų ir nuosmukių.

1252 m. Livonijos ordino ir Kuršo vyskupo susitarimu ant Kuršių marių kranto pastatyta medinė Memelburgo pilis, jos pavadi-

Klaipėdos panorama.

nimas prigijo ir šalia besikuriančiam vokiečių miestui. Vėliau šalia šios pilies buvo pastatyta mūrinė, tapusi neatsiejama miesto dalimi. Klaipėdoje įsikūrė Kuršo vyskupas, 1254 m. jai suteikta Liubeko teisė. Miestas turėjo tapti svarbiu ekonominiu, kultūriniu ir religiniu centru, tačiau ilgainiui Klaipėda tapo Prūsijos ir Vokietijos reicho provincija (1447 m. čia gyveno vos 50 žmonių).

Klaipėdos vardas pirmą kartą paminėtas tik 1420 m. Vytauto ir Vokiečių ordino derybų dokumente. XV a. Klaipėdą siaubė karai ir piratai, ne kartą teko atlaikyti žemaičių ir lietuvių antpuolius, viską naikinančius gaisrus ir kitas negandas. Siekiant atgaivinti miestą, 1475 m. jam suteikta Kulmo teisė. Po 1525 m. Vokiečių ordino sekuliarizacijos ir Prūsijos valstybės sukūrimo prasidėjo ilgas taikos laikotarpis. Sustiprėjusi ekonomika ir miestiečių luomas lėmė Klaipėdos miesto tarybos atsiradimą.

Viduramžiais Klaipėdai buvo būdingas daugiakultūriškumas. Iki 1620 m. mieste veikė lietuvių ir vokiečių evangelikų bažnyčios, kūrėsi anglai, škotai, olandai, švedai, danai. Pagrindinis gyventojų verslas buvo susijęs

su prekyba ir jūra. XVI a. sustiprėję pirkliai pradėjo statydinti jūrinius laivus, naudotus užsienio prekybai. Mieste aktyviai kūrėsi įvairūs amatininkai – kurpiai, kepėjai, siuvėjai, apie kuriuos byloja išlikę gatvių pavadinimai. Reformacijos pergalė Prūsijoje paskatino Klaipėdoje lietuviškumo plitimą, tačiau iki XVII a. pabaigos lietuviai šiame mieste buvo ignoruojami: jiems drausta verstis prekyba ir amatais, rengtis vokiškais rūbais, jie mokėjo didesnius mokesčius ir t.t. Nuo XVII a. kūrėsi žydai, kurių lėšomis miestas ne kartą atstatytas po gaisrų. Klaipėdos urbanistikai įtakos turėjo XVII a. karai su Švedija – miestas išplėstas ir apjuostas bastionais. Susiformavo Senamiesčio ir Odų rajonai bei mažiau prestižinis amatininkų, pirklių ir smuklininkų priemiestis kitoje Danės pusėje – Krūmamiestis. Vėliau prijungta ir daugiau aplinkinių priemiesčių. 1709–1711 m. per marą išmirus pusei Klaipėdos gyventojų, Prūsijos karalius Frydrichas I pradėjo krašto kolonizaciją (į miestą atvyko apie 200 zalcburgiečių). XVIII a. į gana vientisą evangelikų konfesiją įsiliejo lietuvių katalikų bendruomenė, menonitai, anglikonai, praturtinę Klaipėdos istorinį

ir architektūrinį veidą. XVIII a. pab. Klaipėdos gyventojų skaičius siekė 7 tūkst.

Per Septynerių metų karą (1756–1763) Prūsija paliko Klaipėdos tvirtovę Rusijai. Šis karas paspartino Klaipėdos ekonomikos stiprėjimą, mat išaugo prekybos ir karo laivų mastas. Tačiau dėl padidėjusios medienos paklausos smarkiai nukentėjo apylinkių ir Kuršių nerijos miškai. XVIII a. pab.–XIX a. buvo kultūros, pramonės bei naujovių atsiradimo laikotarpis. Pokyčiams įtakos turėjo karaliaus Friedricho

Klaipėdos senamiestis.

Wilhelmo III ir karalienės Luizės rezidencijos įkūrimas mieste: 1807 m. spalio 9 d. Klaipėdoje paskelbtas ediktas, davęs pradžią baudžiosios panaikinimui Prūsijoje; Klaipėdai padovanotas žemės sklypas ir skirta lėšų vargšų prieglaudai; centre išgrįstos gatvės; pradėjo eiti pirmas lietuviškas laikraštis „Lietuvininkų prietelis“ (1849). Miesto nesužlugdė net didysis 1854 m. miesto gaisras, nes nukentėjusiuosius rėmė turtingi pirkliai. Netrukus buvo įkurta Luizės vardo berniukų gimnazija, atidarytos baptistų, anglikonų bažnyčios, 1886 m. – sinagoga. Svarbus buvo sudegusio teatro atstatymas, kuriame dirigentu dirbo garsus vokiečių kompozitorius R. Wagneris. Kaip ir visoje Mažojoje Lietuvoje, Klaipėdoje intensyviai plito lietuviškoji kultūra, steigėsi draugijos.

XIX a. pab. Klaipėdos regiono ūkinę plėtrą paskatino geležinkelis – 1875 m. traukiniais iš Klaipėdos buvo galima nuvykti į Tilžę, Karaliaučį, Berlyną; 5 siaurojo geležinkelio linijomis prekės gabentos į mažesnius miestelius. Mieste buvo steigiami chemijos, tekstilės, celiuliozės ir kiti fabrikai, veikė 3 alaus daryklos. XIX–XX a. sandūroje Klaipėdoje atsirado elektra, vandentiekis, telefono ryšys; 1904 m.

Turgaus g. ir Smeltę sujungė pirmoji elektrinio tramvajaus linija. Mieste veikė „Sandoros“ knygynas, kuriame buvo galima įsigyti lietuviškų leidinių, o publicisto V. Gaigalaičio iniciatyva įsteigtas pirmasis mieste istorijos ir etnografijos muziejus. Išaugo gyventojų skaičius (1900 m. gyveno per 20 tūkst. žmonių, iš jų lietuvių buvo apie 1,3 tūkst.). Tik 1932 m. iš 35,2 tūkst. Klaipėdos gyventojų 38,2 proc. sudarė lietuviai.

XX a. Klaipėdai atnešė įvairių politinio ir ekonominio gyvenimo permainų. Vokietijai pralaimėjus Pirmąjį pasaulinį karą, 1919 m. Klaipėdos kraštas laikinai atskirtas ir perduotas Anglijai, JAV ir Prancūzijai. 1923 m. pr., susiklosčius palankiai tarptautinei situacijai, Lietuvos vyriausybė perėmė krašto valdymą, o po ilgų derybų Klaipėdos kraštas prijungtas prie Lietuvos su plačiomis autonomijos teisėmis. Tačiau dėl savito Klaipėdos gyventojų mentaliteto integracija į Lietuvos valstybę truko ilgus metus. Lietuviškosios kultūros tradicija aktyviau ėmė reikštis tik XX a. 4 deš.: leisti lietuviškų laikraščiai „Klaipėdos žinios“, „Vakarai“; veikė 2 aukštosios mokyklos (prekybos ir pedagoginis institutai), knygynai,

bibliotekos ir t.t. Autonomijos metais atsigavo uostas, dirbo nemažai darbininkų iš Lietuvos, tačiau įmonėse vyravo vokiškasis kapitalas. 1934 m. rugpjūčio 11–12 d. surengta pirmoji Jūros šventė, kad visa tauta galėtų atvykti prie jūros ir „pasididžiuoti nuveiktais darbais“.

1939 m. kovo 23-oji Klaipėdoje prasidėjo neįprastai: skambėjo bažnyčių varpai, kaukė sirenos, skelbdamos Klaipėdos perdavimą Vokietijos reichui. Tą patį rytą laivu atplaukęs A. Hitleris miestiečių buvo sutiktas džiugiai.

Teatro aikštė.

Netrukus euforiją užtemdė kylančios kainos, uždaromos lietuviškos mokyklos, draugijos bei prasidėjęs nacionalsocialistų teroras, kurio vengdami daugelis lietuvių traukėsi į Lietuvą. 1944 m. artėjant frontui, karo pavojų pajuto ir miestiečiai. Netrukus duotas įsakymas evakuotis į Vokietijos gilumą. Iki 1945 m. pr. Klaipėda buvo stipriai sugriauta (susprogdinta 60 proc. pramonės ir gyvenamųjų bei 50 proc. kultūrinių ir buitinių pastatų). Sausio 28 d. miestą paliko paskutinis vokiečių kareivis ir įžengė sovietų armija. Kartu su pastatais sunaikintas daug šimtmečių egzistavęs savitas istorinis kultūrinis paveldas. Daugelis krašto vokiečių ir klaipeidiškių negrįžo į miestą, o ir pats miestas perstatytas iš pagrindų, išnaikinus visa, kas „svetima“ ir „vokiška“. Nepaisydama visų sukrėtimų, Klaipėda plėtėsi. Pokariu nemažą dalį gyventojų sudarė rusai iš visos SSRS. 1959 m. čia gyveno 89,9 tūkst., o 1989 m. – 204,2 tūkst. gyventojų. Naujųjų klaipeidiečių gyvenimas susivienodino su Tarybų Lietuvos gyvenimu, gal tik Žvejo šventės ir augantys žvejybos poreikiai primindavo apie uostamiestį. 8 deš. pradėti restauruoti senieji

pastatai, imta tvarkyti garlaivių prielauka ir krantinės, kultūrinį ir intelektualinį gyvenimą pagyvino gausėjančios aukštosios mokyklos.

1988 m. per Jūros šventę pirmą kartą po daugelio metų suplevėsavusi trispalvė dar kartą pakeitė Klaipėdos gyvenimą. Šiandien Klaipėda vadinama Lietuvos vartais į pasaulį. Ekonomiškai ir kultūriškai nuolat stiprėjantis miestas ir savus, ir svetimus nuolat stebina grožiu, kultūra ir šventėmis bei neleidžia pamiršti taip sunkiai iškovoto uosto reikšmės visai Lietuvai.

Klaipėdos uoste – kruizinis laivas „Constellation“.

Klaipėda [žem. „Klaipėda“].

Telefono kodas: 8~46

Turgaus g. 7, tel. 41 21 86, faks. 41 21 85, el. paštas: k@klaipedainfo.lt, www.klaipedainfo.lt.

Dviračių nuoma „Du ratai“ (VŠĮ), mob. 8~614 18 695, www.bicycle.lt.

„Dviračiai“ (prekybos ir paslaugų centras), Turgaus a. 25, tel. 41 19 49, (I–V 10.00–18.00 val., VI 10.00–15.00 val.) www.fujibikes.lt.

„G. M. Umarai“, Kūlių Vartų g. 5, tel. 41 10 52, (I–V 10.00–19.00 val., VI 10.00–16.00 val.).

„Panther dviračiai“, Turgaus a. 23, tel. 41 20 38 (I–V 10.00–18.00 val., VI 10.00–15.00 val.).

Butkų Juzės g. 9, tel. 41 15 47, www.klap.lt.

Priestočio g. 5A, tel. 31 36 77, www.litrail.lt.

Lankytinos vietos [žem. „Klaipėda“]:

M (1) Pilies muziejus, Pilies g. 4, tel. 41 05 24 (III–VI 10.00–18.00 val.). Tai modernus muziejus, kuris pasakoja apie miesto įsikūrimą, pilies raidą, atspindi senųjų klaipeidiečių buitį ir gyvenimą.

M (2) Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, Didžioji vandens g. 6, tel. 41 05 24 (II–VI 10.00–18.00 val.), www.mlimuziejus.lt. Muziejus įkurtas viename iš seniausių XVIII a. senamiesčio pastatų. Klaipėdos ir visos Mažosios Lietuvos krašto istoriją čia atspindi net 56 tūkst. eksponatų (archeologinių radinių, XX a. pr. miestelėnų apyvokos reikmenų, baldų ir indų).

M (3) Kalvystės muziejus, Šaltkalvių g. 2, tel. 41 05 26 (II–VI 10.00–18.00 val.). Čia eksponuojami Klaipėdos krašto kapinių kryželiai, tvorelės, architektūrinės miesto senamiesčio namų detalės, žvejybos įrankiai, namų apyvokos reikmenys (įkurtas Dionizo Varkalio).

M (4) Laikrodžių muziejus, Liepų g. 12, tel. 41 04 13 (II–VI 12.00–18.00 val.). Šis muziejus turi vieną iš didžiausių Europoje laikrodžių ekspozicijų, kuri atskleidžia istorinę laiko matavimo prietaisų raidą: kalendoriai, saulės, vandens, ugnies, smėlio, mechaniniai laikrodžiai.

– (5) Muzikinis teatras, Danės g. 19, tel. 39 74 02, www.muzikinis.ku.lt.

– (6) Dramos teatras, Teatro a. 2, tel. 31 44 53, www.kldteatras.lt.

Kitos lankytinos vietos Klaipėdos miesto centre [žem. „Klaipėda“]:

– (7) Teatro aikštė – Klaipėdos miesto širdis, mėgstamiausia klaipeidiečių ir jų svečių susibūrimo vieta. Čia vyksta koncertai, tarptautinis Pilies džiazo festivalis, Jūros šventė ir kiti renginiai.

Taravos Anikės skulptūra yra pagrindinis Teatro aikštės akcentas. Tai paminklas Klaipėdoje gimusiam poetui, Karaliaučiaus universiteto profesoriui Simonui Dachui. Anikė – mergina, kurią poetas pamilo iš pirmo žvilgsnio, bet ji buvo pasižadėjusi kitam. S. Dachas merginai skyrė meilės dainą „Taravos Anikė“, kuri dainuojama ne tik Vokietijoje, bet ir Šveicarijoje bei Austrijoje.

– (8) Aukštoji g. 8 – tai gražiausias XVIII a. fachverkinis sandėlis, išvengęs net 1854 m. didžiojo gaisro ir vėlesnių griovimų. Klaipėdoje fachverkai buvo ypač populiarūs XIX a. pr., kai Napoleono karų metu uostamiestyje suklestėjo prekyba.

- (9) Atgimimo aikštė – buvusi Lenino aikštė, kurioje tarybiniais metais ilgą laiką stovėjo Lenino skulptūra. Čia susijungia visi 3 Pajūrio dviračių trasos maršrutai.
- (10) Informacinis stulpas prie Biržos tilto – tai metrologinė kolona, 1889 m. pastatyta pirklių. XX a. pr. rekonstruojant biržą kolona buvo nugriauta, bet minint 750 metų miesto jubiliejų vėl atstatyta.
- (11) „Arka“ – paminklas vieningai Lietuvai, pastatytas 2003 m. minint Klaipėdos krašto susijungimo su Lietuva 80-ąsias metines. Paminklas sveria 150 tonų ir yra 8,5 metro aukščio. Mažoji kolona iš raudonojo granito simbolizuoja Mažąją Lietuvą, o pilkoji – Didžiąją Lietuvą. Viršutinė tartum nuskelta paminklo dalis vaizduoja Karaliaučiaus sritį (Kaliningradą). Ant paminklo iškalti levos Simonaitytės žodžiai: „Esame viena tauta, viena žemė, viena Lietuva“.
- (12) Klaipėdos apskrities administracijos pastatas – buvusi rotušė nuo 1846 m. (Danės g. 17) – tai istorinis klasicistinio stiliaus pastatas, kuriame per Napoleono karus 1 metus laikinai gyveno Prūsijos

karalius Frydrichas Vilhelmas III su karaliene Luize.

- (13) Tristiebis burlaivis „Meridianas“ – tai vienas iš gražiausių Klaipėdos miesto simbolių. Burlaivis pastatytas 1948 m. Suomijoje, Turku laivų statykloje kaip kontribucija Tarybų Sąjungai po Antrojo pasaulinio karo. Šiandien čia įsikūręs restoranas, kuriame galima paragauti pagal senąsias tradicijas verdamo „Raiņekės“ alaus.
- (14) Jono kalnelis, kurio kompleksą sudaro 3 atskiros teritorijos: pirmoji apima rekonstruotus Galderno, Purmarko bastionus, kurtiną, senąjį raveliną ir fosą, antroji – Prūsijos bastiono liekanas (dabar čia stovi poliklinika), trečioji – Malūno bastiono liekanas (dabar čia stovi mokykla).
- (15) Centrinis paštas su karilionu (Liepų g.) – tai raudonų klinkerinių plytų dviejų aukštų su mansarda statinys su labai puošniu salės interjeru ir bokšte įrengtu karilionu, kurio 4 varpų rinkinys buvo žinomas jau XIV–XVI a. Šie varpai bokšto laikrodyje mušė valandas, todėl

jis buvo dar vadinamas kurantais. Dabar modernesio kariliono varpų skambėjimo galima pasiklausyti kiekvieną savaitgalio vidurdienį.

- (16) Martyno Mažvydo skulptūrų parkas, įrengtas XX a. pab. vietoj senųjų Klaipėdos miesto kapinių, kurios buvo laikomos vienomis iš gražiausių Baltijos šalyse. Prie Liepų gatvės parke esanti rusų stačiatikių cerkvė buvo pastatyta 1938 m. kaip šių kapinių šarvojimo koplyčia. Kitoje parko pusėje, rekonstravus sovietinių karių kapus, pastatytas kardo formos paminklas.

APIE PAJŪRIO DVIRAČIŲ TRASĄ

Trasos ilgis

Pajūrio dviračių trasą sudaro 3 skirtingos atkarpos, kurių bendrasis ilgis yra 216 km. Pradedant kelionę Klaipėdoje, šios trasos atkarpos aprašytos leidinyje tokia tvarka:

1. į pietus Kuršių neriją iki Nidos (52 km);
2. į šiaurę iki Latvijos sienos (49 km);
3. į pietus Pamarių iki Rusnės salos (115 km).

Šie atstumai paskaičiuoti keliaujant tiesiausiu maršrutu be apylankų, kuriomis tektų važiuoti norint aplankyti šalia arba toliau nuo trasos esančias įdomias vietas. Pirmoji trasos atkarpa per Kuršių neriją gali pailgėti net apie 10 km užsukus į Juodkrantę ir čia aplankius visas įdomias vietas. Beveik tiek pat pailgės ir trečioji atkarpa Pamarių pasirinkus maršrutą per Minijos (Mingės) kaimą. Bet pastaroji gali ir sutrumpėti 2 km pasirinkus alternatyvų nepaženklintą maršrutą nuo Klaipėdos iki Priekulės per Dituvo sodus.

Trasos dangos paviršius ir eismas

Dvi trasos atkarpos pajūriu eina puikiai įrengtais dviračių takais su kietu dangos paviršiumi (asfaltu arba trinkelėmis), tik nedidelė dalis sutampa su užmiesčių keliais ir miestų gatvėmis, kur dar nėra įrengtų kokybiškų dviračių takų. Išskyrus Klaipėdos miestą, trečiojoje trasos atkarpoje (į Rusnės salą) dviračių takų beveik nėra. Didžioji jos dalis sutampa su esamais automobilių keliais, daugiausia žvyrkeliais, o 750 metrų atkarpa tarp Šernų ir Traubių praeina net lauko keliuku, kuris po lietaus gali būti nepravažiuojamas. Nuo Klaipėdos iki Priekulės siūlomas alternatyvus nepaženklintas, bet saugesnis maršrutas per Dituvo sodus.

Ženklinimas

 Tai pirmoji dviračių trasa Lietuvoje, paženklinta specialiais dviračių trasos ženklais su dviratuko simboliu ir trasos numeriu mėlyname fone. Šiame kelionių vadove pateikti alternatyvūs maršrutai nėra paženklinti. Ateityje Pajūrio dviračių trasą, jungiančią Latviją su Kaliningrado sritimi, planuojama integruoti į Europos dviračių

trasų tinklą „EuroVelo“ (10 nr. „Baltijos jūros žiedas“, www.eurovelo.org) ir trasą R1 (Kalė (Prancūzija)–Sankt Peterburgas (Rusija)).

PLANUOJANT KELIONĘ PAJŪRIO DVIRAČIŲ TRASA

Turizmo informacijos šaltiniai

Informacijos apie Pajūrio dviračių trasos lankytinas vietas ir turistines paslaugas su tiksliais jų geografinėmis koordinatėmis ieškokite Nacionalinėje turizmo informacijoje sistemoje internete www.travel.lt arba kreipkitės į turizmo informacijos centrus, kuriuose galite gauti ir kitus leidinius (Pajūrio dviračių trasos žemėlapių su tipiniais maršrutais, miestų žemėlapius ir kitų trasų kelionių vadovus dviratininkams). Daugumą Pajūrio dviračių trasos leidinių galima parsisiųsti iš interneto „pdf“ formatu adresu www.bicycle.lt/pajuriotrasa.

Naujausią informaciją apie specializuotas paslaugas dviratininkams (dviračių pardavimus ir taisyklas, dviračių nuomą, žemėlapius ir leidinius, „BaltiCCycle“ žygius) galite rasti Lietuvos dviratininkų bendrijos įkurtame

Virtualiajame dviračių informacijos centre, adresais www.dviratis.lt ir www.bicycle.lt, arba gauti užklausus el. paštu dvirINFO@dviratis.lt.

Dviračių pervežimo galimybės

Į pajūrį iš kitų Lietuvos vietų galima atvykti įvairiais būdais. Jeigu neplanuojate dviračio nuomotis vietoje, tada renkantis transporto priemonę svarbu atsižvelgti į galimybę transportuoti savo dviratį. Dviračius galima pervežti traukiniais, autobusais, keltais, laivais arba automobiliu.

Dviračių gabenimas traukiniais

Lietuvoje pervežti dviračius priemiestiniais traukiniais galima tam įrengtose vietose arba pašto vagonuose. Vasaros sezono metu dviračius į Lietuvos pajūrį galima atsivežti tarp miestiniais greitaisiais traukiniais „Pajūris“ ir „Baltija“, kuriuose neišardyti dviračiai statomi specialiai tam įrengtuose stovuose arba neįgaliesiems skirtose vagono dalyje. Dviračių vietų skaičius yra ribotas, todėl didesnėms kaip 4 dviratininkų grupėms gali kilti problemų užsakant bilietus iš anksto. Daugiau informacijos ieškokite traukinių

stotyse arba „Lietuvos geležinkelių“ tinklalapyje www.litrail.lt.

Dviračių gabenimas autobusais

Pervežti dviračius maršrutiniais autobusais įmanoma tik jeigu juose yra pakankamai vietos. Už nedidelį mokestį savo dviratį galėsite gabenti autobuso viduje arba erdvioje bagažinėje. Dviratis įtilps lengviau, jeigu nuleisite jo sėdynę ir nuimsite priekinį ratą. Pajūrin vystančių autobusų tvarkaraščius rasite transporto kompanijų tinklalapiuose: www.klap.lt, www.toks.lt, www.kautra.lt, www.busturas.lt.

Dviratininkų grupėms turizmo agentūros teikia pervežimo paslaugas mikroautobusu su specialia priekaba 16–20 dviračių.

Dviračių gabenimas keltais

Patogiausias būdas jūsų užsienio svečiams atvykti į Lietuvą atsivežant ir savo dviračius – tarptautiniai jūrų keltai, kursuojantys tarp Klaipėdos ir Kylio (Vokietija) bei Karlshamno (Švedija). Daugiau informacijos ieškokite keltų kompanijos LISCO tinklalapyje www.lisco.lt arba teiraukitės turizmo agentūrų (žr. 18 psl.).

Iš Klaipėdos į Smiltynę kursuojančių keltų mokestis yra vienodas tiek dviratininkams, tiek pėstiesiems. Tvarkaraščius ir kitą naujausią informaciją rasite Smiltynės perkėlos tinklalapyje www.keltas.lt arba perkėlos terminaluose:

I – Senoji perkėla (d. l. 5.30–3.00 val.), Žvejų g. 8, tel. 31 11 17;

II – Naujoji perkėla (d. l. 6.30–23.30 val.), Nemuno g. 8, tel. 36 70 03.

Dviračių gabenimas laivais

Persikelti su dviračiais iš Neringos į kitą Kuršmarių krantą arba atvirkščiai, iš Nemuno deltos (Šturmų, Uostadvorio, Šilutės, Rusnės, Minijos) į Neringos gyvenvietes, galima specialiai užsakytu laivu (kaina priklauso nuo laivo dydžio). Laivų savininkų kontaktų ieškote vietos turizmo informacijos centruose. Gegužė–rugsėį Nidą lengvai pasieksite iš Klaipėdos reguliariai kursuojančiu 300 vietų laivu „Mecklenburg“ (www.jukunda.lt) arba iš Kauno plaukiančiais greitaeigiais keleiviniais laivais, kurių eismą Nemuno upe planuojama atnaujinti nuo 2006 m. gegužės (www.nemunolinija.lt).

Dviračių gabenimas automobiliu

Gabenant dviratį automobiliu, ant jo stogo arba galinės dalies tvirtinami specialūs dviračių laikikliai – vadinamieji „ragai“. Jeigu dviračių laikiklių neturite, galite išsinuomoti juos kelioms dienoms didžiuosiuose Lietuvos miestuose.

Dviračių nuoma

Jeigu dviračių neturite arba nėra galimybės jų atsivežti į pajūrį, galite juos išsinuomoti nuomos punktuose Klaipėdoje, Palangoje ir Neringoje bei kaimo turizmo sodybose ir viešbučiuose. Pajūrio kurortuose dviračių ir velomobilių nuomos punktų gausu centrinėse gatvėse ir pėsčiųjų alėjose, dauguma viešbučių ir svečių namų gali pasiūlyti dviračių nuomos paslaugas, bet tik savo svečiams. Klaipėdoje dviračius galite išsinuomoti kultūros ir turizmo informacijos centre (Turgaus g. 7) ir viešojoje įstaigoje „Du ratai“. Šioje įstaigoje kokybiškus turistinius dviračius ir inventorių (neperšlampamus krepšius, šalmus, vaikiškas kėdutes, tandemines priekabas vaikams) galima užsisakyti iš anksto – jie pristatomi į bet kurią pajūrio vietą:

 „Du ratai“ (VŠĮ)

Mob. 8~614 18 695

El. paštas 2ratai@dviratis.lt, www.bicycle.lt.

Maistas ir nakvynė

Skaniai pavalgyti galima daugelyje vietų. Kavinių ir barų gausu Klaipėdoje bei pajūrio kurortuose – Palangoje ir Neringoje, mažiau Pamaro krašte. Prieš kelionę arba jos metu maisto produktų rasite parduotuvėse ir prekybos centruose, kurių dauguma išsidėstę prie pat dviračių trasos. Skanių patiekalų žygyje visada galite pasigaminti ir patys.

Kelionės metu galite nakvoti palapinėse arba kaimo turizmo sodybose, viešbučiuose. Palapinės galima statyti valstybinėje žemėje, išskyrus Kuršių neriją, arba specialiai tam skirtose vietose, pvz., Nidos ir Palangos kempinguose. Be leidimo apsistoti nakvynei privačioje valdoje yra draudžiama, todėl visada atsiklauskite šeimininkų.

Svečių namų ir viešbučių tinklas pajūryje yra gana tankus, ypač pajūrio kurortuose, tačiau liepą ir rugpjūtį, kai dauguma žmonių atostogauja, šios nakvynės vietos

būna užimtose. Vietas patartina rezervuoti iš anksto, prieš kelionę.

Turizmo agentūros

Norint užsisakyti kelionės dviračiais paslaugų paketą, paruoštą pagal jūsų poreikius, galima kreiptis į vietines turizmo agentūras. Šios Klaipėdoje įsikūrusios kompanijos pasiūlys dviračių ir kito turistinio inventoriaus nuomą, patyrusį kelionės vadovą, nakvynės vietų rezervaciją, bagažo pervežimus, transporto ir kitas paslaugas pagal pageidavimą:

- kelionių tarnyba „Liturimex“, Liepų g. 21 / J. Karoso g. 6, tel. 31 06 08, www.liturimex.lt;
- „Krantas Travel“, Teatro a. 5, tel. 39 51 11, www.krantas.lt;
- „Dorlita“, Tomo g. 10A–1, tel. 41 13 46.

Kuršių nerija

NUO KLAIPĖDOS KURŠIŲ NERIJA IKI NIDOS – 52 km

Šis dviračių maršrutas sužavės jus, nes yra pats įspūdingiausias Lietuvoje. Kelionė prasideda keltu iš Klaipėdos centro į Kuršių neriją. Krykštaujančių žuvėdrų palyda primins, kad Klaipėda – jūrinis miestas, kuris didžiuojasi savo jūrų muziejumi – akvariumu ir delfinariumu. Toliau maršrutas veda per Kuršių nerijos nacionalinį parką, kurį Jungtinių Tautų Organizacija UNESCO pripažino kaip vieną iš unikaliausių Baltijos jūros regiono gamtos ir kultūros paveldo objektų. Kuršių nerijos kraštovaizdis – tai gamtos ir žmogaus susitarimo pasekmė. Čia labiausiai žavi tarp pušynų įsiterpusios vėjo pustomos smėlio kopos, nuo kurių atsiveria nuostabūs vaizdai į Baltijos jūrą ir Kuršių marias. Kuršmarių pakrantėje išsibarsčiusios gyvenvietės – Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida – žavi etnografinėmis žvejų sodybomis su nendriniais stogais ir šalia po žvejybos džiūvančiais tinklais, pamario švyturiais, medinėmis Raganų kalno skulptūromis bei netoliese įsikūrusia kormoranų ir pilkųjų garnių kolonija. Erdvūs auksinio

smėlio paplūdimiai vilioja pailsėti ir atsigalvinti jūros bangose.

Pasirinkę šį maršrutą, Nidą pasieksite asfaltuotu dviračių taku, kuris driekiasi pušynais per visą Kuršių neriją. Iš Nidos galima persikelti laiveliu į Nemuno delta ir Pamario keliais sugrįžti į Klaipėdą. Trokštantys sovietinės egzotikos, Kuršių nerija gali lengvai pasiekti Kaliningradą.

Mirusios kopos.

Nuo Klaipėdos iki Juodkrantės – 21 km

Atgimimo aikštė – 0,3 – Pilies tiltas – 0,2 – Senoji perkėla – 1,4 – paplūdimys ties gelbėjimo stotimi – 2,4 – poilsio aikštelė ir takas į Naująją perkėlą – 4,7 – Meškos dauba (9 km)

Kelionę pradėję Atgimimo aikštėje (9), kur susitinka 3 dviračių trasos atkarpos, važiuojate iki Senosios perkėlos. Pradžioje minate

Smiltynėje – Jūrų muziejus ir delfinariumas.

dviračių taku palei Danės gatvę pro Žvejo skulptūrą iki Pilies tilto, kuriuo pervažiuojate į kairiąją Danės upės pusę (įrengus keltų prieplauką Šiauriniame rage dešinėje upės pusėje, važiuosite tiesiai pro tilto apačią). Ties reguliuojamąja sankryža kertate Pilies gatvę ir Žvejų gatvę pasiekiate Senąją perkėlą. Kasoje įsigyjate bilietą, galiojantį į abi puses, ir po 10 min. jūs jau kitoje Klaipėdos kanalo pusėje – Smiltynėje. Čia galite praleisti pusdienį, kad apžiūrėtumėte gamtos ir jūrų muziejų – akvariumą (18), o delfinariume pasigrožtumėte delfinų ir Kalifornijos jūrų liūtų pasirodymais. Jeigu skubate į Nidą, išriedėję iš kelto sukate kairėn ir važiuojate dviračių taku Smiltynės gatve iki baro „Nerija“, kur sukate dešinęn jūros link. Ties gelbėjimo stotimi dviračiais patogų išvažiuoti į paplūdimį ir, juos čia saugiai prirakinus prie metalinių stovų, pasikaitinti saulėje bei išsimaudyti. Pailsėję toliau važiuojate naujai išasfaltuotu dviračių taku iki Juodkrantės. Pradžioje takas veda pajūriu tarp miško ir apsauginės kopos iki posūkio link Meškos daubos.

Smiltynė (Klaipėda) [žem. nr. 1, 7]

Telefono kodas: 8~46

i Kuršių nerijos nacionalinio parko lankytojų centras, Smiltynės 11, d. I.: birželį–rugpjūtį I–IV 8.00–17.00 val., V 8.00–16.00 val., VI 9.00–16.00 val., VII 10.00–14.00 val.; rugsėjį–gegužę I–IV 8.00–16.00 val., V 8.00–15.00 val., tel. 40 22 57, el. paštas info@nerija.lt, www.nerija.lt;

☞ Smiltynės perkėla (d. I. 5.30–3.00 val.), Žvejų g. 8, tel. 31 11 17, www.keltas.lt.

Lankytinos vietos:

M (17) Kuršių nerijos nacionalinio parko Gamtos muziejus, Smiltynės pl. 10, tel. 39 11 77, d. I.: gegužę–rugsėjį III–VII 11.00–18.00 val., birželį–rugpjūtį II–VII 11.00–18.00 val. Trijuose pastatuose įkurtos ekspozicijos pasakoja apie Kuršių nerijos geologinę raidą, geografinius ypatumus, archeologiją, kraštovaizdžio formavimąsi, florą ir fauną. Ekspozicijoje pateikiami būdingiausi nerijos augalai, paukščių, žinduolių iškamšos, drugių ir vabalų kolekcijos.

M (18) Lietuvos jūrų muziejus ir delfinariumas, Smiltynės pl. 3, tel.: 49 07 40, 49 07 54, www.juru.muziejus.lt, d. l.: spalį–balandį VI–VII 10.30–16.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00 ir 15.00 val., gegužę–rugsėį III–VII 10.30–17.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00 ir 15.00 val., birželį–rugpjūtį II–VII 10.30–18.30 val., delfinariume pasirodymai – 12.00, 14.00 ir 16.00 val. Apie XIX a. vidurį šioje vietoje buvo gynybinė pajūrio tvirtovė. XX a. pabaigoje tvirtovė restauruota ir čia atidarytas jūrų muziejaus kompleksas, o dar vėliau – delfinariumas.

†† (19) XIX–XX a. pr. Kopgalio kaimo kapitaitės, kuriose palaidotas pirmasis Lietuvos kapitonas L. Stulpinas (1871–1934).

☼ (20) Pietinis Klaipėdos uosto jūros vartų molas, nuo kurio galima grožėtis jūra, stebėti laivus.

Smiltynė – tai gyvenvietė, atsiradusi kaip tranzitinis Kuršių nerijos kelio Karaliaučius–Klaipėda taškas. Jau XV a. ši vietovė buvo vadinama Sandberg (Smėlio

kalnu). Ledonešio ir audrų metu keliautojai, paštininkai, pasiuntiniai, pirkliai, kariai, norėdami persikelti per marias, laukdavo kelias dienas ar net savaites. Šioje vietoje veikė smuklė, kurioje jie galėdavo apsistoti. Nuo XX a. pr. Smiltynė ėmė formotis kaip poilsinė miesto zona. Buvo pastatytas kurhauzas, greta jo duris atvėrė lauko kavinukės, įrengtos lauko pavėsinės. Čia išaugo keli miestiečių vilų kvartalai. Juose įsikūrė pasiturinčių klai-

Kopgalis.

pėdiečių – valdininkų, pirklių šeimos. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą kopose prie jūros veikė didelis liaudiško stiliaus restoranas. Po Antrojo pasaulinio karo dalis vilų sunyko, kitose apsigyveno miškininkų ir uosto darbininkų šeimos. Dabar Smiltynė yra Klaipėdos miesto dalis, kurioje gyvena apie 100 žmonių. Smiltynėje veikia garsusis Jūrų muziejus ir delfinariumas (18), jachtklubas, viešbutis, sporto bazė, čia yra ir švariausi Klaipėdos paplūdimiai.

Kopgalis [žem. nr. 1, 7]

Kopgalio kaimas pradėjo kurtis šalia esančios balasto aikštelės XVIII a. pabaigoje. Šioje aikštelėje burlaiviai atsikratydavo balasto ir jo papildydavo, kad išlaikytų nepakrauto laivo stabilumą audringoje jūroje. Tik Prūsijos valdžiai suteikus dideles lengvatas, Kopgalyje apsigyveno pirmieji naujakuriai. 1821 m. čia stovėjo jau 7 sodybos. Gyventojai krovė balastą, tvirtino krantus, dengė juos velėna, žvejojo, augino bulves. Kopgalis – pirmoji poilsio vieta Kuršių nerijoje. XIX a. pr. poilsia vietės paplūdimiuose pradėjo veikti moterų ir vyrų paplūdimiai.

Meškos dauba – 0,3 – Senasis pašto kelias – 9 – „Žaliasis kelias“ – 1 – poilsiavietė „Prie švyturio“ – 1,7 – Juodkrantės takas (12 km)

Ties Meškos dauba dviračių takas pasuka nuo jūros gilyn į mišką, o beveik pasiekus pagrindinį Nidos kelią, vėl suka į pietus ir vingiuoja kalnapušėmis apžėlusiu senuoju Pašto keliu išilgai Kuršių nerijos. Pakeliui į Juodkrantę šiuo taku privažiuosite poilsiavietę „Prie švyturio“, kurioje galima apsi-

stoti trumpam poilsui. Norint čia susikurti laužą, leidimo reikia kreiptis į Juodkrantės girininkiją (22). Pailsėję kelionę tęsiate toliau ir netrukus privažiuojate asfaltuotą pėsčiųjų–dviračių taką, kuris jungia pajūrio paplūdimį su Juodkrantės centru (1,5 km). Norėdami apžiūrėti Juodkrantę ir toliau tęsti kelionę į Nidą, turėsite du kartus persiristi per aukštą kopą, o pačiame miestelyje – numinti dar apie 6 km iki pilkųjų garnių ir kormoranų kolonijos (28)

ir atgal. Tačiau nepagailėkite laiko ir energijos aplankyti vieną iš įdomiausių Kuršių nerijos gyvenviečių.

Alksnynė [žem. nr. 2]

Alksnynė (seniau *Erlenhorst*) įkurta XIX a. pr. kaip girininkijos viensėdis. Iki 1945 m. nuolatiniai jo gyventojai buvo girininkas su šeima. Jie prižiūrėjo kopagūbrį ir rengdavo apylinkių apželdinimo darbus. Dabar Alksnynės viensėdijoje gyvena 4 žmonės.

Dviračių takas per pušynus.

Baltijos pajūrio kopos.

Dviračių takas Juodkrantėje.

Juodkrantė [žem. nr. 3]

Telefono kodas: 8~469

 Viešbutyje „Ažuolynas“, L. Rėzos g. 54, tel. 53 490;

 Terminalas parodų namuose, L. Rėzos g. 8;
 Vandens turizmo agentūra „Jovila“, L. Rėzos g. 1–2, mob. 8~684 78 707, www.jovila.com;

 Krantinėje prie Raganų kalno, mob. 8~612 84 541.

Dviračių takas Juodkrantėje.

Lankytinos vietos:

M (21) Vėtrungių galerija, L. Rėzos g. 13, tel. 53 357;

– **(22)** Juodkrantės girininkija, Gintaro įlanka 9, tel. 53 273.

Juodkrantė yra vasarotojų ir turistų pamėgta antroji pagal dydį Neringos miesto gyvenvietė, istoriniuose šaltiniuose minima jau nuo 1429 m. Tuomet ji buvo arčiau jūros, apie 2,5 km nutolusi į šiaurę nuo dabartinės vietos. XVII a. pr. 13 sodybų kaimas buvo beveik užpustytas. Po maro epidemijos čia buvo likusios tik 6 apgyvendintos sodybos. XVIII a. pab. į pietinę dabartinės Juodkrantės dalį persikėlė išeiviai iš užpustyto Karvaičių kaimo. Savo kaimą jie pavadino Naujaisiais Karvaičiais. Vėliau Naujųjų Karvaičių, Juodkrantės prie bažnyčios ir Senosios Juodkrantės kaimai suaugo į vienišą gyvenvietę. XIX a. antrojoje pusėje gyvenvietės raidą nulėmė kurorto plėtra ir gintaro gavybos kompanijos veikla. Kaip kurortas Juodkrantė ėmė garsėti XIX a. viduryje, kai į Juodkrantę pradėjo plaukti garlaiviai iš Klaipėdos, o pabaigus rengti krantinę – iš

Tilžės ir „Kranto“. 1860–1890 m. kurorto plėtrą skatino kompanijos „W. Stantien & M. Becker“ gintaro gavybos veikla. XIX–XX a. pr. Juodkrantėje įsikūrė daug viešbučių, vilų, vasarnamių, restoranų, parduotuvių. Juodkrantės gyventojų skaičius per šimtą metų išaugo nuo 157 iki 600. Šiuo metu Juodkrantėje įregistruota apie 720 gyventojų, iš kurių nemaža dalis į savo vasarnamius atvyksta pailsėti tik savaitgaliais.

Juodkrantės bažnyčia.

Lankytinos vietos Juodkrantėje [žem. nr. 3]:

☼ (23) Gintaro įlanka, susiformavusi dėl kompanijos „W. Stantien & M. Becker“ vykdytos gintaro kasybos 1860–1890 m. Čia buvo įrengtas žemkasių uostas, remonto dirbtuvės, pastatyti darbininkų barakai. Gintaro įlankoje vienu metu dirbo iki 23 žemsemių, kurios per 30 veiklos metų čia išgavo apie 2 tūkst. tonų gintaro.

🌳 (24) Kuršių nerijos sengirės pažintinis

Juodkrantės promenada.

dendrologinis takas (1 600 m) – čia yra 16 stotelių, kuriose pastatyti stendai su medžių ir krūmų aprašymais, piešiniais, nuotraukomis.

🏛️ (25) Akmens skulptūrų parkas krantinėje prie marių, įkurtas per 1997–1999 m. vykusį tarptautinį simpoziumą „Žemė ir vanduo“.

🏛️ (26) Raغانų (anksčiau Jono, levos) kalno medinių skulptūrų ekspozicija po atviru dangumi (skulptoriaus S. Šarapovo ir architekto A. Nasvyčio projektas), kurioje gausu raغانų ir velnių iš lietuvių liaudies pasakų ir legendų. Raغانų kalnas nuo seno mena čia švęstas Jonines.

🏛️ (27) Neogotikinio stiliaus Juodkrantės bažnyčia (1885 m.) nuo 1989 m. priklauso evangelikų liuteronų bendruomenei, čia vyksta protestantų ir katalikų pamaldos.

☼ (28) Pilkųjų garnių ir didžiųjų kormoranų perimvietė, kuri yra viena iš didžiausių šių paukščių kolonijų visoje Europoje (2000 m. ten perėjo 582 pilkųjų garnių ir 1 361 didžiųjų kormoranų pora).

Nuo Juodkrantės iki Nidos – 31 km

Juodkrantė (dviračių takų sankryža pajūryje) – 3 – dviračių tako pradžia – 4 – posūkis į mišką – 5,5 – Pilkosios kopos (12,5 km) [žem. nr. 3]

Nuo Juodkrantės toliau keliaujate į pietus dviračių taku palei jūrą Nidos link. Pravažiate Mėlynąją vėliava paženklinatą paplūdimį minate dviračių juosta, atskirta

Akmenų skulptūrų parkas.

Raغانų kalnas Juodkrantėje.

nuo kelio balta ištisine linija. Ties informacijos stendu įsukate į autonominių dviračių taką ir riedate juo toliau per Naglių gamtos rezervatą. Pradžioje važiuojate pajūriu tarp miško ir apsauginės kopos, tada sukate gilyn į mišką ir už 400 m pasiekę pagrindinį kelią Klaipėda–Nida (167 nr.), važiuojate šalia jo. Kertate šį kelią ties poilsio aikštele, nuo kurios į Pilkąsias kopas veda pažintinis pėsčiųjų takas (29).

Tradicinės vėtrungės.

Lankytinos vietos:

🌳 (29) Pažintinis takas Naglių gamtos rezervate – tai lentomis išklotas pėsčiųjų takas, vingiuojantis per gamtos rezervatą, kuris tęsiasi apie 9 km tarp Juodkrantės ir Pervalkos. Čia galima pamatyti Pilkąsias kopas (dar vadinamas Mirusiomis) ir nuo jų viršaus atsiveriančią įspūdingą panoramą į Baltijos jūrą, Kuršių marias ir Nemuno upės deltą. Šią vietą lietuviai dažnai vadina Lietuvos Sachara.

Pažintinis takas Naglių gamtos rezervate.

Pilkosios kopos – 2,7 – Pervalkos kelias – 1,3 – Pervalka (4 km)

Nuo pažintinio tako į Mirusias kopas važiuojate toliau per pušynus iki Pervalkos, pakeliui kertate kelią, vedantį į šį miestelį. Dviračių takas išlenda į pagrindinę Pervalkos gatvę pietinėje miestelio dalyje. Todėl, norėdami apžiūrėti miestelį ir pamatyti Žirgų švyturį, o taip pat pavalgyti arba pernaktoti, pasukite kairėn į miestelio centrą. Norėdami tęsti

Dviračių takas.

Pervalka [žem. nr. 4]

Kraustydamiesi iš smėliu užpustyto kaimo, kuršiai namų nepalikdavo, o juos išardydavo, perveždavo ir vėl surinkdavo naujoje vietoje. Taip darė ir Naujųjų Naglių gyventojai, kai kurie iš jų 1843 m. įkūrė Pervalkos gyvenvietę (seniau Perwelk). Pervalkos pavadinimas kaip tik ir sietinas su pastatų pervilkimu iš vienos vietos į kitą. Kita Pervalkos vardo kilmė – iš žodžio „pervalkas“, kuris reiškia sausumą tarp dviejų vandenų, per kurią velkami laivai. Būtent taip, keičiantis metų laikams, Kuršių nerijos žvejai vilkdavo savo žvejybinius laivus nuo jūros prie marių ir atvirkščiai. XIX a. vid. Pervalkoje buvo 5 sodybos ir 45 gyventojai, kurie daugiausia vertėsi žvejyba. Per šimtą metų nuolatinių gyventojų skaičius išaugo keturkart (176). 1900 m. Pervalkoje įsteigta mokykla ir perstatytas švyturys. XX a. pr. kaimą pastebėjo pavieniai, nuo kurortų šurmulio bėgantys poilsiautojai. Tokia ramybė Pervalka alsuoja ir dabar, gal todėl taip traukia tylos išsiilgusius vasarotojus. Dabar

kelionę į Nidą, pasuksite dešinėn ir važiuosite dviračių taku link Preilos.

Lankytinos vietos:

➔ (30) Žirgų švyturys (1900 m.) Kuršių mariose už Agilos įlankos, prieš Birštvyno iškyšulio Žirgų ragą. Perstatytas jau 2 kartus, šiuo metu veikia, iki jo galima priplaukti laivu arba pamatyti nuo Kuršių nerijos kranto.

Baltijos pajūrio paplūdimys.

Pervalka yra mažiausia Kuršių nerijos gyvenvietė, čia nuolat gyvena tik apie 20 žmonių.

Pervalka – 3 – paminklas L. Rėzai – 0,5 –
Karvaičių kopa – 2 – Preilos centras (5,5 km)

Nuo Pervalkos iki Preilos važiuojate dviračių taku, kuris ties Karvaičių įlanka priartėja prie pat Kuršių marių. Preiloje galima pailsėti, apžiūrėti senąsias kapinaites, žvejų namus, nusipirkti šviežios rūkytos žuvies, nuvažiuoti prie jūros naujai įrengtu dviračių taku (apie 2 km). Pervažiavę Preilą išilgai Kuršių marių einančia vienintele šio miestelio gatve, keliaujate toliau į pietus link Nidos pro 53,3 m aukščio Preilos kalną ir naują botelį.

Preila [žem. nr. 5]

 Terminalas Preilos seniūnijoje,
Preilos g. 27.

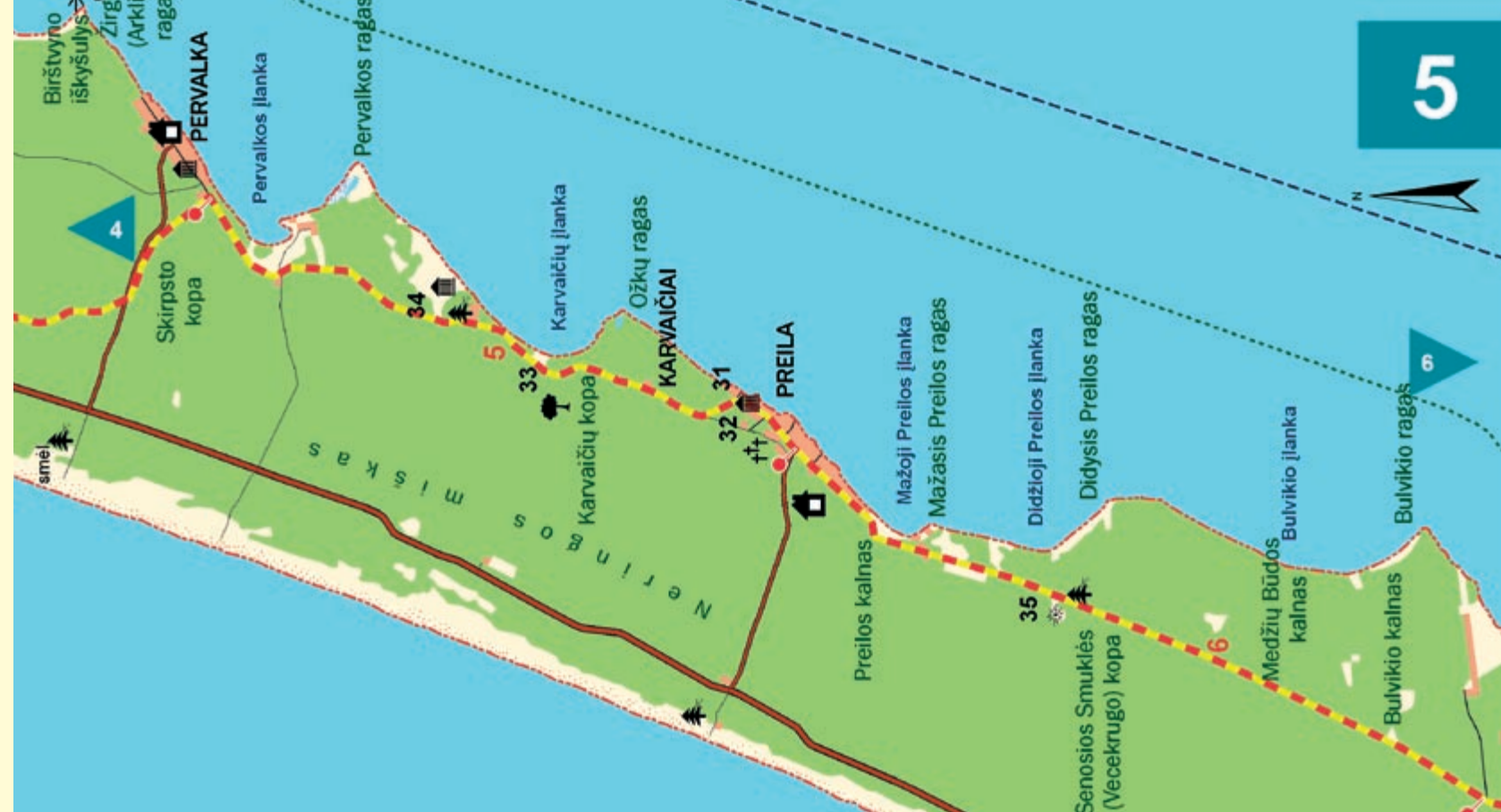
XIX a. vid. gyvenvietę įkūrė užpustyto Naujųjų Naglių kaimo gyventojai, kurie iš savo buvusio kaimo perkėlė netgi mokyklą. Nors gyvenimas Preiloje nebuvo lengvas, gyventojų daugėjo ir XX a. pr. čia jau gyveno apie 250 žmonių. Tada buvo pastatyta nauja mokykla, pradėjo veikti viešbutis. Šiuo metu Preiloje gyvena 205 žmonės, yra apie 20 poilsio namų ir vasarnamių.

Lankytinos vietos Preiloje ir apylinkėse:

- (31) Senoji Preilos mokykla.
- (32) XIX–XX a. Preilos etnografinės kapinaitės.
- (33) Karvaičių kalnas, kurio vietoje iki XVIII a. pab. buvo Karvaičių kaimas. Jo gyventojai traukdamiesi nuo pustomo smėlio net kelis kartus kėlėsi iš vienos vietos į kitą. Po ilgos ir nesėkmingos kovos su smėliu, kai buvo užpustyta Karvaičių bažnyčia, žmonės paliko kaimą.
- (34) Medinis paminklas vienam iš žymiausių XIX a. pradžios tautosakininkų ir poetų, Karaliaučiaus universiteto profesoriui Liudvikui Gediminui Rėzai (1776–1840 m.), kuris kilęs iš Karvaičių kaimo.
- (35) Vecekruogo kalnas (Senosios smuklės kopa) – tai aukščiausia Kuršių nerijos kopa (67,2 m). Jos pavadinimas kilęs nuo kuršiško „vece“ – senas ir „kruogs“ – smuklė, primenanti kopos papėdėje buvusią užėigą. Visa kopa apaugusi kalnų pušimis. Nuo kopos viršūnės galima pamatyti į Kuršių marias nusitęsčius Bulvikio, Didįjį ir Mažąjį Preilos, Ožkos, Pervalkos, Žirgų ir Grobšto ragus.

Medinis paminklas Liudvikui Gediminui Rėzai.

Preila – 2,4 – Vecekrugo kopa – 2,8 –
Bulvikio ragas – 0,5 – tako pabaiga ties oro
uostu – 2 – Tomo Manno muziejus – 1,3 –
Nidos centras (9 km)

Ties naujai pastatytu Preilos boteliu šalia
Mažosios Preilos įlankos vėl prasideda asfal-
tuotas dviračių takas, kurį nuo nedrausmingų
automobilių vairuotojų iš abiejų pusių saugo
pakeliu užtvartai. Pakeliui į Nidą galite
sustoti poilsio aikštelėje su įspūdingu vaizdu į

Vecekrugo kopa.

Nidoje prie marių.

Nida [žem. nr. 6]

Telefono kodas: 8~469,

„Agila“, Taikos g. 4, tel. 52 345,
el. paštas info@visitneringa.lt,
www.neringainfo.lt.

Kuršių nerijos nacionalinio parko lanky-
tojų centras, Naglių g. 8, tel. 51 256.

TIC terminalas Neringos miesto viešojoje
bibliotekoje, Pamario g. 53.

Naglių g. 18E, tel. 52 472.

Priemlauka, Naglių g. 16, tel. 52 333.

Kelionės laivu po Kuršių marios ir
Nemuno deltą (iš Nidos priemlaukos):
Laivas „Aistis“, mob. 8~698 88 815;
Jachta „Lana“, mob. 8~698 11 730.

H. Šlapikas, Lotmiškio g. 21-2,
mob. 8~678 13 802;
I. Miliūnas, mob. 8~682 14 798.

Nida minima jau nuo 1429 m. Kaimas buvo įsikūręs netoli jūros, apie 2 km į pietus nuo dabartinės Nidos. XVI a. vid. Nidoje gyveno smuklininko, 18 žvejų, 3 pusiau žvejų ir 1 kampininko šeimos. Tuo metu Nidą pustė smėlis, kuris pasiglemžė visą dirbamą žemę. Dėl prastėjančių gyvenimo sąlygų ir XVII a. pr. maro gyvenvietėje ėmė mažėti žmonių. XVII a. pab. pirmoji Nida buvo užpustyta, o jos gyventojai persikėlė marių link, bet ir šią vietą po šimto metų užpustė smėlis. Tik

XVIII a. pr. nidiškiai persikėlė į dabartinę vietą, kur ėmė veikti pašto stotis (perkelta iš užpustytų Kuncų), mokykla (1743 m.). Gyventojų skaičius pradėjo augti.

Tačiau nepaliaujamai kertamas miškas, gyvulių ganymas leido smėliui plisti. Jis vėl tapo pagrindinis Nidos priešas. Tuo metu kai kurie nuo smėlio bėgantys nidiškiai įkūrė Skruzdynės kaimą. XIX a. pr. su smėliu pradėjo kovoti 2 Nidos pašto stoties savininkai: tėvas Dovydas Gotlybas ir sūnus

Georgas Gotlybas Kuvertai. Jie statė užtvartą, mišku apsodino pašto kelią ir kaimo prieigas. Kuvertų pradėtas darbas išgelbėjo Nidą nuo dar vieno persikraustymo.

Iki 1945 m. Nidos gyvenvietė buvo skirstoma į Skruzdynę, Purvynę, uostą (*Haken oder Ancker*) ir Nidos kaimą (*Hauptdorf*), nuo „Jūratės“ viešbučio komplekso iki bažnyčios. Buvusių kaimų pėdsakai ir šiandien pastebimi išsiraizgiusiose Nidos gatvėse. Šiuo metu Nidoje gyvena apie 1 650 žmonių. Tai

administracinis Neringos miesto centras, kurio daugelis namų – senosios architektūros paminklai.

Lankytinos vietos [žem. nr. 6]:

Daugumos muziejų darbo laikas: birželį–rugsėjo vid. I–VII 10.00–18.00 val.; rugsėjo vid.–gegužę II–VI 10.00–17.00 val.

M(36) *Tomo Manno memorialinis muziejus, Skruzdynės g. 17, tel. 52 260, www.mann.lt. Tai įžymaus vokiečių rašytojo T. Manno,*

kuris mėgo poilsiauti ir dirbti Nidoje, vasarnamis.

M(37) *Neringos istorijos muziejus, Pamario g. 53, tel. 51 162. Čia eksponuojami senųjų Kuršių nerijos gyventojų verslai, Nidos gyvenvietės ir sklandymo mokyklos istorija. Čia sužinosite apie poledinę žūklę ir originalų kuršių užsiėmimą – varnų gaudymą.*

M(38) *Žvejo etnografinė sodyba-muziejus, Naglių g. 4, tel. 52 372. Tai XIX a.*

Senosios sodybos Nidoje.

Kelionė kurėnu.

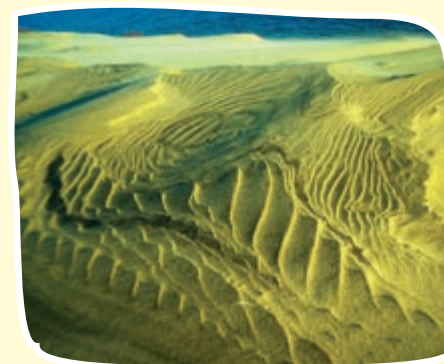
Etnografinė žvejo sodyba.

Gintaro galerija-muziejus.

Tomo Manno vasarnamis.

Auksinės Nidos kopos.

Nidos etnografinės kapinės su krikštais.

pab.–XX a. pr. statyta žvejo sodyba, kurioje eksponuojama tuo laikotarpiu buvusi įranga, baldai, audiniai, namų apyvokos daiktai, darbo įrankiai ir kt.

M (39) Kazimiero Mizgirio gintaro galerija-muziejus, Pamario g. 20, tel. 52 573, www.ambergallery.lt. Čia galima pamatyti unikalią Klebso kolekciją (dar vadinamą Juodkrantės lobiu), pasiklausti pasakojimų apie įvairias gintaro rūšis, pasigrožėti unikaliais lietuvių juvelyrų ir gintaro meistrų darbais.

M (40) Hermano Blodės muziejus, Skruzdynės g. 2, tel. 52 221.

⛪ (41) Katalikų Marijos Krikščionių Globėjos bažnyčia ir bendruomenės namai (2003 m.), kuriuose vyksta koncertai, poezijos vakarai, rengiamos parodos.

⛪ (42) Neogotikinė evangelikų liuteronų bažnyčia (1888 m.), kurioje 1966–1988 m. veikė Kuršių nerijos istorijos muziejus. Nuo 1988 m. bažnyčia gražinta tikintiesiems, čia vyksta pamaldos, vargonų muzikos ir kameriniai koncertai.

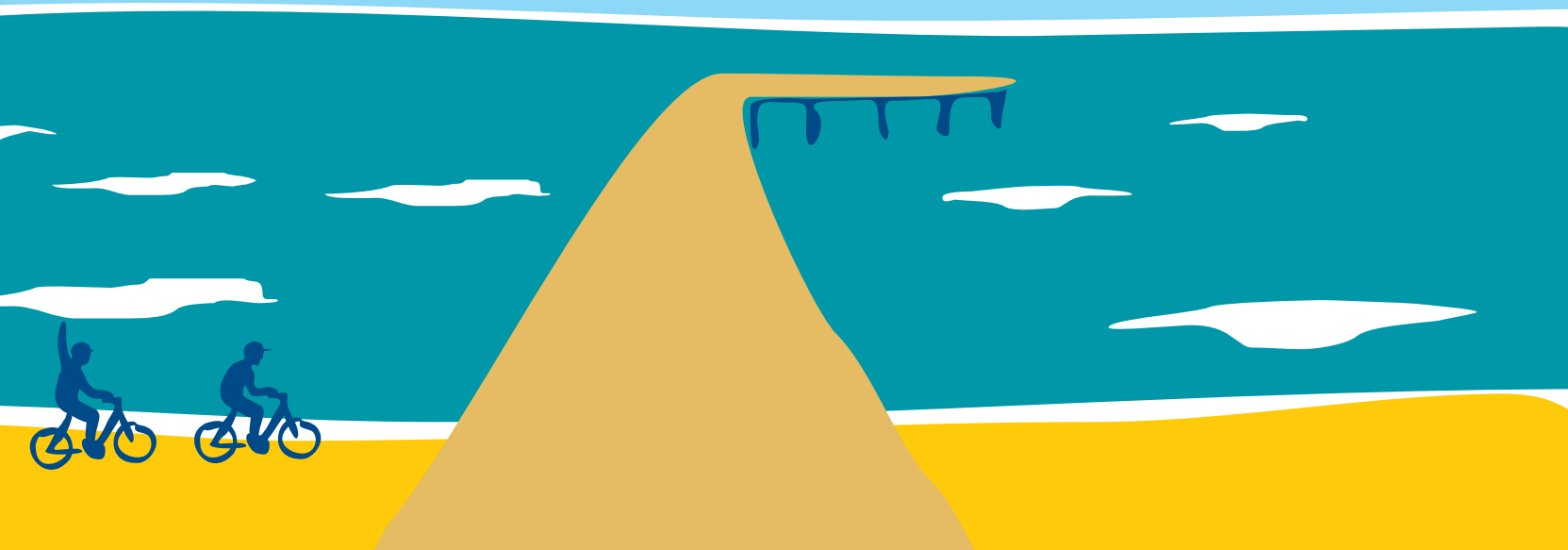
†† Šalia bažnyčios yra Nidos etnografinės

kapinės su krikštais (XIX–XX a. pr.), kurie yra viena iš senoviškiausių antkapinių paminklų formų Lietuvoje, būdinga tik pamario kraštui. Krikštai būdavo drožiami iš medžio ir statomi mirusiojo kojūgalyje.

☼ (43) Parnidžio kopa (52 m aukščio) ir Saulės laikrodis-kalendorius (1995), kurio granitinis obeliskas (13,8 m), išmargintas pagoniškų švenčių simboliais iš XVII a. medinių runų kalendoriaus, buvo sudaužytas žaibo uragano Anatolijaus metu 1999 m.

➤ (44) Švyturys, kuris yra vienas iš didžiausių (29,3 m) ir svarbiausių švyturių Lietuvos pajūryje (pastatytas 1874 m., atstatytas 1956 m.), iškilęs ant Urbo kalno (51 m).

Gintarinis pajūris

NUO KLAIPĖDOS IKI LATVIJOS SIENOS – 49 km

Keliaujant dviračiais šiuo maršrutu galima atrasti tikrąjį Lietuvos pajūrį, o Pajūrio regioninio parko, kuris driekiasi per buvusio sovietų karinio poligono teritoriją nuo Girulių iki Nemirsetos, kraštovaizdis dažnam paliks neišdildomų įspūdžių.

Pasirinkus šį maršrutą, patogiais dviračių takais nuo Klaipėdos galima pasiekti net Šventąją, kur jus sužavės pajūrio kopose rymančios trys „Žvejo dukros“, „beždžionių tiltas“ per Šventosios upę ir Žemaičių alkos – pagoniška žemaičių šventvietė su paleoastronominė observatorija. Pakeliui į Šventąją aplankysite Pajūrio regioninio parko įžymybes: aukščiausią Lietuvos pajūrio skardį – Olandų kepurę, senąsias kuršių kapinaites Karklėje, ledyninės kilmės Plazės ežerėlį ir Nemirsetos pajūrio kopas, kurias maždaug prieš 8 tūkst. metų suformavo čia tyvuliavusi senovinė Litorinos jūra. Vasaros sostinė Palanga vilios jus savo paplūdimiais, dovanos nepamirštamų saulėlydžių ant jūros tilto, romantišką

Meilės alėjos šnabždesį, atvers Gintaro muziejaus paslaptis.

Išsimaudžius jūroje, pailsėjus Palangoje arba Šventojoje, nesunkiai galima pasiekti ir Būtingę. Trokštantys tolimesnių kelionių galės aplankyti ir kaimynų latvių pajūrį arba Žemaitijos nacionalinį parką.

Skulptūra „Žvejo dukros“ Šventojoje.

Nuo Klaipėdos iki Palangos – 27 km

Atgimimo aikštė – Liepų g. – 1,7 – Klaipėdos universitetas / miesto parkas – 0,8 – P. Lideikio g. – 0,5 – Vasaros koncertų estrada – 5 – geležinkelio pervažą Giruliuose (8 km)

Kelionę pradėję iš Klaipėdos Atgimimo aikštės (9), pradžioje važiuojate dviračių taku palei H. Manto gatvę iki Klaipėdos univer-

Atgimimo aikštė Klaipėdoje.

siteto (KU) miestelio (45). Jeigu keliaujate sunkiai apkrautu dviračiu ir nenorite lipti arba leisti stačiais laiptais po geležinkelio viaduką, patariame H. Manto gatvės atkarpą nuo Lietuvininkų aikštės iki KU pravažiuoti gatve. Ties centriniu įvažiavimu į KU teritoriją sukaite kairėn ir miesto parko taku važiuojate pro vokiečių karių kapines iki sankryžos su P. Lideikio gatve. Kertate sankryžą ir H. Manto gatvės šaligatviu privažiuojate „Kuršių kelio“ poilsio aikštelę šalia plataus tako, vedančio

Dviračių takas į Girulius.

link Vasaros koncertų estrados (VKE). Apvažiavę VKE ratu iš kairės arba dešinės pusės arba perkirtę tiesiai, sukaite į naujai rekonstruotą dviračių taką, vedantį per Girulių mišką link jūros. Vasarotojų gatve privažiuojate geležinkelio pervažą.

i Pajūrio regioninio parko direkcija, Vilties g. 6, tel. (8~46) 41 24 83, el. paštas parkas@gmf.ku.lt, www.pajuris.info.

Lankytinos vietos Klaipėdoje [žem. nr. 1, 7]:

45 Klaipėdos universiteto (KU) pastatų kompleksas (H. Manto g. 84, www.ku.lt) – tai restauruotos XIX a. neogotikinio stiliaus raudonų plytų vokiečių kareivinės. KU čia įkurtas 1991 m. sausio 1 d. Universitete yra 9 fakultetai ir institutai: Gamtos ir matematikos mokslų, Humanitarinių mokslų, Jūrų technikos, Menų, Pedagogikos, Socialinių mokslų, Sveikatos mokslų, Tęstinių studijų institutas, Jūreivystės institutas.

†† 46 Vokiečių karių kapinės – tai bendrosios Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų karių kapinės, kurias Vokietijos vyriaus-

sybės įgaliojimu sutvarkė Vokiečių karių kapų globos tautinė sąjunga. 1915 m. šios kapinės tapo amžinojo poilsio vieta beveik 100 karių. Čia stovėjo granitinis paminklas, o pati vieta buvo vadinama didvyrių prieglobsčiu.

Giruliai [žem. nr. 7, 8]

Tai viena iš jauniausių šiaurinės Lietuvos pajūrio dalies gyvenviečių, priklausanti Klaipėdos miestui. Prieš 200 metų dabar-

tinėje Girulių vietoje buvo smėlynai, kuriuos leista apželdinti pušų plantacijomis. XIX a. pab. Prūsijos valdžia suteikė Klaipėdos pirkliams teisę čia įrengti jūros maudykles, o vietiniams gyventojams – nuomoti svečiams vasarnamius. Apželdinus Girulių pajūrį, šiose vaizdingose vietovėse buvo sukurtas klaipėdiečių pasivaikščiojimams skirtas parkas, pasodinti ažuolai, bukai, platanalapiai klevai, kiti dekoratyviniai medžiai. Pajūryje įrengus Antrojo pasaulinio karo gynybinius įtvirti-

nimus, Giruliuose buvo įkurdinti artilerijos bazės kariai ir karininkai, čia veikė ir artilerijos pajėgų sanatorija.

Lankytinos vietos:

– (47) Girulių dzotai – tai Antrojo pasaulinio karo gynybiniai įtvirtinimai pajūryje, įrengti prijungus Klaipėdos kraštą prie Vokietijos, kuri ruošėsi puolimui į rytus. Fortus prie Klaipėdos sudarė 9 gelžbetoniniai įrenginiai, sujungti požeminėmis eigomis. Prieigos buvo pridengtos spygliuotomis užtvaramis, fortai apginkluoti pabūklais ir kulkosvaidžiais. Šiuo metu išlikusį karinių įtvirtinimų kompleksą sudaro trys pastatai, didžiausiojo plotas – 500 kv. m.

Dviračių takas į Girulius.

Girulių dzotai.

Giruliai – 1,5 – Kukuliškiai – 1,5 – sankryža į Olandų kepurę – 1,5 – „Žiogelis“/ Karklė – 1,5 – posūkis į dviračių taką – 2 – Plazės ežeras – 1 – Šaipiai (9 km)

Giruliuose kertate geležinkelį, sukate dešinę ir 0,5 km važiuojate Stoties gatve iki Pajūrio regioninio parko pradžios. Toliau važiuojate naujai išasfaltuotu dviračių taku per Kukuliškių mišką ir to paties pavadinimo kaimą iki sankryžos su pagrindiniu keliu.

Dviračių takas Giruliuose.

Olandų kepurė.

Prieš pasukdami dešinę link Karklės, galite pavažiuoti mišku 0,3 km tiesiai ir dar tiek pat pasukę kairėn iki įspūdingiausios Lietuvos pajūrio vietos – Olandų kepurės (48). Toliau keliausite pagrindiniu keliu iki Karklės kaimo, kur galėsite užkąsti ir pailsėti karčemoje „Žvejo sodyba“, poilsio aikštelėje „Kuršių kelias“ arba kempingo „Žiogelis“ kavinėje. Pastarąją lengvai atpažinsite iš kairėje kelio pusėje stovinčio kelių metrų aukščio dviračio maketo. Šioje vietoje pro „Žilvičio“ stovyk-

lavietės stadioną ir Karklės kapinaites (49) galima lengvai išvažiuoti į paplūdimį. Nuo „Žiogelio“ toliau važiuojate pagrindiniu Karklės keliu iki posūkio kairėn į buvusį sovietų karinį poligoną. Čia prasideda naujai išasfaltuotas dviračių takas, vedantis Palangos link. Pakeliui privažiuojate Plazės ežerėlį (50), kur galima atsipūsti poilsio aikštelėje prie paukščių stebėjimo namelio ir pasigrožėti nuostabia pajūrio gamta, kur dar prieš 15 metų karaliavo sovietinės armijos tankistai.

Pajūrio regioninis parkas (PRP) [žem. nr. 8, 9]

Tai valstybės saugoma pajūrio teritorija nuo Girulių iki Senosios Palangos. Jis įsteigtas siekiant išsaugoti pajūrio kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, kurios išliko sovietų kariuomenei pasitraukus iš buvusio karinio poligono. Kadangi daugiau kaip pusė PRP teritorijos yra Baltijos jūroje, gyvūnijos ir augalijos įvairovę didina žiemojantys paukščiai bei jūros dugno fauna – moliuskai ir dumbliai, kuriems „pagrindą po kojomis“ suteikia dideli rieduliai. Būtent todėl šie pajūrio akmenys, kurie atrodo egzotiškai

daugeliui žmonių, pripratusių prie smėlėtų paplūdimių, čia yra saugotina vertybė. Rudens ir pavasario migracijos metu parke galima stebėti daugelio Lietuvoje aptinkamų rūšių paukščių, nes pajūriu driekiasi didysis Šiaurės–Pietų migracijos takas. PRP zonoje buvusios senosios gyvenvietės po sovietų okupacijos buvo beveik visiškai sunaikintos. Išlikusios kelios sodybos Šaipiuose ir Nemirsetoje. Žymiai geriau išsilaikė kaimai, tiesiogiai nepriklausę karinei zonai: Grabiai,

Karčema „Žvejo sodyba“.

Bruzdeilynas, Dargučiai, Kalotė ir pietinė Karklininkų (Karklės) dalis.

Karklė [žem. nr. 8]

🏠 Pajūrio regioninio parko lankytojų centras / kavinė-baras / kempingas „Žiogelis“, tel. (8~46) 46 30 80, mob. 8~686 62 915, www.ziogelis.lt.

XV a. pr., po Žalgirio mūšio ir Melno taikos, krašto gyvenimas tapo ramesnis, galutinai

„Žiogelio“ dviratis Karklėje.

buvo nustatytos sienos tarp Kryžiuočių ordino ir Lietuvos. Siekiant užtikrinti Pajūrio kelio, einančio iš Karaliaučiaus pro Klaipėdą Rygos link, normalų funkcionavimą ir apsaugą, pakelėje buvo pradėtos kurti karčemos, kurios neretai tapdavo prekybiniais centrais. Nuo XVI a. pradedama minėti Karklės karčiama. 1923–1938 m. kaimas vadintas Karklininkais, o vokiškuose šaltiniuose – *Karkelbeck*, kartais *Karkelbeek*. Vietovardis *Karkelbeck* sudarytas iš kuršių kilmės žodžių ir reiškia krūmokšniais apaugusią vietą, įsikūrusią prie upelio. Tai buvo viena iš didžiausių gyvenviečių krašte. XIX a. pab. Karklės kaimas, kuriame gyveno apie 800 gyventojų, tęsėsi visu pajūriu nuo Girulių iki Nemirsetos (dabar čia – Pajūrio regioninis parkas). XX a. pr. kaime veikė 3 karčemos, kepykla, buvo pastatyta evangelikų liuteronų bažnyčia, Karklei suteiktas kurorto statusas. Vėliau, įsteigus sovietų armijos poligoną, maldos namai buvo suniokoti, o vietiniai gyventojai iškeldinti kitur. Dabar Karklė yra etnokultūrinis draustinis, kurio tikslas – išsaugoti šiam kraštui būdingus architektūros bruožus.

Lankytinos vietos PRP [žem. nr. 8]:

† (48) Olandų kepurė – nuolat Baltijos jūros bangų mūšos ardomas 24 m aukščio skardis, dar vadinamas Olandų kepurės kalnu, kurį prieš 12–15 tūkst. metų suformavo Lietuvos pajūryje stūksojęs ledynas. Šis kalnas nuo seno buvo apaugęs pušų ir ažuolų sengire ir sudarė ryškų kontrastą aplink plytinčiai pustomo smėlio lygumai, todėl buvo geras orientyras jūreiviams ir žvejams. XIX a. pr. ant

skardžio buvo pastatyti perspėjamieji ženklai laivams, o pats kalnas pažymėtas jūrlapiuose. Šios vietos vardo kilmė susijusi su kranto reljefo panašumu į olandišką kepurę. Šlaito viršuje dabar įrengtos regyklos, nuo kurių atsiveria puiki panorama į jūrą. Čia prasideda pažintinis takas „Litorina“.

†† (49) Senosios Karklės kaimo sodybos ir kapinaitės, kuriose yra išlikusių autentiškų įvairių antkapinių paminklų

(medinių krikštų, kalto metalo, vėlyvesnių cementinių). XX a. pr. jos buvo vadinamos „liepų“ kapinėmis.

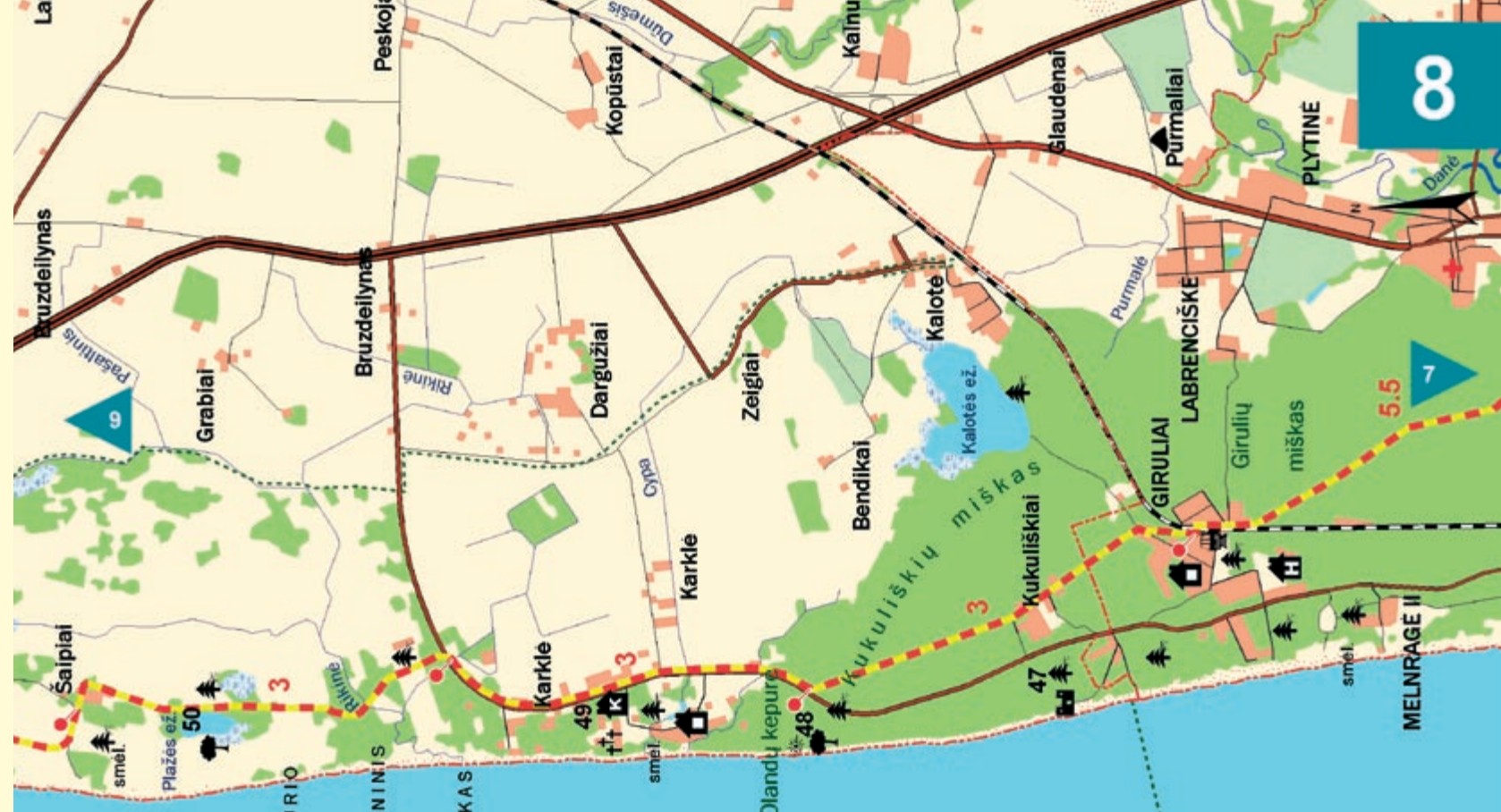
† (50) Plazė – tai prieš 10 tūkst. metų susiformavęs ledyninės kilmės ežerėlis, tyvuliuojantis vos už 200 metrų nuo jūros. Sovietų armijos kareiviai šiame ežerėlyje plaudavo tankus, o dabar jis su apylinkėmis priklauso gamtos rezervatui, kur paukščių migracijos metu rudenį ir pavasarį galima pamatyti ir išgirsti daug vandens paukščių – gulbių giesmininkių, dryžgalvių kryklių, rudgalvių kryklių, cyplių, klykuolių, kuoduotųjų ančių ir net pilkųjų gervių. Čia įrengtas paukščių stebėjimo bokštelis, o šalia – „Kuršių kelio“ poilsio aikštelė dviratininkams.

Kelias per Karklės kaimą.

Plazės ežerėlis.

Šaipiai – 4 – Nemirseta – 2,5 – Vytauto g. – 2 – Botanikos parkas – 0,5 – Meilės alėja – 1 – Palangos tiltas (10 km)

Tęsiate kelionę dviračių taku per Pajūrio regioninio parko pievas iki Šaipių kaimo, kur įsikūrusios Lietuvos kariuomenės pajėgos, o šalia tako – „Kuršių kelio“ poilsio aikštelė su informaciniu stendu. Toliau važiuojate dviračių taku palei jūrą iki Nemirsetos kraštovaizdžio draustinio, kur galima pamatyti įspūdingą

Nemirsetos draustinis.

senovinį Litorinos jūros šlaitą (52) ir atsipūsti „Kuršių kelio“ poilsio aikštelėje. Tęsiate kelionę dviračių taku per mišką iki Vytauto gatvės, sukate kairėn ir trinkelėmis grįstu pėsčiųjų ir dviračių taku privažiuojate pagrindinį įėjimą į Palangos botanikos parką (57). Sukate kairėn ir važiuojate S. Dariaus ir S. Girėno gatve iki viešbučio „Voveraitė“, kur sukate dešinėn ir Meilės alėja privažiuojate garsiąją J. Basanavičiaus gatvę (59) ir jūros tiltą (60).

Nemirseta [žem. nr. 9]

Tai viena iš seniausių pajūrio vietovių, jau nuo seno priklausiusių Palangos prekybiniam centrui. Nuo XIII a. ji perėjo Vokiečių ordino žinion, o 1422 m. tapo pasienio punktu, todėl čia įsikūrė pasienio sargybos būstinė ir karčema, vėliau pradėjo veikti pašto įstaiga, vadinama *Nimmersatt*, įteigta pradinė mokykla, pastatytas vėjo malūnas. XIX a. čia pradėjo kurtis kurortas, jūros pakrantėje buvo pastatyti vasarnamiai, prie pagrindinio kelio veikė viešbutis su karčema, vadinamas kurhauzu, pasienio muitinės punktas, gelbėjimo stotis. XX a. pr. ši vietovė turėjo lietuvišką *Nemerzatės* pavadinimą, kilusį iš asmen-

vardžio *Nemirair* ir priedėlio „seta“, kuršių kalboje reiškusio kiemą. Po sovietų okupacijos Nemirsetos centre įsikūrė karinis dalinys, vasarnamiai buvo nugriauti, kurhauzas rekonstruotas, pastatytos kareivinės, gyvenamųjų namų kariškiams kompleksas. Iki šių dienų pajūryje išlikusi gelbėjimo stotis ir išskirtinė Nemirsetos apylinkių vertybė – gamtinė įvairovė: apsauginis pajūrio kopagūbris, senovinis Litorinos jūros šlaitas, parabolinių kopų gūbrys, banguota smėlio lyguma (palvė), pajūrio pelkių ir ežerokšnių virtinė. Nemirsetos parabolinėse kopose ir smiltpievėse auga nepaprasto grožio lietuviška orchidėja – tamsialapis skiautalūpis (lot. *epipactis atrorubens*).

Lankytinos vietos PRP [žem. nr. 9]:

- ☀️ (51) Bebrų stebėjimo namelis Šaipių žemapelkėje, kur galima iš arčiau pažinti bebrus, daugiau sužinoti apie šių žvėrelių biologiją, jų įtaką aplinkai.
- 🌳 (52) Senovinės Litorinos jūros, tyvuliavusios prieš maždaug 8 tūkst. metų, kranto fragmentas ties Nemirseta.
- 🏰 (53) Nemirsetos laivų gelbėjimo stotis (XIX a. pab.).

Palanga [žem. nr. 9, 10]

Palanga – populiariausias Lietuvos pajūrio kurortas, kurio didžiausias turtas – smulkaus, švelnaus smėlio paplūdimiai su kopomis ir juos juosiantys pušynai. Palangos miestas kartu su priemiesčiais ir Šventosios gyvenviete sudaro Didžiąją Palangą. Dabar čia gyvena apie 20 tūkst. žmonių, bet vasaros sezono metu ir savaitgaliais žmonių skaičius Palangoje išauga dešimteriopai.

Skulptūra „Eglė – žalčių karalienė“.

Palangos botanikos parkas.

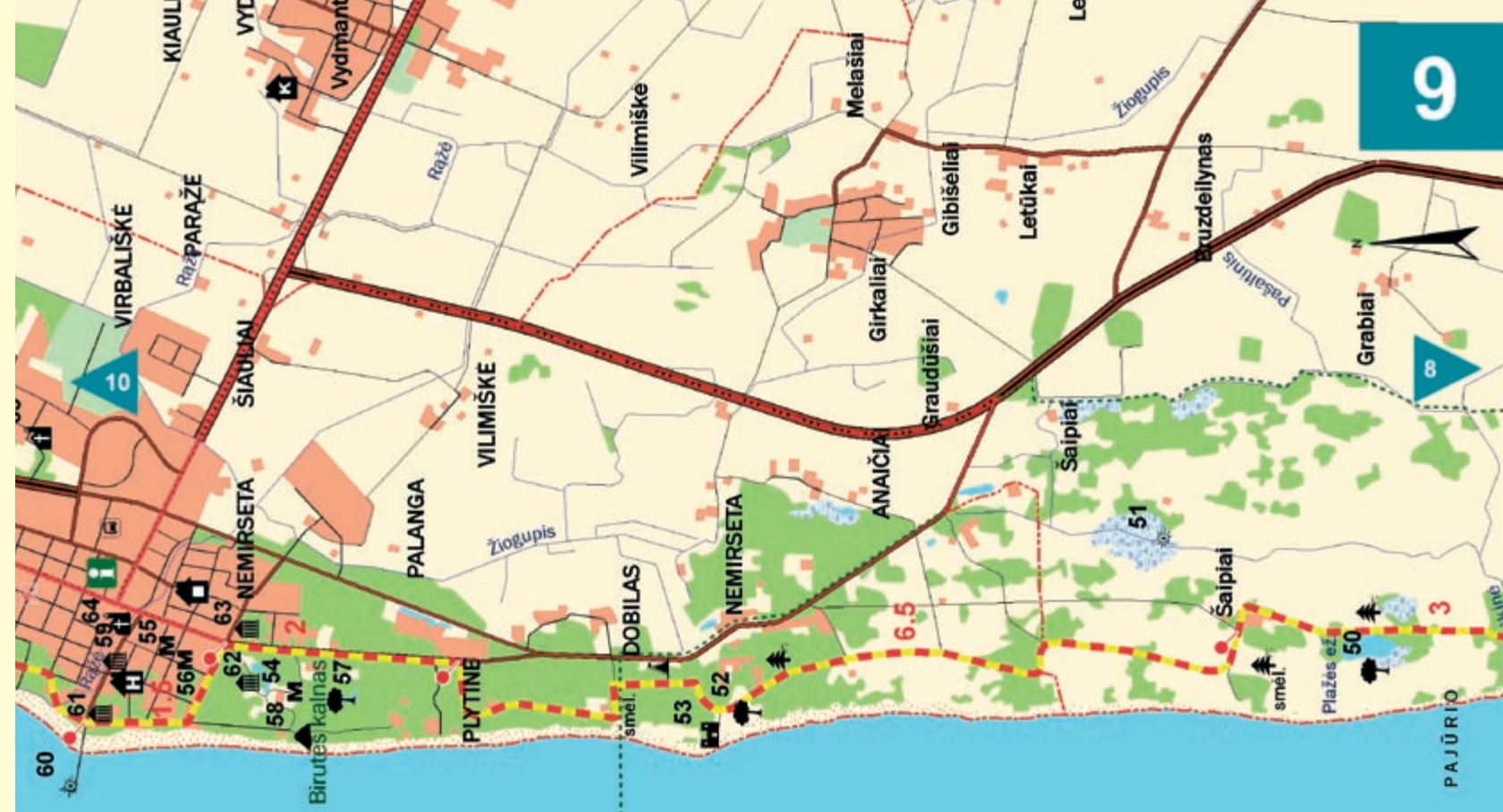
Gulbės botanikos parke.

Vėlesniais metais Palanga pamažu pradėjo garsėti kaip poilsinė gyvenvietė. Ypač prie to prisidėjo išsilavinę turtingi grafi Tiškevičiai, kurie buvo matę ne vieną to meto garsųjį Vakarų Europos kurortą, todėl nusprendė ir Palangą paversti moderniu madingu kurortu. XIX a. pab. buvo pastatyta kurhauzas – pirmasis Palangoje kurortinis viešbutis ir restoranas, vasarnamių kompleksai, įrengtos maudyklės su šiltu vandeniu. Aplinkiniuose miško parkuose nutiesti pasivaikščiojimo takai, pastatytas senasis tiltas į jūrą, kuris, nors ir nevirto didesniu uostu, tapo mėgstamiausia kurorto svečių pasivaikščiojimo vieta. Iki šių dienų išliko J. Tiškevičiaus sūnaus Felikso 1893 m. pastatyti įžymūs dvaro rūmai ir su prancūzų architekto E. F. Andrė pagalba įrengtas nuostabus peizažinis parkas.

Telefono kodas: 8~460.

50

M (55) *Dr. Jono Šliūpo memorialinė*

Lankytinos vietos [žem. nr. 9, 10]:

⛪ (57) Palangos botanikos parkas – vienas iš gražiausių Rytų Europos landšaftinių parkų, 1897 m. įkurtas grafo Felikso Tiškevičiaus pagal garsaus prancūzų kraštovaizdžio architekto, botaniko Eduardo Fransua André projektą.

▲ (58) Birutės kalnas – aukščiausia Palangos kopa, garsi savo romantiška legenda apie vaidilutės Birutės ir kunigaikščio Kęstučio meilę. Pasak legendos, šioje vietoje buvusi pagoniška lietuvių šventykla, kurioje šventą ugnį kūrenusi gražuolė vaidilutė, vardu Birutė. Kunigaikštis Kęstutis ją prievarta išsivežęs ir vedęs. Pasakojama, jog mirus Kęstučiui, Birutė grįžusi į šventyklą ir toliau tarnavusi dievams. Po mirties ji buvusi palaidota kalne. XIX a. pab. ant Birutės kalno pastatyta koplyčia su vitražais, o kalno papėdėje – kukli skulptūrėlė „Tau, Birute“ (dailininkė K. Petrikaitė-Tulienė).

– (59) Jono Basanavičiaus gatvė – iš naujo atgimusi populiariausia Palangos kurorto pėsčiųjų ir dviratininkų alėja (2 km ilgio), jungianti centrinę Vytauto gatvę su jūros tiltu ir pagrindiniu paplūdimiu, siūlanti

poilsiautojams įvairių pasilinksminimų ir pramogų restoranuose, lauko kavinėse ir atrakcionuose.

⛪ (60) Jūros tiltas, kurio istorija prasi-dėjo XIX a. pab., kai grafo Tiškevičiaus sumanymu buvo pastatyta prieplauka. Tada tarp Liepojos ir Palangos pradėjo kursuoti prekybinis ir keleivinis laivas „Phoenix“. Tačiau po audrų prieplauka buvo užnešama smėliu ir po kelerių metų laivybai nebetiko. Tiltas tapo mėgstama pasivaikščiojimų vieta. Po uraganų mediniam tiltui pradėjus griūti, 1997 m. buvo pastatytas naujas gelžbetoninis tiltas, kurio ilgis siekia 470 m.

⛪ (61) „Jūratė ir Kastytis“ – tai netoli Palangos tilto esanti N. Gaigalaitės skulptūra, bylojanti apie vienos pajūrio legendos personažus. Jūros deivė Jūratė pamilo paprastą žvejį Kastytį. Už bausmę rūstusis dievas Perkūnas sudaužė gintarinius deivės rūmus. Į krantą išmetami gintaro gabalėliai – povandeninės Jūratės buveinės liekanos.

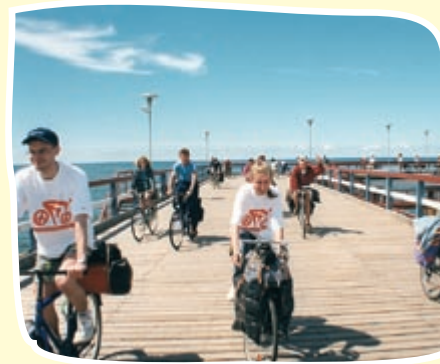
⛪ (62) „Eglė, žalčių karalienė“ – viena iš žinomiausių skulptūrų Lietuvoje (R. Antinis, 1960 m.) prie pagrindinio tako

Koplyčia ant Birutės kalno.

į Tiškevičiaus rūmus (Gintaro muziejų). Ji byloja apie lietuvių liaudies legendą: mergina po maudynių marškiniuose radusi žaltį, norėdama juos atgauti, paždėjusi žalčiui už jo tekėti.

– (63) Gintaro dirbtuvės (Vytauto g. 21 / S. Dariaus ir S. Girėno g. 27). Lankytojai gali stebėti visą gintaro apdirbimo procesą nuo žaliavos iki užbaigto papuošalo, įsigyti gintaro dirbinių, pabendrauti su gintaro meistrais.

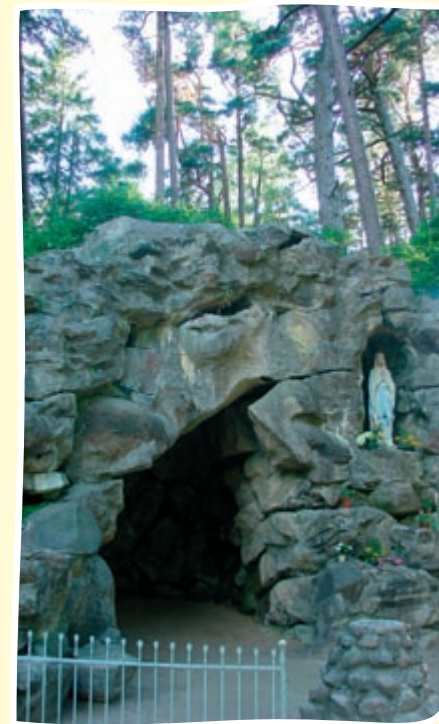
Jūros tiltas Palangoje.

Palangos rikšos.

⛪ (64) Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų katalikų bažnyčia, Vytauto g. 51, tel. 56 186. Tai neogotikinio stiliaus bažnyčia, pastatyta XX a. pr. pagal švedų architekto K. Strandmano projektą. Šis 76 m aukščio statinys ir šiandien yra aukščiausias Palangoje.

⛪ (65) Iveros Dievo Motinos ikonos cerkvė (Sodų g. 52) – tai rusų stačiatikių maldos namai ir pirmoji cerkvė, pastatyta po Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo.

Lurdas Birutės kalne.

Nuo Palangos iki Šventosios – 14 km

Palangos tiltas – 1,7 – Naglio kalnas – 2 – „Medūza“ – 4 – Ošupis (7,7 km)

Nuo Palangos tilto, kurio pradžioje stovi legendinė Jūratės ir Kastyčio skulptūra, vėl sukate į Meilės alėją ir važiuojate toliau dviračių taku Šventosios link. Pravažiavę Rąžės upelį, ties Jūratės gatve sukate kairėn į Naglio alėją. Tęsiate kelionę pajūriu

pro Naglio kalną (66) bei viešbutį ir pirčių kompleksą „Medūza“, kertate Kontininkų gatvę ir važiuojate per Užkanavę iki Ošupio „Kuršių kelio“ poilsio aikštelės.

Lankytinos vietos [žem. nr. 10]:

▲ (66) Naglio kalnas – 15 m aukščio Baltijos pakrantės kopa, supustyta ant senovinės Litorinos jūros terasos. Pasak legendos, čia esąs milžino Naglio kapas, kurį supylusi jo žmona. Iš jos ašarų prasi-

dėjęs pro šalį tekantis upelis. XV–XVI a. Naglio kalnas yra buvusi alka, šventvietė. Šalia kalno buvo kuršių žvejų gyvenvietė Senasis uostas.

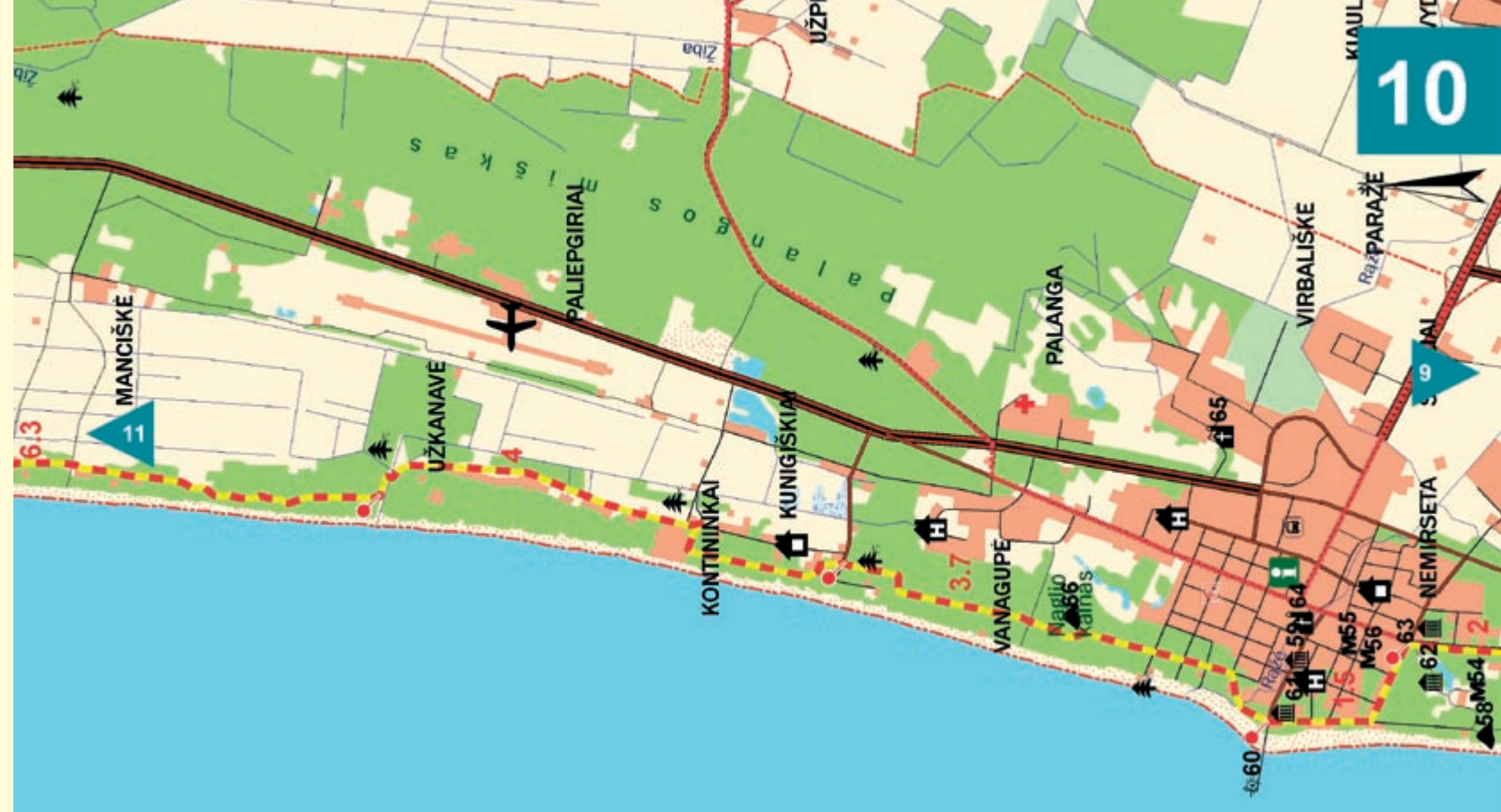
J. Basanavičiaus gatvė.

Jūratės ir Kastyčio skulptūra.

„Kuršių kelio“ poilsio aikštelė.

Ošupis – 5 – Šventosios pradžia – 1,3 –
Šventosios turizmo informacijos centras
(6,3 km)

Prieš tęsdami kelionę Ošupio taku iki Šventosios, galite šioje vietoje lengvai išvažiuoti dviračiu į pajūrio paplūdimį ir išsimauyti. Ošupio takas veda per mišką tarp jūros ir aerouosto, pro kempingą „Pas Juoni“ ir neįgalųjų poilsiavietę iki pat Šventosios, kur baigiasi ties maisto prekių parduotuve. Per Šventąją važiuojate Jūros gatve iki centrinės sankryžos su Kopų ir Šventosios gatvėmis. Čia įsikūręs Šventosios turizmo informacijos centras (TIC), šalia „Kuršių kelio“ poilsio aikštelės siūlomos dviračių nuomos ir remonto paslaugos.

Šventoji [žem. nr. 11]

📍 Šventosios g. 1, tel. 45 005.

🚲📞 Šventosios g. 1, mob. 8~687 73 350.

Tai sena žvejų gyvenvietė, įsikūrusi prie upės žiočių ir pirmą kartą H. Celijaus žemėlapyje pažymėta 1542 m. Vietiniai gyventojai prekiaudavo su kaimynais, čia atvykdavo svečių šalių pirkliai. Šventoji sudarė rimtą

konkurenciją kitiems uostams, ypač kai anglų pirkliai gavo privilegiją įrengti Šventojoje uostą, į kurį galėtų įplaukti dideli prekybiniai laivai. Todėl 1701 m. Šiaurės karo metu Šventosios uostas buvo sugriautas. Kadangi XV–XVIII a. Livonijos Kuršo ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės siena ėjo ties Šventąja, uostas nebuvo atstatinėjamas iki 1921 m., kai buvo išspręstas ginčas su Latvija dėl Šventosios teritorijų. Tačiau didelės gramzdos laivai į šį uostą negalėdavo įplaukti, nes smėlis užnešdavo uosto vartus. Dabar Šventoji jau 30 metų yra Palangos kurorto dalis.

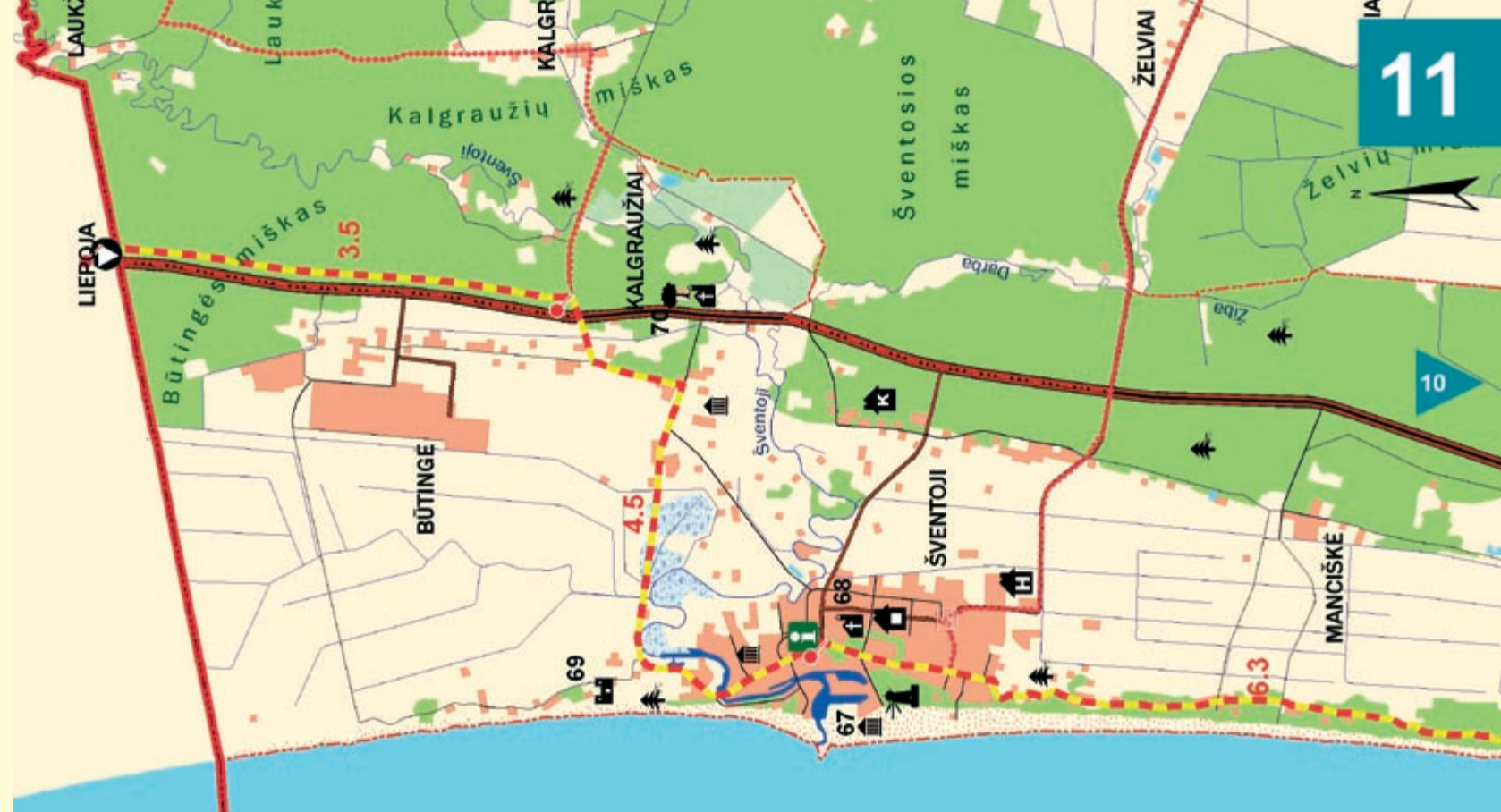
Lankytinos vietos [žem. nr. 11]:

🏛️ (67) „Žvejo dukros“ – įspūdinga 4 m aukščio skulptūrinė kompozicija (skulpt. Z. Pranaitytė, 1982 m.), kuri vaizduoja į jūrą žvelgiančias 3 merginas, laukiančias nesulaukiančias iš žvejybos grįžtančio tėvo žvejo. „Žvejo dukros“ laikomos Šventosios simboliu.

🏛️ (68) Švč. Mergelės Marijos Jūrų žvaigždės bažnyčia (Šventosios g. 4).

Švč. Mergelės Marijos Jūrų žvaigždės bažnyčia.

Nuo Šventosios iki Latvijos sienos – 8 km

TIC – 1 – „beždžionių“ tiltas – 0,5 –
Žemaičių alka – 2 – Būtingės g. – 1 –
kelias Palanga – Liepoja (A13) – 3,5 –
Lietuvos–Latvijos siena (8 km)

Nuo Šventosios TIC važiuojate apie 1 km Kopų gatve pro kurorto restoranus „Paršelių rojus“ ir „Titanikas“ iki „beždžionių“ tilto. Kertate Šventosios upę šiuo ant lynų kabančiu tiltu ir važiuojate smėlėtu keliuku iki pagoniškos žemaičių alkavietės (šventvietės). Po to sukate į Kuršių taką ir pro poilsio namus „Energetikas“ išvažiuojate į asfaltuotą Jonpaparčio gatvę, kuria važiuojate iki Būtingės gatvės. Čia sukate kairėn ir smėlėta Būtingės gatve važiuojate iki pirmos sankryžos, sukate dešinėn ir netrukus išvažiuojate į pagrindinį kelią Palanga–Liepoja (A13). Sukate kairėn ir šiuo keliu per Būtingę pasiekiate Lietuvos–Latvijos sieną.

Būtingė [žem. nr. 11]

Būtingės pavadinimas kildinamas nuo jos įkūrėjų Kuršo dvarininkų Budendickių

pavardės. XVII a. pab. tapęs valstybinis, Būtingės dvaras suklestėjo, o pati gyvenvietė nustelbė Šventąją. Būtingėje išliko veikianti XIX a. pr. evangelikų bažnytelė. Miestas garsėja Lietuvos pajūrio ekologine bomba – naftos terminalu, pastatytu Rusijos naftos eksportui.

Lankytinos vietos [žem. nr. 11]:

🏰 (69) Žemaičių alka – tai bandymas atkurti senąją žemaičių šventvietę su paleoastronomine observatorija, sudaryta iš medinių stulpų, kurių kiekvienas atitinka baltų mitologijos dievų ir deivių vardus (Perkūnas, Aušrinė, Žemyna, Austėja, Ondenis, Patrimpas, Patulas, Velnias, Leda) bei dangaus kūnus Saulę ir Mėnulį. Saulei leidžiantis į jūrą, pagal stulpus galima matyti visą iš pagonybės laikų atėjusių kalendorinių švenčių seką: Rasos šventę, Gandro dieną, Užgavėnes, Kalėdas ir kt. Čia švenčiamos pagoniškos šventės, traukiančios akį archaiskais ritualais ir apeigomis.

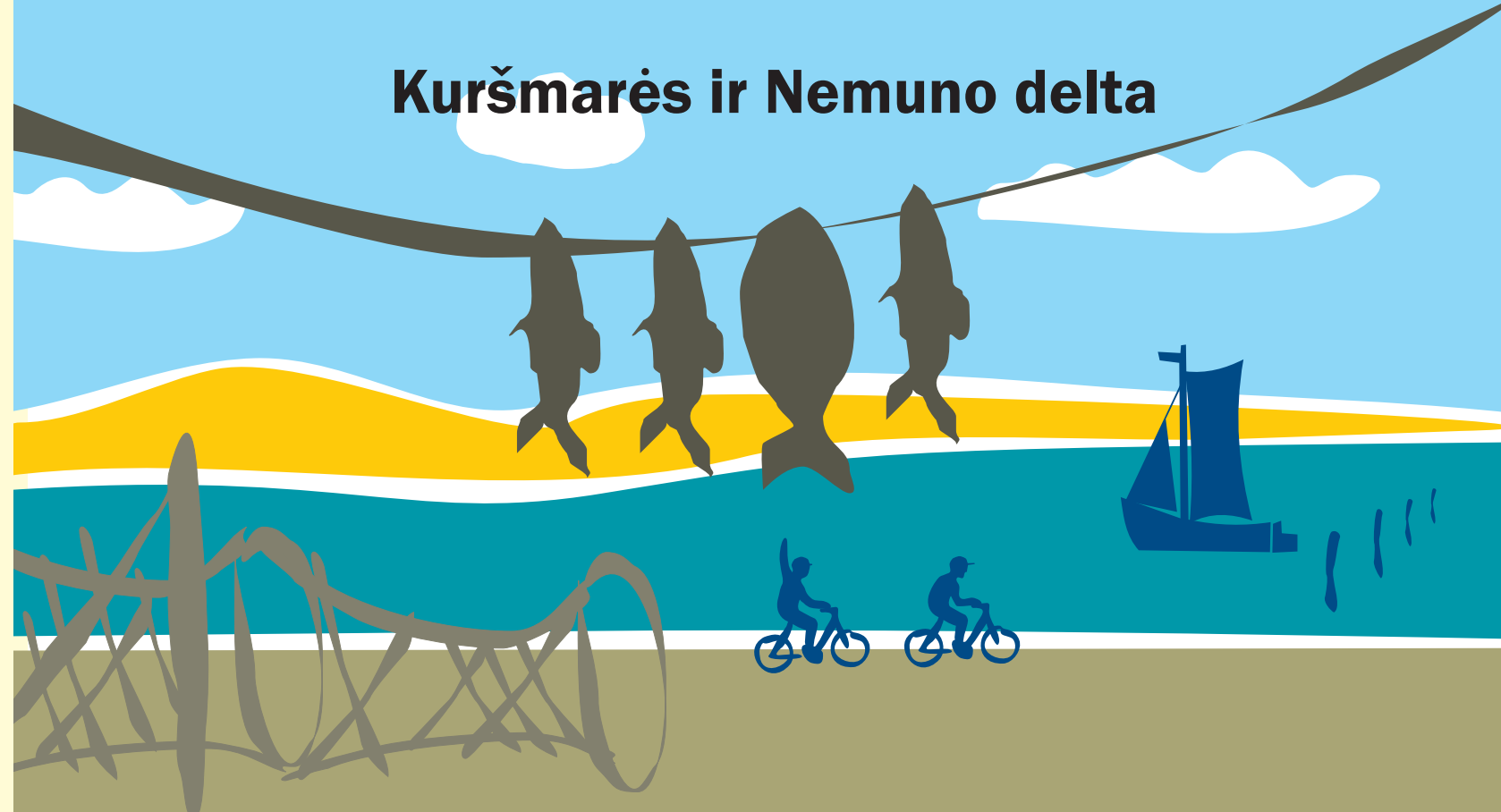
🌳 (70) „Žaidimų takas mažiems ir dideliams“ – jį rasite priešais Būtingės

bažnyčią pasukę dešinėn. Čia yra visa įranga poilsiui gamtoje: pavėsinės, stalai, suolai, laužavietės, žaidimų kompleksas vaikams – supynės, lipynės, medinės skulptūros.

„Beždžionių“ tiltas Šventojoje.

Kuršmarės ir Nemuno delta

NUO KLAIPĖDOS PAMARIU IKI RUSNĖS SALOS – 115 km

Pasirinkus šį maršrutą pamariu, galima aplankyti daugelį kaimų ir miestelių, kuriems būdinga pamario architektūra. Maršrutą vainikuos savito grožio Nemuno deltos regioninio parko gamta – čia didžiausia vandens paukščių susitelkimo vieta Baltijos jūros regione. Per parko teritoriją driekiasi Arktikos–Europos–Rytų Afrikos paukščių migracijos kelias. Nuo kitų maršrutų šis skiriasi ne tik gamta, augmenija, gyvūnija, bet ir žmogaus veikla. Nuolatiniai potvyniai ir gamtos stichijos vertė žmones gintis, todėl šios žemos teritorijos nuo vandens apsaugotos polderių pylimais, kurių nerasite niekur kitur Lietuvoje. Neatsitiktinai čia atsirado Uostadvario vandens kėlimo stotis, karaliaus Vilhelmo kanalas ir „lietuviškoji Venecija“ – Minijos (Mingės) kaimas.

Išskyrus Klaipėdos miestą, atskirų dviračių takų šiame maršrute beveik nėra, todėl didžioji jo dalis sutampa su automobilių keliais (daugiausia žvyrkeliais). Iki Priekulės galima važiuoti pagrindine nurodyta trasa arba

rinktis alternatyvų nepaženklintą maršrutą per Dituvos sodus. Trokštantys dar daugiau įspūdžių, iš Rusnės salos gali pratęsti savo kelionę Nemuno dviračių trasa iki pat Kauno arba net Vilniaus, arba persikėlę laiveliu į Nidą – Kuršių neriją iki Klaipėdos.

Saulėlydis Kuršių mariose.

Nuo Klaipėdos iki Priekulės per Šernus – 28 km

(Alternatyvus maršrutas per Dituvos sodus – 26 km)

Per Klaipėdos miestą [6,6 km, žem. nr. 1]:
Atgimimo aikštė – 0,3 – Turgaus g. – 0,4 –
Taikos pr. – 2,6 – Baltijos pr. – 0,5 –
žaliakelis – 2,8 – cerkvė prie Smiltelės g.

Atgimimo aikštė Klaipėdoje.

Danės upė.

Kavinė-baras Dituvos soduose.

Pradėję kelionę Atgimimo aikštėje, kur susitinka trys dviračių trasos atkarpos, pravažiuojate Klaipėdos senamiestį Tiltų gatve: pradžioje kertate Danės gatvę ir važiuojate Biržos tiltu per Danės upę, kertate sankryžą su Turgaus gatve, kurioje įsikūręs Turizmo ir kultūros informacijos centras, ir netrukus pasiekiate Taikos prospektą. Pravažiuavę žiedinę sankryžą, ties „Švyturio“ alaus darykla sukate kairėn į pėsčiųjų ir dviračių taką, kuriuo važiuojate iki Taikos ir Baltijos

prospektų žiedinės sankryžos. Pakeliui pravažiuosite prekybos centrus „Avitela“, „Aitvaras“ ir didžiausią Klaipėdoje prekybos ir pramogų centrą „Akropolis“. Baltijos prospektą galėsite kirsti požeminėmis perėjomis (nešdami dviračius laiptais) arba už 100 metrų esančia gana pavojinga pėsčiųjų perėja. Tada važiuojate šalutine gatve lygiagrečiai Baltijos prospekto iki naujai įrengtos žaliakelio atkarpos. Sukate dešinėn į šį naujutėlaitį pėsčiųjų ir dviračių taką, vedantį

per žaliuosius miesto plotus iki stačiatikių cerkvės Smiltelės gatvėje. Pakeliui kertate Debreceno gatvę ir Statybininkų prospektą.

Klaipėda [žem. nr. 1]

Telefono kodas: 8~46

- ✖ „Du ratai“, Taikos pr. 40, tel. 38 16 66, www.2ratai.lt (I–V 10.00–19.00 val., VI 10.00–15.00 val.).
- ✖ „Dviratis plius“, Taikos pr. 56, tel. 34 49 66, www.saginda.lt, (I–V 10.00–20.00 val., VI 10.00–19.00 val., VII 10.00–17.00 val.).
- ✖ „Sanifinas“, Šilutės pl. 79, tel. 49 69 22 (I–VI 10.00–19.00 val.).
- ✖ „Vaikų miestas“, Šilutės pl. 79, tel.: 30 04 38, 30 04 39 (I–VI 10.00–19.00 val., VII 10.00–14.00 val.).
- ✖ „Viesulas“ (dviračių sporto klubas), Nidos g. 76, mob. 8~612 16 970.
- Prekybos ir paslaugų centras „Akropolis“ (turizmo inventorius, maisto prekės, banko skyriai), Taikos pr. 61 (I–VII 8.00–24.00 val.).
- „Laisvės turas“ (turizmo inventorius), Naikupės g. 15, tel. 34 58 56.

Klaipėdos senamiestis.

Lankytinos vietos:

- 🏰 (71) Švč. Mergelės Marijos Taikos Karalienės bažnyčia (pastatyta prieš 50 metų), turinti 46,5 m aukščio bokštą su apžvalgos aikštele, kur rengiamos ekskursijos.

Švč. Mergelės Marijos Taikos Karalienės bažnyčia.

Per Klaipėdos miestą [5,4 km, žem. nr. 12]:

**Cerkvė – 1,2 – Šilutės pl. – 1,2 –
Jūrininkų pr. – 0,4 – Šilutės pl. – 0,1 –
geležinkelis (Rimkai) – 2,5 – Klaipėdos
pabaiga (viadukas)**

Iš žaliakelio sukate kairėn ir pagal trasos rodyklės važiuojate rytų kryptimi pėsčiųjų ir dviračių taku palei Smiltelės gatvę nuo cerkvės iki Šilutės plento, pakeliui įvei-

„Kuršių kelio“ poilsio aikštelė Klaipėdoje.

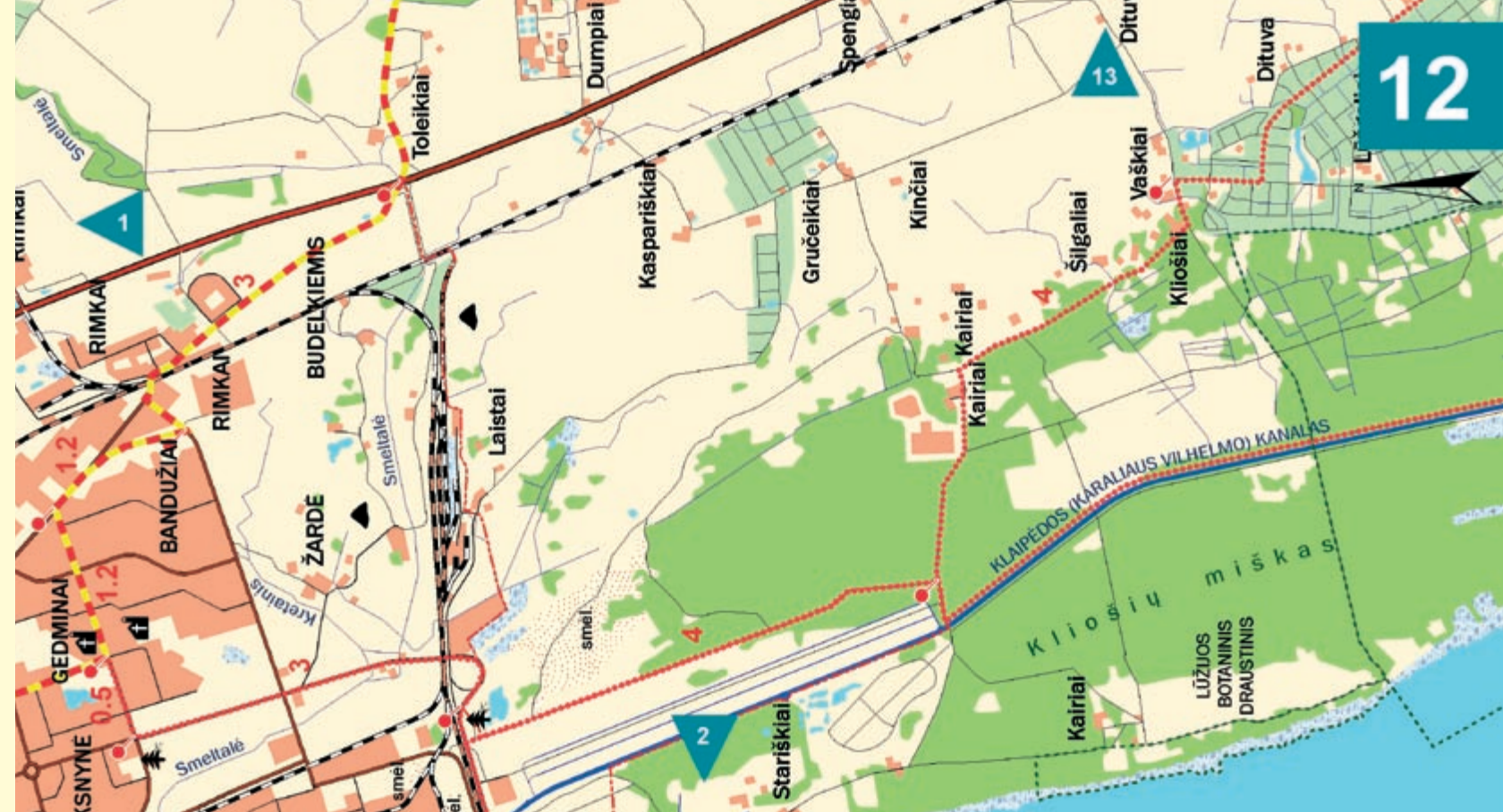
kiate šviesoforais reguliuojamas sankryžas su Laukininkų ir Vingio gatvėmis. Tada sukate dešinėn į dviračių taką, vedantį palei Šilutės plentą iki Jūrininkų prospekto, kurį kertate ir iš karto pasukę kairėn, asfaltuotu dviračių taku privažiuojate Rimkų geležinkelio pervažą. Pervažiąvę geležinkelį tęsiate kelionę per Rimkus bendrajame transporto sraute arba kairėje gatvės pusėje esančiu apleistu ir duobėtu pėsčiųjų ir dviračių taku iki Klaipėdos miesto pabaigos ties kelio į Šilutę viaduku.

**Alternatyvus nepaženklintas maršrutas
nuo cerkvės iki Kliošių [11,5 km,
žem. nr. 12]:**

Cerkvė – 0,5 – Taikos pr. – 1,1 –
Jūrininkų pr. – 1,9 – Perkėlos g. – 0,2 –
3-oji vandenvietė – 3,8 – Klaipėdos
riboženklis – 4 – Kliošiai

Nuo cerkvės važiuojate Klaipėdos uosto kryptimi pėsčiųjų ir dviračių taku palei Smiltelės gatvę ir prekybos centrą „Big“. Pervažiąvę Taikos prospekto sankryžą, iš

karto sukate kairėn ir ties „Kuršių kelio“ poilsio aikštele kertate Smiltelės gatvę. Toliau važiuojate į pietus dviračių taku šalia Taikos prospekto, o nuo Jūrininkų prospekto bendrajame transporto sraute per geležinkelio viaduką iki kitos „Kuršių kelio“ poilsio aikštelės. Sukate kairėn į Perkėlos gatvę, kuri galėtų jus nuvesti į tarptautinę jūrų perkėlą, bet, neprivažiąvę 3-iosios Klaipėdos miesto vandenvietės, už 200 m nuo sankryžos dar kartą pasukate kairėn į vieškelį. Važiuojate šiuo plačiu žvyrkeliu šalia vandenvietės apsauginės teritorijos tvoros iki Klaipėdos miesto riboženklio T formos sankryžoje. Sukate kairėn ir siauresniu geresnės kokybės žvyrkeliu per kariškių valdomą mišką važiuojate iki Kliošių.

Klaipėda – 2 – Lėbartai – 1 – Ketvergiai – 1,7 – Šernai – 2,9 – Traubiai – 2,9 – Dituva – 1 – Nibrai – 1 – Kuodžiai – 3,5 – Priekulė [16 km, žem. nr. 13]

Nuo Klaipėdos miesto pabaigos iki Šernų važiuojate kairėje kelio pusėje įrengtu pėsčiųjų ir dviračių taku, kuris atnaujintas tik iki Lėbartų. Tik įvažiavę į Šernus, prieš tiltą per Minijos upę, sukate dešinėn ir važiuojate palei upę iki Traubių: pradžioje asfaltuotu keliuku pro Klaipėdos įmonių poilsia vietas (1,8 km) ir 750 m lauko keliuku per pievas, kuris gali būti sunkiai pravažiuojamas po lietaus. Nuo Traubių iki Dituvos važiuojate siauru grublėtu žvyrkeliu, įrengtu ant aukšto pylimo palei upę. Dituvoje galite pasigrožėti įspūdingomis Minijos pakrantėmis nuo „beždžionių“ tilto. Tada sukate kairėn Versmių kryptimi ir važiuojate iki Priekulės smėlėtu vieškeliu pro apleistas fermas ir kitus sovietinių kolūkių statinius Nibrių ir Kuodžių kaimuose. Naująją gatvę pasiekiate miestelio centrą, kur ties karčema „Mingė“ keliai išsišakoja keliomis kryptimis. Prieš pasukdami Šilutės, o už 100 m – Ventės kryptimi, galite pasistiprinti karčemoje, kuri garsėja skaniais patiekalais ir nedidelėmis kainomis.

Dituva [žem. nr. 13]

Dituvos kaimas pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose paminėtas 1500 m. Kaimas sudarytas iš dviejų dalių – Senosios ir Naujosios Dituvos. Senojoje išlikusi viena iš seniausių Klaipėdos krašto mokyklų (1736 m.), o Naujojoje – įspūdingos Minijos pakrantės, kurias galima apžvelgti nuo ant lynų kabančio „beždžionių“ tilto. Netoli Dituvos didžiulį plotą užima Klaipėdos sodų bendrija „Dituva“, dar vadinama „Mažąja Klaipėda“.

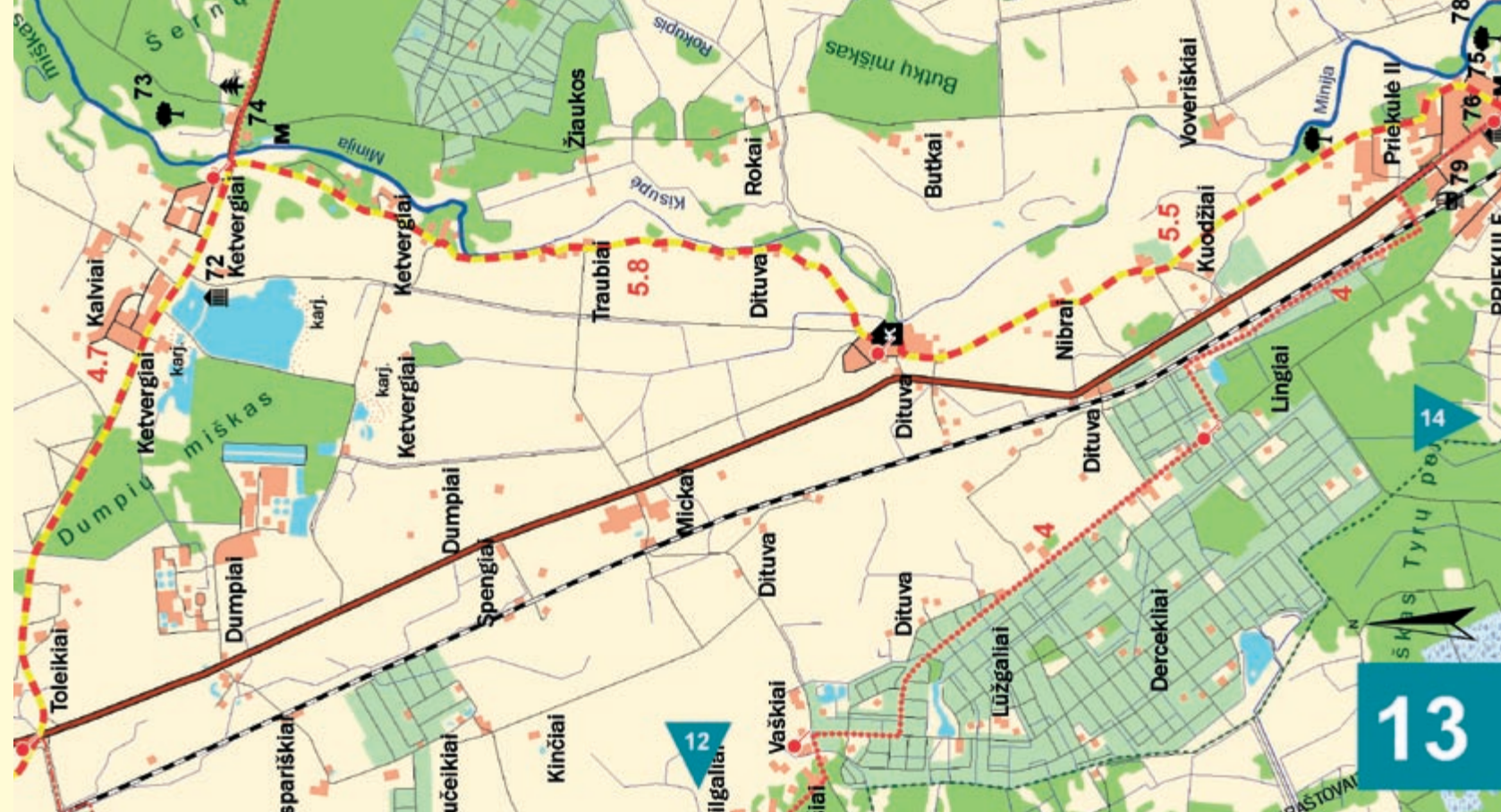
Lankytinos vietos:

- (72) „Akmuo baravykas“ – tai geologinis paminklas, sukurtas ir nutašytas 1934 m. Kretingos rajono Bajorų kalėjimo kalinių (dešinėje kelio pusėje Ketvergiuose).
- (73) Šernų ažuolas ir legendinis akmuo Šernų miške (kitoje Minijos upės pusėje). Vietos gyventojai teigia, kad šalia ažuolo esantis akmuo pagonybės laikais buvo aukojimo vieta.
- (74) Miško muziejus „Genys“, ant kito Minijos upės kranto Šernų miške, tel. 47 65 76.

Alternatyvus nepaženklintas maršrutas nuo Kliošių iki Priekulės per Dituvos sodus [8 km, žem. nr. 13]:

Kliošiai – Dituvos sodai (Dituvos g. – 0,6 – Derceklių g. – 3,5 – Šarkuvos g. – 0,5 – Tilžės g. – 1,6 – sodų pabaiga) – 0,4 – Priekulės geležinkelio stotis – 0,3 – Klaipėdos g. – 1,1 – Priekulės centras

Kliošiuose sukate dešinėn į Dituvos sodus ir važiuojate asfaltuotomis sodų gatvėmis beveik iki pat Priekulės geležinkelio stoties: Dituvos gatvė – kairėn į Derceklių gatvę ir pro alaus barą „Dercekliai“ važiuojate iki Šarkuvos gatvės – vėl sukate kairėn, o ties T formos sankryža su Tilžės gatve – dešinėn ir važiuojate palei geležinkelį iki sodų pabaigos. Likusius 400 metrų iki istorinės Priekulės geležinkelio stoties važiuojate lauko keliuku šalia geležinkelio. Dviračius persivarysite per bėgius ir važiuojate iki pagrindinės Priekulės gatvės, ties degaline „Lukoil“ sukate dešinėn ir Klaipėdos gatvę pasiekiate miestelio centrą.

Nuo Priekulės iki Ventės – 31 km

Priekulė – 5 – Pjaulai (Klaipėdos kanalas) – 2 – Dreverna (7 km)

Priekulės centrinėje sankryžoje sukate dešinę Ventės kryptimi, pravažiuojate „Kuršių kelio“ poilsio aikštelę ir bažnyčia, kertate geležinkelį ir vėl sukate dešinę Drevernos kryptimi. Važiuojate keliu bendrajame transporto sraute iki Pjaulių ties tiltu per Klaipėdos kanalą, kur įrengta kita „Kuršių kelio“ poilsio aikštelė. Tiltais perkirtę Klaipėdos kanalą ir Drevernos upę, pasiekiate senąjį Drevernos žvejų kaimą.

Priekulė [žem. nr. 14]

Telefono kodas: 8~46

✂ Turistinių ir ūkinių prekių parduotuvė „Aisytė“, Žalgirio g. 6, tel. 45 44 53.

Lankytinos vietos:

M (75) Ievos Simonaitytės memorialinis muziejus, Vingio g. 11, tel. 45 42 47, d. I. II–VI 10.00–18.00 val. Čia įrengta ekspozicija išsamiau atskleidžia žymios

lietuvių rašytojos kūrybos sąsajas su šio krašto istorija, buitimi ir etnografija.

(76) Paminklas levai Simonaitytei centrinėje Priekulės miestelio aikštėje (skulpt. D. Matulaitė, 1997 m.).

(77) Priekulės šv. Antano Paduviečio bažnyčia (1937 m.) ir evangelikų liuteronų bažnyčia (1903 m.).

(78) Priekulės ažuolas Vingio parke.

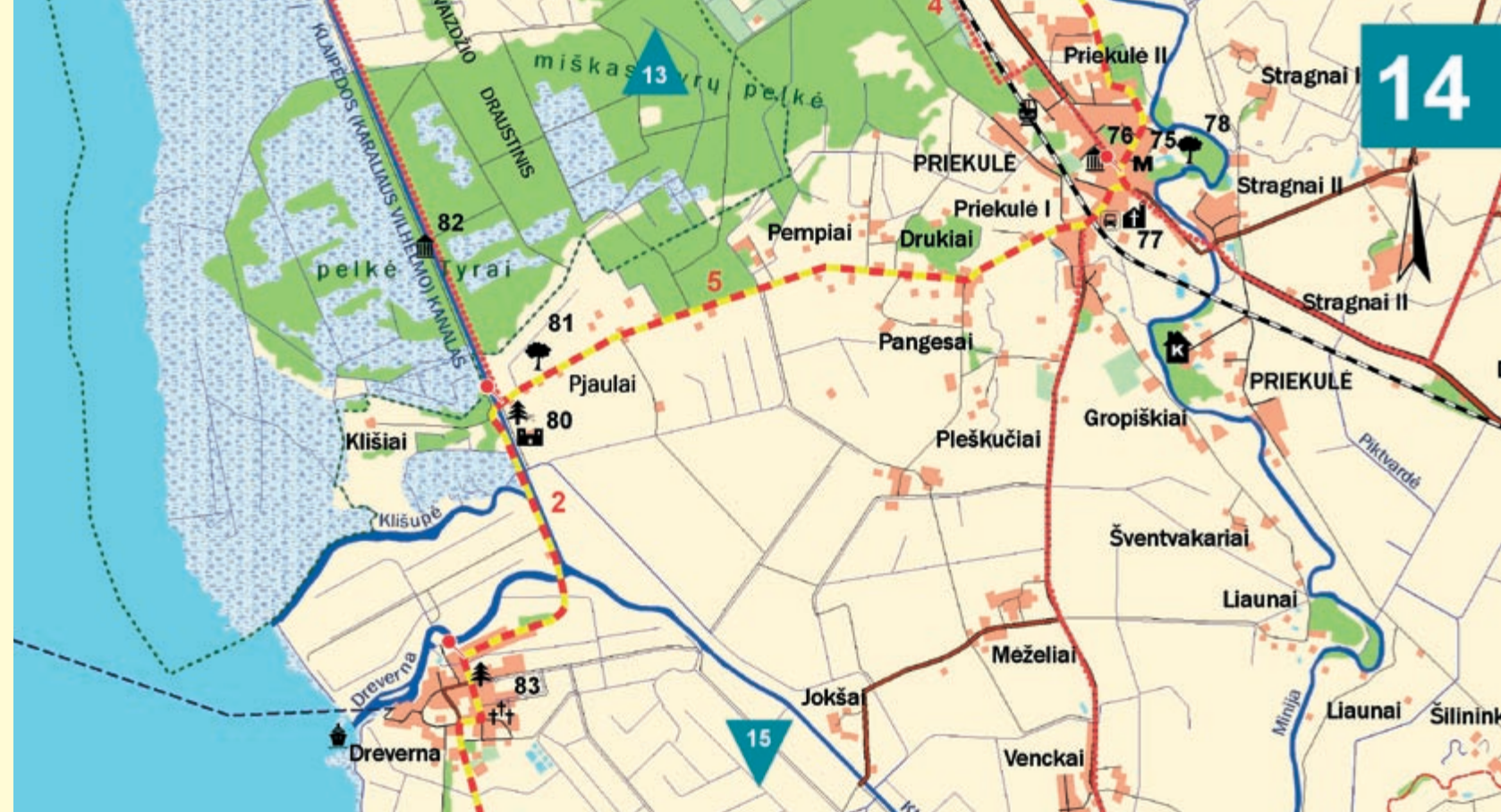
(79) Geležinkelio stotis (1875 m.).

Priekulės miestelis įsikūręs gražiam Minijos vingyje, apaugusiam šimtamečiais ažuolais. Miestukui būdinga pamario krašto architektūra su įdomiai nutiesta centrine gatve. Senovėje pro Priekulę vedė labai svarbūs keliai į Žemaitiją, Karšuvą ir Skalvą, nes čia buvusi brasta per sraunį ir gilią Minijos upę. Istoriniais laikais vietovė vadinosi Paminijos vardu. Priekulė paminėta pirmą kartą 1540 m. čia gyvenusio dvarininko, Paminijos seniūno Luko Priekulio (Lucas Precoll) vardu. XVI a. pab. Priekulėje įkurta evangelikų liuteronų parapija – pati seniausia Klaipėdos krašte. Miesto 450-mečio proga priekuliškiai pokario metais

susprogdintos bažnyčios vietoje pastatė balto betono paminklą. J. F. Šrėderio spaustuvėje XIX a. pab. buvo spausdinami lietuviški laikraščiai ir knygos, kurios plito ne tik Klaipėdos krašte, bet ir visoje Lietuvoje, kur lietuviška spauda buvo uždrausta Rusijos caro įsakymu.

Iš šio krašto, Vanagų kaimo, kilusi rašytoja Ieva Simonaitytė (1897–1978) labai mėgo Priekulę, čia dažnai vasarodavo. Rašytoja išgarsėjo savo romanu „Aukštųjų Šimonių likimas“ (1935), kuriame vaizdavo Klaipėdos krašto žmonių gyvenimą.

Manoma, jog netoli Priekulės, Kantvainių kaime, glūdi klasikinės vokiečių filosofijos pradininko Imanuelio Kanto (1724–1804) giminės šaknys. Čia gyvenęs ir Klaipėdoje balniui dirbęs R. Kantas, filosofo prosenis, kurio tėvai atsikėlę iš Kuršo.

Pjaulai [žem. nr. 14]

Pjaulų bendruomenei priklauso Pjaulų ir Klišių kaimai, išsidėstę abipus Karaliaus Vilhelmo kanalo. Šios vietos buvo vadinamos „Juodujoju Paryžiumi“, nes kanalo dalį nuo Dreverno iki Klaipėdos kasė prancūzų belaisviai. Anksčiau Klišių dvarą valdė garsūs škotų kilmės pirkliai Ogilviai. Šios pamario vietos garsėja žuvingais kanalais. Dar XVII a. žemėlapyje pažymėta, kad prie Klišių buvusi lašių užtvara. Tarp Pjaulų ir Priekulės XIX a. vid.

Karaliaus Vilhelmo kanalas.

pirmą kartą bandyta kasti gintarą pramoniniu būdu. Priekulės dvarininkas Šperberis iškastą gintarą pardavė net už 2 000 talerių.

Dreverna.

Dreverna [žem. nr. 14, 15]

„Kuršių marios“, Žemaičių g. 2, Dreverna, tel. 47 61 10, mob. 8~686 31 674. Išvykos laivu po Kuršių marias, valčių ir vandens dviračių nuoma, kitos pramogos.

„Žvejo rojus“, Dreverno prieplauka, mob. 8~698 37 242. Išvykos laivu po Kuršių marias.

„Kuršių kelio“ poilsio aikštelė.

Tai labai senas žvejų kaimas ir buvęs žuvų prekybos centras, žinomas nuo XIII a. Netoli Dreverno beveik 300 metų veikė žuvų turgus, vadintas Strykiu. Kaimo vardas kildinamas iš latviško žodžio „driva“ – „miško bičių avilys“, seniausias užrašymas – Drivene. Kaimas įsikūręs Kuršių marių pakrantėje, prie gilios Dreverno upės – buvusios Minijos deltos atšakos, todėl nuo seno čia buvo labai patogus žvejų uostas, kuris mūsų dienomis vis dažniau naudojamas pramoginei laivybai.

Pamario pievos.

Nuo Lankupių kaimo pro Dreverną iki Klaipėdos eina Karaliaus Vilhelmo kanalas.

Drevernoje gyvena garsus Kuršmarių laivų statytojas Jonas Gižas. Jis XX a. pr. statė ne tik mažesnes venterines valtis, kurėnus, bet ir didžiausius lietuviškus prekybos laivus – vytines. Dreverno įžymybė – originalios ir puošnios vėtrungės. Kai kur jų išliko iki dabar.

Žvejai mariose.

Lankytinos vietos:

🏰 (80) Dailininko Lino Jankaus sodyba – tipiška Klaipėdos krašto pradinė mokykla (1900 m.), Pjaulų k.

🌳 (81) Bismarko ąžuolas prie Karaliaus Vilhelmo kanalo, Pjaulų k.

🏠 (82) Klaipėdos kanalas, dar vadinamas Karaliaus Vilhelmo vardu, buvo kasamas 1863–1873 m., kai šis kraštas priklausė Vokietijai. Kanalą kastuvais iškasė prancūzai karo belaisviai, kuriems kanalo

Poilsio aikštelė Kintų miške.

žiotyse Klaipėdoje yra pastatytas paminklas. 30 m pločio ir 24 km ilgio kanalas sujungė Minijos upę Nemuno deltoje su Kuršių mariomis ties Malkų įlanka Klaipėdoje. Jis turėjo 10 tiltų ir 1 šliuzą Lankupiuose. Kanalas buvo naudojamas tam, kad audrų metu upiniai to meto laivai su mediena ir sieliais be pavojaus iš Nemuno galėtų pasiekti Klaipėdą. Tarybiniais metais Klaipėdoje kanalas buvo užtventtas ir paliktas kaip vandens rezervuaras. Dabar kanalas kaip susisiekimo magistralė nenaudojamas ir yra žvejų mėgėjų bei brakonierių karalija.

†† (83) Drevernos senosios kapinės, kuriose išsaugoti senųjų lietuvininkų antkapiniai paminklai – krikštai.

Dreverna – 4 – Svencelė – 3 – naftos verslovė – 3 – Kintų piliakalnis – 3 – Kintų centras (13 km)

Nuo Drevernos siauru ir vingiuotu asfaltuotu keliuku važiuojate per Pamario pievas į kitą žvejų gyvenvietę – Svencelę. Pakeliui atsisvers nuostabūs vaizdai į kitoje marių pusėje

dunksančias Neringos Mirusias kopas. Iš Svencelės toliau riedate medžiais apsodintu vieškeliu iki „Kuršių kelio“ poilsio aikštelės šalia naftos verslovės, kuri doko kraštovaizdį ir kelia vietinių žmonių nepasitenkinimą. Tada sukate kairėn į smėlėtą miško keliuką, vedantį į Kintus per botaninį draustinį tarp Svencelės pelkės ir Kuršių marių. Pakelės poilsio aikštelėse, įrengtose su stogeliais ir informaciniais stendais, galėsite atsikvėpti ir sužinoti daugiau apie kraštą, o jeigu praalksite, miške galėsite prisirinkti skanių uogų. Pro Kintų girininkiją, šalia kurios auga antroji pagal dydį Europoje tuja, išvažiuojate į asfaltuotą kelią. Pasukę dešinėn, už 0,8 km pasieksite gyvenvietės centrą, kuria verta apsilankyti Vydūno kultūros centre (87) ir apžiūrėti senąją Kintų bažnyčią. Atvykę į miestelio centrą, nepravažiokite pro šalį ir užsukite į vietinę kepyklėlę „Chibo“, kuri visame rajone garsėja savo skaniosiomis bandelėmis.

Svencelė [žem. nr. 15]

Tai gilią praeitį menanti žvejų gyvenvietė Kuršių marių pakrantėje. Pasak padavimo, tarp pelkių ir marių įsikūręs kaimas, pavadi-

nimą, kuršiškai reiškiantį „šventas kelias“, gavęs tuo metu, kai pro jį ėjo pagonis krikštijantys švedai. Į pietvakarius nuo gyvenvietės, arčiau pelkės, buvo senas alkakalnis, kur kūrenosi amžinoji ugnis, bet sovietmečiu jis buvo nukastas. Sakoma, kad kalne žiloj senovėj gyveno milžinas. Jis turėjo 7 kaimynus milžinus. Visi jie turėjo tik vieną kirvį. Atlikęs darbą, vienas tų milžinų numedavo kirvį savo kaimynui, o šis toliau. Vėliau mūsų protėviai šią vietą pasirinko dievams garbinti. Gyvenvietę iš rytų pusės juosia viena iš didžiausių pamaryje Svencelės aukštapelkė, paskelbta Tyrų pelkių botaniniu draustiniu. Jos viduryje telkšo per 100 ežerėlių, o aplink auga daug retųjų augalų.

Lankytinos vietos:

☰ (84) Senoji Svencelės mokykla – tai 1890 m. statytas raudonų plytų pastatas, kurio viduje išsaugota labai įdomi sieninė tapyba su pamario krašto vaizdais.

†† (85) Senosios Svencelės kapinaitės prie įvažiavimo į kaimą.

Kintai – 1 – Povilai – 2,5 – Muižė – 2 – sankryža į Stankiškius – 2,5 – Šturmai – 3 – Ventės ragas (11 km)

Apsižvalgę po Kintus važiuojate toliau pietų kryptimi iki Povilų, kur kelias išsišakoja į Šilutę ir Ventę. Nuo čia prasideda Nemuno deltos regioninio parko valdos. Sukate dešiniau Ventės link ir važiuojate Pamario kraštui būdingu medžių alėjomis apsodintu keliu. Pakeliui galėsite apžiūrėti Muižės dvarietę, o jeigu labai pavargsite, užsukite pasistiprinti į Šturmuose įsikūrusį viešbutį restoraną. Čia galima ne tik užkąsti, bet ir užsisakyti laivelį iškylai po Kuršių marias arba persikelti į Neringą kitame Kuršių marių krante. Dar už kelių kilometrų privažiuosite Lietuvos žemės kraštą – Ventės ragą. Kadangi kelias veda visiškai šalia Kuršių marių, jus pakerės įspūdingi marių pakrantės vaizdai ir tolumoje dunksančios Kuršių nerijos kopos.

Kintai [žem. nr. 16]

Telefono kodas: 8~441

– Bandelių kepykla ir parduotuvė „Chibo“, Kintai, tel. 47 151.

🏠 Turizmo paslaugų kompleksas „Kintai“

(viešbutis, kavinė ir transporto paslaugos laivu, žūklė tvenkiniuose ir turistinio inventoriaus nuoma), Kintai (prie Minijos upės), tel. 47 339, www.kintai.lt.

Miestelio pavadinimas kilęs nuo XVI a. čia gyvenusio ūkininko B. Kinto pavardės. Apie Kintų senumą liudija į šiaurę nuo miestelio buvęs piliakalnis, kuris po 1951 m. buvo nukastas. XVIII–XIX a. Kintai garsėjo gyvulių ir žuvų turgumis. Nors daugelis gražiausių pastatų Kintuose buvo sunaikinti po Antrojo pasaulinio karo.

Miestelio centre stovi evangelikų liuteronų bažnyčia, kurios istorija siekia XVIII a. Tuo metu Ventėje buvo paplauta bažnyčia, tarp gyventojų kilo ginčas, kur turėtų stovėti naujieji maldos namai. Pasak legendos, iš kraštutinių parapijos kaimų (Ventės ir Kiošių) vienu metu buvo išsiųsti 2 žygūnai. Nutarta – kur jie susitiks, ten ir statys bažnyčią. Jie vienas kitam ranką paspaudė Kintuose. Sovietmečiu bažnyčia restauruota, joje įkurta parodų ir koncertų salė. Senieji gyventojai mena, kad anksčiau šalia bažnyčios stovėjo paminklas Pirmojo pasaulinio karo aukoms atminti,

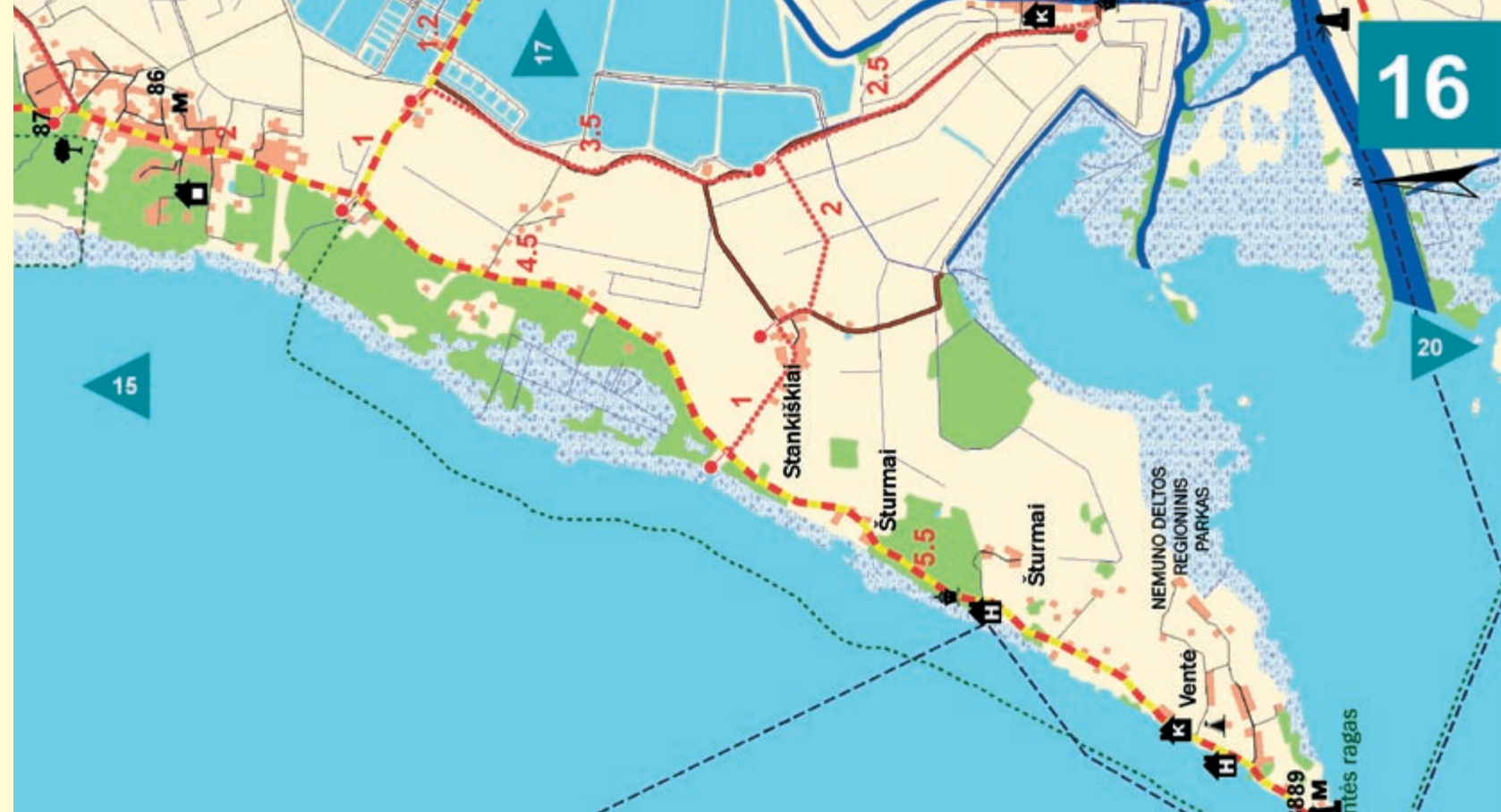
jie atsimena, ir kas tą paminklą išardė bei sunaudėjo gyvenamojo namo pamatams.

1988 m. šalia bažnyčios atidengtas paminklinis akmuo su užrašu: „1888–1892 m. Kintuose gyveno ir dirbo Vydūnas“. Baigęs Ragainės mokytojų seminariją, Vydūnas buvo paskirtas Kintų pradinės mokyklos mokytoju. Vėliau sunkiai susirgo, bet vietinės moterys jį išgydė žolelėmis. Nuo tada Vydūnas pradėjo lietuviškosios kūrybos kelią.

Lankytinos vietos:

🏠 (86) Vydūno kultūros centras restauruotoje Kintų mokykloje (1705 m.), tel. 47 379, d. I. II–VI 10.00–8.00 val. Čia įkurtas žymaus lietuvių rašytojo ir filosofo Vydūno memorialinis muziejus, kuriame galima pagilinti žinias apie Mažosios Lietuvos praeitį ir apžiūrėti unikalių eksponatų – Vydūno arfą. Centre taip pat įsikūrusi Kintų vaikų dailės ir muzikos mokykla, čia rengiamos meno parodos.

🌲 (87) Didžioji tuja – tai antrasis pagal dydį (17 m aukščio) tokios rūšies medis Europoje, augantis prie Kintų girininkijos pastato.

Nemuno deltos regioninis parkas [žem. nr. 16]

Tai valstybės saugoma teritorija, užimanti beveik 29 kv. km. Regioninis parkas apima Nemuno deltos dalį su Ventės ragu ir Rusnės sala, Krokų Lankos ežeru, Aukštumalos, Rupkalvių ir Medžioklės pelkėmis, Berštų, Leitgirių ir Žalgirių miškais. Per parko teritoriją driekiasi Arktikos–Europos–Rytų Afrikos paukščių migracijos kelias. Tai didžiausia vandens paukščių susitelkimo vieta Baltijos jūros regione. Norintiems stebėti paukščius parke įrengti 3 apžvalgos bokšteliai.

Kintų bažnyčia.

Povilai [žem. nr. 16]

Tai kaimas, kuriame gimė publicistas ir kultūros veikėjas M. Ašmys, 1918 m. prisidėjęs prie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo.

Muižė [žem. nr. 16]

Tai viena iš seniausių Pamario dvarviečių. Kai 1820 m. dvarą nupirko E. W. Berbomas, Muižė taip pasikeitė, kad gavo „Mažosios Italijos“ vardą. E. W. Berbomas dirbo Klaipėdos burmistru, vėliau paskirtas visų Kuršių marių

„Ventine“.

karališkuoju vyriausiuoju žvejybos meistru. Jis sugalvojo ir įvedė žvejų kaimų skiriamuosius ženklus – vėtrunges. Be to, prisidėjo prie lietuvių tautosakos rinkimo, rašė eiles, tapė, vykdė archeologinius tyrinėjimus, nuo savo namo stogo stebėjo žvaigždes. Šiandien dvaras visai sunykęs, vietoj jo veikia žuvies konservų fabrikas. Šalia kelio prie didelio ažuolo esančiose kapinaitėse rasite E. W. Berbomo kapą ir krikštą su informacija apie jį.

Šturmai [žem. nr. 16]

✪ Šturmų žuvininkystės įmonė (A. Pekarsko transporto paslaugos laivais „Perloja“, „Šturmai“, „Admirolas“, „Pušis“, „Klevas“), Minijos ir Šturmų kaimų uostai, tel. 47 510, mob.: 8~687 87 294, 8~673 44 426.

Ventė [žem. nr. 16]

Telefono kodas: 8~441

✪ „Ventine“ – turizmo kompleksas ant Kuršių marių kranto (kempingas, viešbutis, restoranai, dviračių nuoma, iškylos kateriais ir kitos paslaugos), tel. 68 525, mob.: 8~686 70 490, 8~614 79 485, www.ventaine.lt.

Lankytinos vietos:

➤ **(88)** *Ventės rago ornitologijos stotis ir gamtos ekspozicija, kuriai daugiau kaip 30 metų vadovauja L. Jezerskas, turistams mielai pasakojantis apie paukščių keliones. Tel.: 54 480, 44 516.*

➤ **(89)** *Ventės rago švyturys (1863 m.) – tai 12 m aukščio technikos paminklas. Iš švyturyje įrengtos apžvalgos aikštelės matyti ne tik mariose pastatytas bango laužis, saugantis Ventės ragą nuo irimo, bet ir Neringos juosta bei Nida.*

Ventės kaimo apylinkėse žmonės gyveno nuo priešistorinių laikų. Kryžiuočiai, gerai supratę Nemuno žiočių reikšmę, apie 1360 m. Ventės rage pastatė pilį, kuri saugojo uostą ir vandens kelius Nemunu. Manoma, kad panašiu metu pastatyta pirmoji šiose apylinkėse smuklė ir bažnyčia, kuri vėliau ne kartą buvo paplauta ir iš naujo atstatyta. Ilgainiui visas kaimas perkeltas toliau nuo marių, į dabartinę jo vietą.

Ventės pilis taip pat buvo paplauta Kuršių marių bangų ir nugriuvo į vandenį. Tačiau ir po vandeniui ji liko garsi, pažymėta ne viename

senujų laikų žemėlapyje, o apie Ventę rašyta, kad tai pati pavojingiausia vieta – „tikras visų laivininkų siaubas“, nes palei Ventės ragą nusitęsusi pavojinga akmenuota sekluma. Iš tiesų, laivams ir sieliams ši vieta buvo ypač pavojinga. Kol nebuvo iškastas Karaliaus Vilhelmo kanalas, sujungęs Nemuną su Klaipėda, čia suduždavo daug laivų.

Dėl to pačiame rage nuo seno stovi Ventės švyturys. Pirmasis dar buvo medinis ir apšviestas alyva kūrenama lempa. Šalia

Ventės rago švyturys.

švyturio dar 1880 m. buvo pastatyta vandens matavimo stotis. 1929 m. Ventės rage profesorius T. Ivanausko iniciatyva įsteigta ornitologinė stotis, nes kiekvieną pavasarį ir rudenį Ventėje nutupia pailsėti daugiau kaip 5 mln. paukščių. Stotyje yra muziejus, laboratorijos, tinklai paukščiams gaudyti. Čia sužieduoti paukščiai vėliau sutinkami Irane, Egipte ir net Pietų Afrikoje.

Ventės rago švyturys iš vidaus.

Nuo Ventės iki Šilutės – 27 km

Ventė – 10 – Povilai – 2,2 – tiltas per Minijos upę – 5 – Aukštumos botaninis takas – 9,8 – Šilutė (27 km)

Norėdami nuvažiuoti artimiausiu keliu iš Ventės į Šilutę, turite sugrįžti pagal maršrutą tuo pačiu keliu per Šturmus–Muižę iki Povilų ir, pagal rodyklę pasukę Šilutės kryptimi, važiuoti asfaltuotu keliu iki tilto per Minijos

upę, nuo kurio Aukštumos pelkės pakraščiu iki Šilutės driekiasi platus vingiuotas žvyrkelis (13 km). Užvažiavus ant tilto dešinėje pusėje tolumoje bus matyti Krokų Lankos ežeras, o abipus tilto – spindintys Kintų žuvininkystės tvenkinių plotai. Pakeliui į Šilutę abiejose kelio pusėse pamatysite informacinius standus, kviečiančius pasivaikščioti Aukštumos botaniniu taku, kuris vingiuoja buvusią kūlgrindą. Įvažiavę į Šilutę iš karto pajusite palengvėjimą, nes duobėtą žvyrkelį

pakeis asfaltuota gatvė. Šia gatve važiuokite iki T formos sankryžos šalia miesto piešinės, kur pasuksite dešinėn Rusnės kryptimi ir, pravažiavę turgaus aikštę, atsiremsite į centrinę miesto gatvę (Lietuvininkų).

Ventės ragas.

Žvejų tinklai.

Pamario kelias, vedantis į Ventės ragą.

Nuo Ventės iki Šilutės per Minijos kaimą – 33 km

Alternatyvus maršrutas: Ventė – 6,5 – Stankiškiai – 4,5 – Minija (Mingė) – 6 – Suvernai – 1,2 – tiltas per Minijos upę – 5 – Aukštumalos botaninis takas – 9,8 – Šilutė

Norėdami pamatyti vieną iš unikaliausių Lietuvos kampelių – Minijos (Mingės) kaimą, dar vadinamą Lietuvos Venecija, pusiaukelėje tarp Ventės ir Kintų (5,5 km) turėsite pasukti į dešinę pagal nuorodą „Stankiškiai 1“. Per šį kaimelį veda asfaltuotas kelias, kurio pabaigoje, neprivažiuavę ženklo „Mingė 4“, pasuksite dešinėn. Netrukus kelias vėl išsišakos, važiuosite kairiau siauru vieškelio per laukus (0,5 km) iki T formos sankryžos su pagrindiniu žvyrkeliu, vedančiu iki Minijos kaimo (2,8 km). Tokiu būdu sutrumpinsite kelią ir išvengsite prastesnės kokybės vieškelio per Bložius. Minijos kaime galima užsisakyti laivelį arba didesnę laivą išskylai po Kuršių marias arba persikelti į Nidą kitame marių krante ar Uostadvarį Rusnės saloje.

Apsidairę Lietuvos Venecijoje, grįšite tuo pačiu keliu iki Bložių ir toliau palei Kintų tvenkinius pasieksite asfaltuotą kelią (6 km). Pasukę į dešinę, netrukus pasieksite tiltą per Minijos upę. Toliau iki Šilutės važiuosite žvyrkeliu Aukštumalos pelkės pakraščiu pagal ankstesnę aprašymą.

Minija (Mingė) [žem. nr 17]

🏠 *Buriuotojų klubas „Marių burės“, mažųjų laivų prieplauka, mob. 8~652 72 600.*

🏠 *J. Bulavino transporto paslaugos laivu „Viktorija“ (20 vietų), mob. 8~685 33 211.*

🏠 *J. Gečo garinė pirtis, transporto paslaugos laivu (11 vietų), mob. 8~614 25 630.*

🏠 *S. Petrošiauskaimo turizmo sodyba, kavinė ir transporto paslaugos laivu „Neptūnas“ (47 vietos), mob.: 8~686 66 600, 8~616 96 866.*

Tai Lietuvos Venecija, kur vietoj gatvės teka Minijos upė, o pagrindinė susisiekimo priemonė – valtys. Abipus Minijos upės įsikūręs Minijos žvejų kaimas, vietinių iki šiol vadinamas Mine arba Mingė. Pirmą kartą Minija paminėta 1540 m. Tuomet čia

gyveno apie 60 žmonių ir bent dvi privilegijuotų vokiečių šeimos. Beveik visos kaimo sodybos buvo pritaikytos žvejybai, šalia gyvenamųjų namų stovėjo valtys, žvejybos įrankiai, bukinės (žuvų rūkyklos). Tai suformavo ir savitą Minijos urbanistiką – visos kaimo sodybos fasadais atgręžtos į pagrindinę kaimo „gatvę“ – Minijos upę. Gyvenimas čia, dėl nuolat kylančių potvynių, visuomet buvo sudėtingas. XVIII a. Minija stipriai nukentėjo nuo nuolatinių karų ir maro. Kaimas atsigavo tik XIX a., kai buvo įsteigta burių siuvykla, burinių valčių dirbtuvė, vandens matavimo stotis. Jau tuomet turizmą skatino čia sustojantys upiniai garlaiviai, reguliariai plaukioję Nemuno ir Karaliaus Vilhelmo kanalu tarp Tilžės ir Klaipėdos. Kaimo gyvenimas stipriai pasikeitė po Antrojo pasaulinio karo. Kairiajame krante buvo įrengtas galingas žolės miltų gaminimo aparatas, dešiniajame įkurta galvijų ferma. Pastatytas niekur nedantis tiltas. Suniokota daugelis unikalių sodybų ir pastatų.

Šiuo metu Minijoje skatinamas vandens turizmas, pastatyta moderni jachtų ir mažųjų laivų prieplauka, kaimas sparčiai keičiasi,

pastatai rekonstruojami. Čia galite sutikti retų paukščių ir pamatyti įvairiausių, tik šiai vietai būdingų vandens augalų, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą. Jus gali pradžiuginti jūrinis erelis arba gracingoji gervė.

Lankytinos vietos:

🌳 (90) *Aukštumalos pažintinis takas – tai 1740 m ilgio buvusią kūlgrindą vingiuojantis maršrutas su 11 informacinių stotelių. Kūlgrinda – XVIII a. palikimas, kai skersai pelkės buvo nutiestas kelias, kad sujungtų keletą jau neegzistuojančių pelkininkų kaimų.*

Kaimo turizmo sodyba Minijos kaime.

Šilutė [žem. nr. 18, 19]

Telefono kodas: 8~441

📍 *Lietuvininkų g. 10/2, tel. 77 795, el. paštas info@siluteinfo.lt, www.siluteinfo.lt.*

📍 *Šilutės muziejus (H. Šojaus dvaras), Lietuvininkų g. 4, tel. 62 207, www.silute.lt/tic.*

📍 *Nemuno deltos regioninio parko administracija, Lietuvininkų g. 10, tel. 75 050, www.nemunodelta.lt.*

🔧📄 *Dviračiai, detalės, nuoma ir remontas, Lietuvininkų g. 18, tel. 75 789, mob.: 8~686 48 597, 8~608 12 867.*

🚆 *Geležinkelio g. 1, tel. 77 779.*

🚆 *Geležinkelio g. 4, tel. 62 257.*

🏠 *Laivas „Neringa“, tel. 77 777, mob. 8~670 90 739.*

Pirmosios žinios apie Šilutę siekia XVI a. 1511 m. Klaipėdos komturas Michaelis von Švabas (Michael von Schwabe) suteikė Jurgiui Talaičiui (Georg Talat) privilegiją „laikyti šile karčemą“ su laukais, miškais, įdirbtomis dirvomis, su teise laisvai žvejoti Kuršių mariose. Ilgainiui ši vieta

buvo pradėta vadinti Šilokarčemos vardu. Panašios karčemos veikė ir Verdainėje. Viena iš Verdainės karčemų priklausė garsaus filosofo Imanuelio Kanto prose-neliui. Prieš karą Šilutėje buvo I. Kanto gatvė. Vėliau jos pavadinimas pakeistas, dabar vėl atnaujintas. Miesto augimą lėmė patogi geografinė padėtis – kelio vidurys tarp Klaipėdos ir Tilžės. Šilutė buvo galima pasiekti vandens ir sausumos keliais.

Daug kartų Šilutė siekė gauti miesto teises, tačiau tam vis pasipriešindavo konkurentai – Klaipėdos ir Tilžės miestai. XVIII a. pr. Šilokarčemoje įkuriamas valsčiaus centras, o po 100 metų – apskrities centras. Tačiau tik dar po 100 metų, sujungus 3 kaimus – Verdainę, Žibus ir Šilokarčiamą, – Šilutė tapo miestu.

Dabar Šilutė yra penkioliktas pagal dydį Lietuvos miestas. Jos centrą puošia evangelikų liuteronų bažnyčia (1926 m.), daug senų, paminklinių pastatų: paštas (1905 m.), gaisrinė (1911 m.), teismas ir kalėjimas (1848 m.), tiltas per Šyšą (1914 m.), H. Šojaus dvaro kompleksas, dvi senos turgaus aikštės, Šyšos

uostas, geležinkelio stotis ir tiltas (1875 m.), Šilutės gimnazijos pastatas (1924 m.).

Lankytinos vietos Šilutėje ir apylinkėse:

M (91) Dr. Hugo Šojaus (Hugo Scheu) dvaras su paminklu šiam miesto mecenatui (Lietuvininkų g. 4), www.silute.lt/dvaras.

(92) Evangelikų liuteronų bažnyčia (1926 m., Lietuvininkų g. 9), kurios 50 m aukščio bokšte yra trys varpai ir miesto

laikrodis, kas ketvirtį mušantis laiką, ir paminklas vokiečių rašytojui Hermannui Zudermannui, pastatytas skvere prie bažnyčios.

M (93) Šilutės muziejus, Lietuvininkų g. 36, tel. 62 209, d. I. II–V 9.00–17.00 val., VI 9.00–16.00 val. Čia atrasite vertingus H. Šojaus archeologijos, kartografijos ir etnografijos rinkinius (XVIII a. lietuvininkų baldai, audiniai, drabužiai, įvairūs buities daiktai, senoviniai raštai).

M (94) H. Zudermanno ir Macikų lagerio karcėris-muziejus, Macikų kaimas, tel. 62 209, www.silute.lt/holokaustas.

(95) Lietuvos Prezidento K. Griniaus tiltas, nutiestas per potvynių užliejamas pievas.

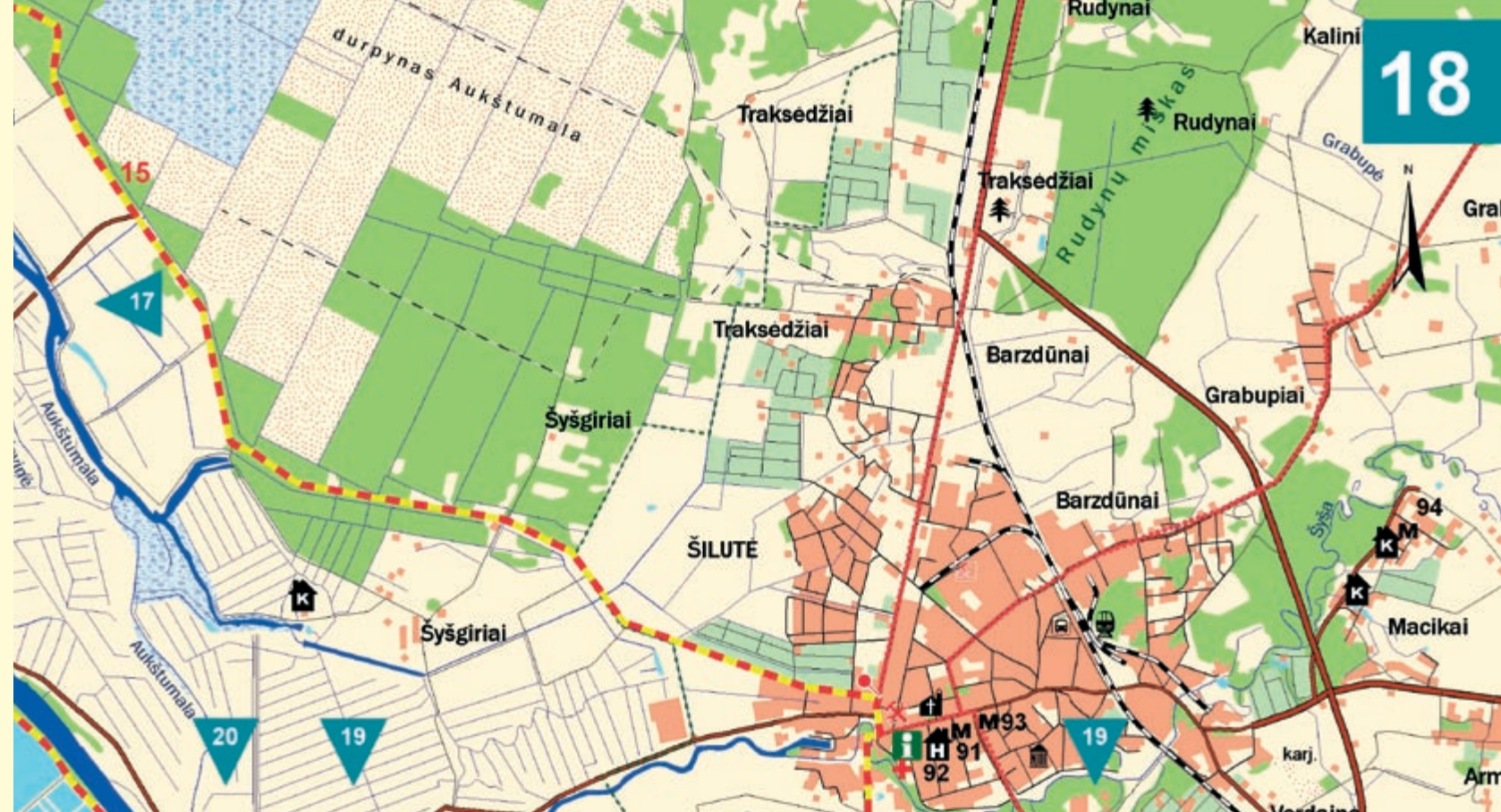
(96) Žalgirių pažintinis takas, kuris veda per buvusios didžiausios pelkininkų kolonijos kaimą. Nemuno deltos regioninio parko teritorijoje buvo 4 pelkininkų kolonijos, kurios kūrėsi didžiųjų aukštapelkių pakraščiuose, grioviais nusaustuose durpynuose.

Šilutė.

Šilutės senamiestis.

Nuo Šilutės iki Rusnės – 8 km

Norėdami apžiūrėti Šilutės miestą, iš Klaipėdos gatvės T formos sankryžoje pasuksite kairėn į Lietuvinkų gatvę centro link. Prie šios sankryžos atrasite H. Šojaus dvarą, kuriame įkurtas Šilutės muziejus ir turizmo informacijos centras, o netoliese – ir dviračių remonto dirbtuves. Norėdami trumpiausiu atstumu nuvažiuoti iki Rusnės salos, toje pačioje sankryžoje pasukite dešinėn

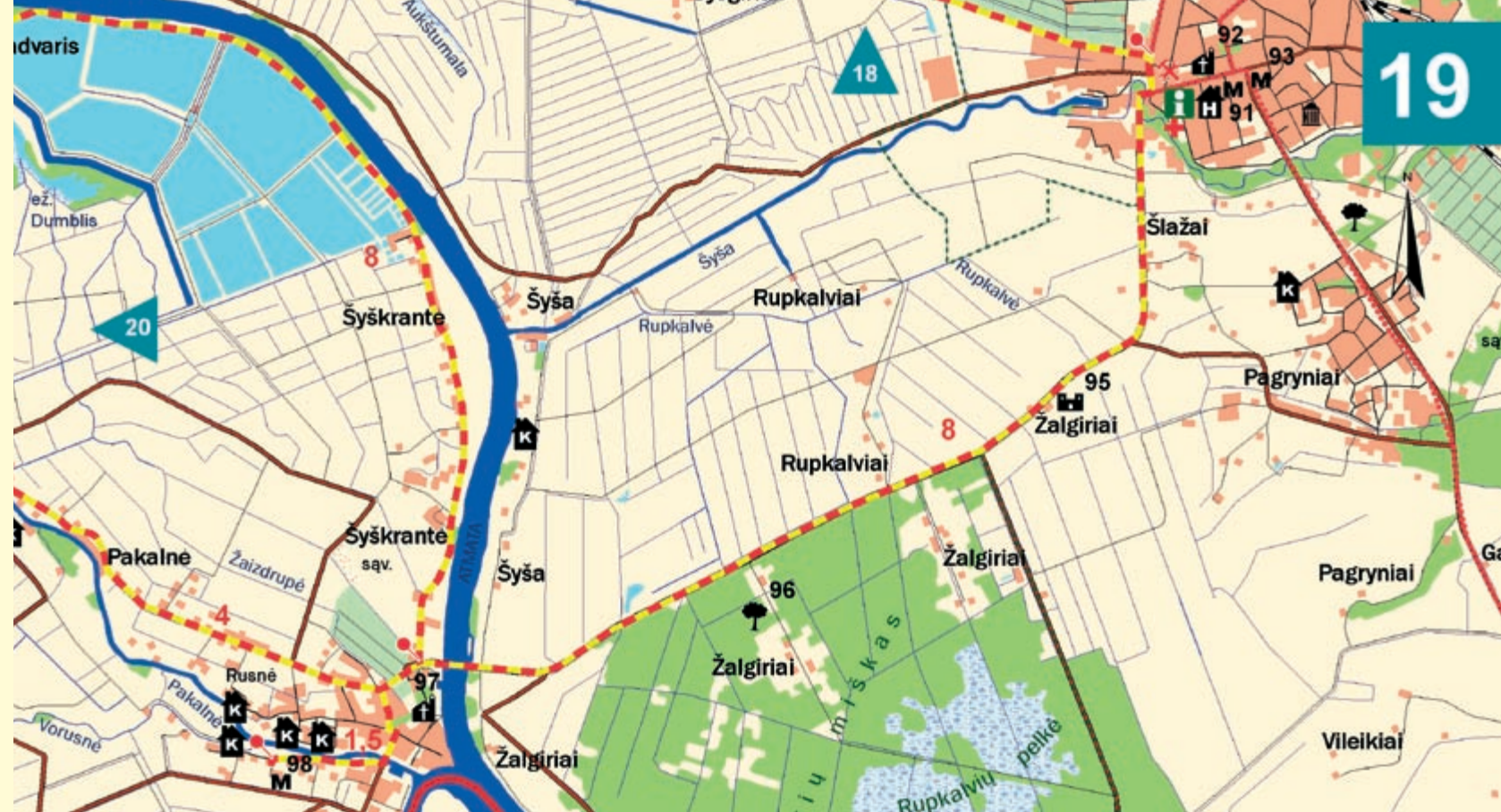

Rusnė.

Rusnės kryptimi ir senoviniu metaliniu tiltu per Šyšos upę išvažiuosite į Rusnės gatvę. Anksčiau patekti į Rusnės salą buvo sudėtinga, nebuvo tiltų, žmonės galėjo pasiekti Rusnės gyvenvietę tik keltais. Dabar į salą veda asfaltuotas kelias, kuris dėl intensyvaus automobilių eismo yra gana pavojingas dviratininkams. Ties Žalgirių mišku pervažiuosite pirmąjį tiltą, pavadintą Lietuvos Prezidento K. Griniaus vardu. Jis veda per pavasario potvynių užliejamas pievas. Važiuojant toliau miško pakraščiu, verta sustoti ir pasivaikščioti Žalgirių pažintiniu taku, kuris veda per buvusios didžiausios pelkininkų kolonijos kaimą. Dažnas, pasiekęs Nemuno vandenį plukdančią Atmatą, nustemba, jog pirmąkart tiltas į Rusnės salą atsirado tik 1914 m. Tai buvo gražus dviejų arkų Peterso vardu pavadintas tiltas, kurio liekanas galima apžiūrėti ir šandien. Tik po 60 metų pastatytas naujas gelžbetoninis tiltas (333 m ilgio, 10 m pločio), kuriuo ir atvyksite į Rusnės salą. Nusileidę nuo šio tilto, kairėje kelio pusėje pamatysite naują pėsčiųjų ir dviračių taką, kuris jus nuves į miestelio centrą ir toliau iki etnografinės žvejų sodybos.

Rusnės bažnyčia.

Po Rusnės salą (Rusnė–Uostadvaris) – nuo 10 km iki 21 km

Naujas 2 km ilgio dviračių takas nuo tilto per Nemuno upę nuves jus iki pat Rusnės etnografinės sodybos-muziejaus (98). Šis takas praeina parkeliu pro liuteronų bažnyčią, kerta Pakalnės upę ir, pasukęs dešinėn, pasiekia muziejų kairiuoju upės kranto pylimu.

Norėdami iš Rusnės pasiekti Uostadvario švyturį (100), nuo kurio galima išplaukti užsa-

Vandens kėlimo stotis – polderių muziejus.

kytu laivu į Nidą Kuršių nerijoje arba Minijos kaimą, o galbūt tik paiškylauti po Kuršių marias ir sugrįžti atgal, rinkitės vieną iš dviejų paženklintų kelių:

Rusnė – 4 – Pakalnė – 4,5 – paukščių stebėjimo bokštelis – 2,5 – Švyturys (11 km, iš kurių tik 7 km – žvyrkeliai, vedantys skersai Rusnės salos)

Rusnė – 3 – Šyškrantė – 5 – Uostadvaris – 2 – Švyturys (10 km, iš kurių tik 4 km – žvyrkeliai; ši trasa eina kairiuoju Atmatos krantu pro nusaustintus Rusnės žuvininkystės tvenkinius)

Uostadvario švyturį pasiekus vienu iš nurodytų kelių, sugrįžti į Rusnę bus įdomiau kitu keliu. Tokiu būdu susidaro žiedinis 21 km ilgio maršrutas, kurio 11 km – žvyrkeliai.

Atvykę į Pakalnę, nepamirškite numinti dviračiais papildomai 1 km asfaltuotu keliu iki Nemuno deltos regioninio parko informacinio centro, įkurto buvusioje sovietinės valdžios viloje, kur galima daugiau sužinoti apie Rusnės salos gamtą ir žmones. Čia

prasideda ir baigiasi Pakalnės pažintinis takas (99).

Senajo žvejų kaimo sodyba.

Rusnė [žem. nr. 19, 20]

Telefono kodas: 8~441

I Nemuno deltos regioninio parko (NDRP) informacijos centras, Pakalnės g. 40A, tel.: 61 685, 58 154, www.nemunodelta.lt. Vietinių žmonių pasakojimai byloja, kad šio centro pastatas buvo statomas kaip sovietinės valdžios vila LKP CK pirmojo sekretoriaus A. Sniečkaus nurodymu, nes jis medžiodamas neva toje vietoje buvo nušovęs stirnaitę. Statant šią vilą Pakalnė buvo atitverta nuo pagrindinės vagos ir tapo senvage.

I Salos etnokultūros ir informacijos centras, K. Donelaičio g. 2, tel. 50 010, el. paštas rusnieciai@one.lt, d. l. I–V 8.00–12.00 val., 13.00–17.00 val.

Laivas „Medeinė“ (10 vietų), Pakalnės uostas, mob. 8~670 88 140.

Manoma, jog Rusnės pavadinimas atsirado nuo žodžio „rusnoti“ – lėtai tekėti. Taip buvo pavadinta Nemuno dešinioji atšaka, vėliau sala ir gyvenvietė. Rusnė – viena iš seniausių pamario žvejų gyvenviečių. Žinių apie ją randama Kryžiuočių ordino kroni-

kose. Karčema čia veikė anksčiau negu Šilokarčemoje – nuo XV a. vid. Bažnyčios bokšto vėjarodė žymi 1419 m. Aplinkui nebuvo dirbamos žemės, tačiau gyventojų čia nuolat daugėjo. Daugelis jų dirbo lentpjūvėse, malūnuose, alaus darykloje, degtinės varykloje, gamino krovines valtis arba žvejojo. Dar XIX a. Rusnė dydžiu lenkė Šilokarčemą ir buvo didžiausia apskrities gyvenvietė. Dėl Prūsijos valstybės vykdytos kolonizacijos, XIX a. vos pusė Rusnės para-

Etnografinė sodyba.

pjiejų buvo lietuviai. Tad pamaldos ryte vykdavo vokiečių, po pietų – lietuvių kalba. Senieji vietiniai gyventojai save vadino lietuvininkais ir prūsais.

Šiuo metu Rusnė – tai vienintelis Lietuvos miestelis, esantis saloje. Rusnės centras įdomus savo XIX a. pab.–XX a. pr. statytais mediniais gyvenamaisiais ir ūkiniais pastatais, kurie puošti tik šiam kraštui būdingais pjaustiniais. Rusnė taip pat yra pasienio miestelis, nes kitoje Skirvytės

Liaudies menas.

pusėje – Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis. Dabar Rusnės sala užima 45 kv. km, bet dėl Nemuno sąnašų ji kasmet auga. Ta lyguma yra tik 1 m pakilusi virš jūros lygio ir todėl pavasarį gyvenvietei iškyla pavojai. Beje, čia yra žemumų, įgrimzdusių 1,3 m žemiau jūros lygio! Per Atmatą nutiestas tiltas su aukštu pylimu ne visada gelbsti vietos gyventojus. Rusniškius nuo potvynių saugo pylimai. Saloje įrengta polderių sistema su 20 vandens kėlimo stočių.

Uostadvaris [žem. nr. 20]

Kairiajame Atmatos krante įsikūrusiame Uostadvaryje dar XVIII a. buvo dvaras. Įdomu, jog 1939 m. dvaras buvo padovanojamas Klaipėdos nacionalsocialistų vadui E. Neumannui. Tačiau šiandien iš dvaro likę tik prisiminimai. Čia rasite XIX a. pab. statytą Uostadvario švyturį (100). Jame įrengta apžvalgos aikštelė, iš kurios malonu pasidairyti po neapbrėpiamas vandens platybes. Čia pat galėsite apžiūrėti vandens kėlimo stoties kompleksą, pastatytą 1907 m. Šiame technikos paminkle įrengtas Šilutės polderių muziejus (100), kuriame galėsite

sužinoti, kaip nuo seno kovota su vandens pertekliumi.

Lankytinos vietos Rusnės saloje:

Telefono kodas: 8~441

I (97) Rusnės bažnyčia, kuri veikė nuo 1419 m. Dabartinė rekonstruota evangelikų liuteronų bažnyčia pastatyta 1809 m. Šiandien prie šiaurinės bažnyčios sienos galima apžiūrėti Rusnės salos patriarchu vadinamo E. Ankerio (1848–1935) ir jo senelio antkapinius paminklus. Bažnyčios šventoriuje buvo palaidotas Mažosios Lietuvos tautosakos rinkėjas, spaudos darbuotojas, kalbininkas K. Jurkšaitis (1825–1915). Jo parengtas pamokslų rinkinys „Aš bei mano namai norim Viešpačiui šlužyti“ iki šiol laikoma puošniausia Mažosios Lietuvos knyga.

I Didvyrių giraitė ir paminklas Pirmajame pasauliniame kare žuvusiems Rusnės parapiliečiams (pastatytas 1919 m. senosiose Rusnės kapinėse greta bažnyčios, ant kurios sienos buvo įtaisyta marmurinė plokštė, kurioje iškaltos 186 žuvusiųjų pavardės).

M (98) Rusnės etnografinė sodyba-muziejus, įkurta ir globojama Kazimiero Banio, Skirvytės g. 8, Rusnė, tel. 58 169. Muziejaus eksponatai supažindina su XIX–XX a. pr. vietos gyventojų buitimi, žvejybos įrankiais. Po stogu čia saugomas autentiškiausias eksponatas – dūminės pirkios kaminas – rūkykla.

I (99) Pakalnės pažintinis takas (3,5 km ilgio) įrengtas tarp dviejų upių – Pakalnės ir Rusnaitės. Jis prasideda ir baigiasi prie Nemuno deltos regioninio parko lankytojų centro.

M (100) Uostadvario vandens kėlimo stotis ir polderių muziejus (dėl lankymo kreiptis į šalia esančios sodybos gyventojus arba tel.: 58 359, 52 290). Tai pirmoji vandens kėlimo stotis Klaipėdos krašte, pastatyta 1907 m. ir per 53 veikimo metus aptarnavusi didžiąją dalį salos (20 kv. km). Netoliese, ant Atmatos upės kranto, stovi 1876 m. pastatytas švyturys, kuris dabar neveikia, bet tarnauja kaip apžvalgos aikštelė.

PATARIMAI DVIRATININKAMS

Parengta remiantis patyrusių dviratininkų patarimais. Daugiau informacijos rasite internete www.dviratis.lt arba turistams skirtoje literatūroje.

Tinkamiausias metas keliauti dviračiais po Lietuvą – nuo gegužės iki rugsėjo (priklausomai nuo orų, vyraujančių sezono metu).

Kokį dviratį pasirinkti kelionei?

Kelionei paruoštas dviratis turi būti tvarkingas, kad juo važiuoti būtų patogu ir malonu. Nuolat gendantis dviratis gadins kelionės planus ir nuotaiką. Rinkdamiesi dviratį atkreipkite dėmesį į svarbiausias dalis: stiprus, jūsų ūgį atitinkantis rėmas, tvirtį, dvigubomis sienelėmis ratlankiai. Priekinė ir galinė bagažinės – svorio paskirstymas tausoja dviratį. Specialūs neperšlampami krepšiai – jie tvirtinami prie bagažinių ir ant vairo. Geros, nesuskeldėjusios ir nesuplyšusios padangos, patartina – atsparios dūriams. Didesni ratai (28 colių) tinkamesni kelionėms asfaltu.

Mažesni ratai (26 colių) su storomis padangomis patogesni keliaujant laukų ir miškų keliukais, vieškeliais, ypač smėlėtais pajūrio takais ir net suplūktu paplūdimio smėliu. Kuo patogesnė sėdynė – plati, su spyruoklėmis ir grioveliu per vidurį. Vairas su plačiomis, švelniomis rankenėlėmis. Vasaros Lietuvoje lietingos, todėl purvasargiai apsaugos nuo taškymo ant nugaros ir veido. Atšvaitai – baltos spalvos priekyje ir raudonos spalvos gale bei oranžinės spalvos ratuose – yra privalomi pagal Kelių eismo taisykles. Važiuojant tamsiuoju paros metu priekinis šviestuvas ir raudonai šviečiantis galinis žibintas būtini jūsų pačių saugumui. Tvarkingos priekinių ir galinių stabdžių sistemos, gerai veikiantys pavarų jungikliai. Gertuvės laikiklis – labai patogus ir praktiška ilgoje kelionėje.

Apsauga

Dviračiui apsaugoti nuo ilgapirščių įsigykite geras spynas. Nepagailėkite joms pinigų, jeigu branginate savo turtą. VISUR rakinkite dviratį dviem spynomis. Viena – storas trosas, kita – „U“ formos, ištiso metalo.

Dviračio paruošimas ir eismo saugumas

Jeigu neišmanote, kaip remontuoti dviratį, patikėkite tai patyrusiems meistrams. Šiuolaikiniai dviračiai yra sudėtingi mechanizmai, kurių remontas reikalauja specialių žinių, įgūdžių ir prietaisų. Dviratis visada privalo būti techniškai tvarkingas ir švarus, sutepti visi mazgai, grandinė.

Dviratininkams galioja visos Kelių eismo taisyklės, jie yra visateisiai eismo dalyviai. Dalis trasos eina esamais automobilių keliais, todėl laikykitės saugaus eismo taisyklių ir reikalavimų, nevažiuokite dviračiais neblaivūs, tamsiuoju paros metu nepamirškite šviesų.

Suaugusysis gali vežti dviračiu daugiausia iki dviejų vaikų, ne vyresnių kaip 6 metai. Dviratyje su prikabinta priekaba vaikams turi būti du savarankiški stabdžiai. Vaikai nuo 6 metų dviračiu gali važiuoti savarankiškai, bet važiuojant keliais rekomenduojama naudoti tandeminę priekabą.

Smulkus remontas kelionėje

Ilgesnei kelionei būtinai pasiimkite įrankių komplektą, priemones kamerų skylėms

klijuoti, grandinės tepalo, skudurų, pompą, atsarginę kamerą, varžtų, veržlių, vielos, virvučių. Kartais kelionėje atsilaisvina arba pasimeta įvairūs tvirtinamieji varžtai ir veržlės. Smulkius gedimus pašalinsite patys, o esant rimtesniam gedimui, pagalbos ieškokite kelyje arba bandykite išsikviesti dviračių meistrą.

Ką pasiimti į kelionę?

Ruošdamiesi ilgesnei kelionei dviračiu, imkite tik būtiniausius daiktus, kuriuos pajėgsite pavežti. Daiktai turi būti kuo lengvesni, tvarkingai supakuoti. Drabužius ir avalynę rinkitės pagal sezoną, žygio trukmę ir maršrutą. Tolesni patarimai padės keliautojui būti nepriklausomam nuo kitų, kad, kelyje atsiskyręs nuo grupės, jis galėtų bet kokiomis sąlygomis susikurti laužą, pasigaminti valgį, šiltai išsimiegoti ir kt. Rekomenduojamas ant dviračio vežamo bagažo svoris – 20–25 kg.

Kraudamiesi daiktus, svorį paskirstykite tolygiai (kairė, dešinė, priekis, galas). Geriau daugiau pustuščių krepšių, negu mažiau, bet visiškai prikimštų. Daiktus patogiausią dėti atskirai (pagal paskirtį) į polietileningus arba

medžiaginius maišelius, kad lengvai pasiektumėte, ir jie liktų sausi, švarūs.

Rekomenduojamų daiktų sąrašas:

1. Priekiniai krepšiai: lietpaltis, asmeninės higienos reikmenys, dviračio remonto komplektas, žibintas, puodai, indai (lėkštė, puodelis, šauktas, šakutė) ir viryklė maistui ruošti, sausai supakuoti degtukai ir sausas spiritas laužui kurti, indų plovimo priemonės, muilas skalbti. Galima pasiimti ir sulankstomą sodininko kastuvėlį laužavietei paruošti bei kirvuką malkoms.
2. Galiniai krepšiai: maistas, arbatos/kavos termosas, plastikiniai buteliai su vandeniu, staltiesėlė. Jeigu maistą kelionėje gaminsite patys, patartina turėti duonos, cukraus, kavos/arbatos, druskos, prieskonių, sūrio, sausainių, kruopų, riebalų, rūkytos dešros arba lašinių, medaus, saldainių. Atskirai susidėkite „greitus užkandžius“. Maistą geriausia laikyti viename krepšyje. Kitame krepšyje gali būti drabužiai (šilta striukė ar liemenė, megztinis, kepurė, ilgos kelnės, apatinių baltinių komplektas, kojinės, miegui skirti drabužiai, sportiniai bateliai,

virvė skalbiniams džiauti, kelionei skirta literatūra, žemėlapiai, dienosraščiai atskirame segtuve).

3. Ant bagažinės: miegmaišis (gerai apsaugotas nuo lietaus), palapinė ir kilimėlis. Jie dedami į specialų neperšlampamą krepšį arba timpomis tvirtinami virš galinių krepšių.
4. Krepšyje ant vairo siūlome laikyti vertingiausias daiktus, šį krepšį visada pasiimkite su savimi, net trumpam palikę dviratį kelionės metu arba nakvynės vietoje. Šiame krepšyje gali būti tualetinis popierius, vaistinė, skystis nuo uodų, fotoaparatas, užrašų knygutė, tai dienai skirti žemėlapiai, rašymo priemonės, prožektorius, siūlai, adatos, akiniai, kiti asmeniniai daiktai.

Dviratininko apranga

Šiltuoju metų laiku dviratininkas vilkti trumpą aprangą (šortus, marškinėlius). Tinkamiausia avalynė – „kvėpuojantys“ sportiniai bateliai arba sandalai storesniu padu. Būtinai galvos apdangalas nuo žalingo saulės poveikio, geriausia – kepurė su snapeliu, kuri dengtų ir ausis. Taip pat akiniai

nuo saulės, kritulių ir vabzdžių. Įsigykite specialius dviratininko akinius. Turėkite laikrodį, lenktinį peiliuką, piniginę, asmens dokumentą, nosinaičių. Šiems daiktams tinkamiausios yra kelioninės dėtuvės prie diržo arba ant kaklo. Visada turėkite atskirus drabužius kelionei (labiau prakaituojama) ir persirengti vakare, miegui. Dviratininkams patariama važiuoti su apsauginiais šalmais, kurie padeda išvengti sunkių galvos traumų stiprių griuvimų atvejais.

Vaistinėlė

Jeigu turite sveikatos sutrikimų ir nuolat vartojate vaistus, nepamirškite jų ir kelionėje. Dėl būtiniausių priemonių ir jų naudojimo pasitarkite su šeimos gydytoju arba vaistininku. Vaistinėlę laikykite steriliai. Joje turi būti tvarsčiai, baktericidiniai pleistrai, dezinfekuojamasis skystis, jodo tirpalas, vaistai nuo virškinimo sutrikimų, galvos skausmo, tepalai skaudantiems raumenims ir raiščiams, nuo vabzdžių įkandimo, nedidelėms žaizdelėms ar įsipjovimams. Saugokite sveikatą žygio metu, kad vaistinėlės neprireiktų.

Pinigai

Daugelyje vietų galima atsiskaityti kreditinėmis kortelėmis („Visa“, „Master“ ir kt.). Dažniausiai korteles priima viešbučiai, didieji prekybos centrai ir degalinės. Beveik visose kaimo turizmo sodybose, kaimo parduotuvėse ir pakelės baruose atsiskaityti galima tik grynaisiais.

Maitinimasis kelionėje

Keliaujant dviračiu patariama vartoti lengvai virškinamus kaloringus produktus, kuriuose gausu angliavandenių, baltymų, vitaminų ir mineralinių medžiagų. Tiks miltiniai, bulviniai, mėsos, daržovių patiekalai iš tradicinės lietuviškos virtuvės. Niekada nevažiukite iškart sočiai pavalgę, palaukite bent 30–40 minučių, geriausia valandą. Žygio metu patartina valgyti džiovintus vaisius, riešutus, daigintus grūdus, razinas. Vartokite tik šviežią maistą. Mėsos gaminius (dešras, kumpius, lašinius) naudokite tik šaltai rūkytus, supakuokite, kad nepelytų. Greitai gendančių produktų galėsite nusipirkti žygio metu, nesistenkite visko pasiimti iš namų. Kai prakaituojama, reikia gerti daugiau skysčių. Geriausia pirkti mineralinį vandenį, sultis.

Sveikata

Važiuojant dviračiu dirba visi kūno raumenys – stiprėja širdies ir kraujagyslių sistemos veikla, kvėpavimas, gerėja medžiagų apykaita. Reguliariai važinėjant dviračiu, ugdoma ištvermė, mažėja nervinė įtampa. Važiuojant sėdėsena turi būti patogė. Nugarą, sprandą ir rankas laikykite kuo tiesiau. Sėdynės aukštis turi būti toks, kad ištiestos kojos kulnu siektumėte paminą apatinėje padėtyje. Kas valandą, o pavargę ir dažniau, sustokite trumpam pailsėti, pasimankštinkite. Dienos viduryje padarykite ilgesnę pertrauką.

Važiavimo tempas ir atstumai

Vidutinio pajėgumo dviratininkas važiuoja 10–12 km/h greičiu, iki 5–7 valandų per dieną. Labiau patyrę, fiziškai stipresni dviratininkai važiuoja 15–25 km/h greičiu. Kai grupėje yra vaikų, jų fizinė ištvermė lemia visos grupės nuvažiuojamą atstumą. Vienai dienai siūlytume pasirinkti nuo 25 iki 50 kilometrų atstumą, atsižvelgiant į norimas aplankyti vietas, oro sąlygas, nenumatytas aplinkybes. Važiavimo tempą ir atstumą derinkite pagal savo savijautą.

PASLAUGŲ RODYKLĖ

(apgyvendinimas, maitinimas, turistinė informacija, internetas, medicinos pagalba)

Turistinių paslaugų pavadinimų sutrumpinimai, kurie naudojami prieš kiekvieną paslaugos objektą: H – viešbutis, Hs – jaunimo nakvynės namai, Gh – svečių namai, Pn – poilsio namai, Pk – privati kambariai, C – kempingas, K – kaimo turizmo sodyba (K-XX, kur XX – kaimo turizmo sodybos numeris kataloge „Atostogos Lietuvos kaime“ www.atostogoskaime.lt), Mt – motelis, Rs – restoranas, Br – baras, Kv – kavinė, TIC – turizmo informacijos centras, @ – interneto kavinė, Md – medicinos pagalba (greitoji pagalba, ligoninė, vaistinė).

- Jeigu vienoje vietoje teikiamos kelios paslaugos, galima kelių raidžių kombinacija, pvz., viešbutis su restoranu – HRs, poilsio namai su kavine – PnKv. Vietovės šiame sąrašė išdėstytos ne pagal abėcėlę, bet pagal šių vietovių aprašymo kelionių vadovo tekste eiliškumą:
1. Klaipėda;
 2. Kuršių nerija (Klaipėda–Nida);
 3. Klaipėda–Palanga;
 4. Klaipėda–Rusnė.

Ruošiant paslaugų rodyklę nebuvo tikslo pateikti visus esamus paslaugų teikėjus, bet tuo pačiu šis paslaugų sąrašas neturėtų būti traktuojamas kaip rekomendacinis. Pavyzdžiui, Klaipėdoje restoranų, kavinių ir barų

- pasirinkimas yra labai didelis, todėl čia pateikiamos tik arčiausiai prie trasos esančios maitinimo įstaigos, prie kurių patogų privažiuoti dviračiais ir saugiai juos statyti.
- Apgyvendinimo įstaigos, kurios labiausiai pritaikytos dviratininkų poreikiams, yra pažymėtos dviratuko ženklu „“. Tai nakvynės vietos, iš dalies atitinkančios šiuos minimalius kriterijus:
- galimybė apsistoti vienai nakčiai;
 - saugus dviračių statymas;
 - drabužių džiovykla;
 - įrankiai paprastam dviračių remontui.

KLAIPĖDA
Telefono kodas: 8~46

- TIC@ Turgaus g. 7, tel. 41 21 86, www.klaipedainfo.lt
TIC@ Minijos g. 119, tel. 38 08 03, www.baltpark.com
HBr „Aribė“ (3*), Bangų g. 17A, tel. 49 09 40, www.aribe.lt
HRs@ „Baltpark“ (3*), Minijos g. 119, tel. 38 08 03, www.baltpark.com
HRs „Europa Royal“ (4*), Žvejų g. 21 / Teatro a. 1, tel. 40 44 44, www.hoteleuropa.lt
HRs@ „Klaipėda“ (4*), Naujojo sodo g. 1, tel. 40 43 72, www.klaipedahotel.lt
HRs „Lūgnė“ (3*), Galinio pylimo g. 16, tel. 41 18 84, www.lugne.com
HRs „Magnisima“ (3*), J. Janonio g. 11, tel. 31 09 01, www.magnisima.lt

- HKvBr „Morena“ (3*), Audros g. 8A, Melnragė, tel. 35 13 14, www.morenahotel.lt
HRs „Navalis“ (4*), H. Manto g. 23, tel. 40 42 00, www.navalis.lt
HRs „Nesė“ (3*), Sportininkų g. 46, tel. 41 00 77, www.nese.lt
HKvBr „Parkas“ (3*), Liepojos g. 3, tel. 38 52 83, www.hotelparkas.com
HRs „Promenada“ (3*), Šaulių g. 4, tel. 40 30 20, www.promenada.lt
HRs „Radisson SAS“ (4*), Šaulių g. 28, tel. 49 08 00, www.Radisson.com/klaipedalt
HRs „Vecekrug“ (4*), Jūros g. 23, tel. 30 10 02, www.vecekrug.lt
Hs Klaipėdos keliautojų namai, Butkų Juzės g. 7–4, tel. 21 18 79, www.lithuanianhostels.org
Gh „Avada“, Utenos g. 26, tel. 35 04 04
Gh „Litinterp“, Puodžių g. 17, tel.: 41 06 44, mob. 8~656 18 817, www.litinterp.com
Gh „Preludija“, Kepėjų g. 7, tel. 31 00 77, www.preludija.com
Rs „Čili kaimas“, H. Manto g. 11, tel. 31 09 53, www.cili.lt
Rs „Trys mylimos“ (karčema), Taikos pr. 23, tel. 41 14 79
RsBr „Kurpiai“ (džiazo klubas), Kurpių g. 1, tel. 41 05 55, www.jazz.lt

RsBr „Memelis“ (alaus darykla), Žvejų g. 4, tel. 40 30 40, www.memelis.lt

SMILTYNĖ (KLAIPĖDA)
Telefono kodas: 8~46

TIC Kuršių nerijos nacionalinio parko lankytojų centras, Smiltynės g. 11, tel. 40 22 56, www.nerija.lt

HKv ⚓ „Palva“ (3*), Smiltynės g. 19, tel. 39 11 55, www.palva.lt

MtKvBr Klaipėdos jachtklubas, Smiltynės g. 25, tel. 39 11 07, http://jachtklubas.w3.lt

Kv „Nerija“, Smiltynės g. 15, tel. 39 11 21

JUODKRANTĖ (NERINGA)
Telefono kodas: 8~469

TIC L. Rėzos g. 54, tel. 53 490, www.visitneringa.com

HRsBr ⚓ „Ažuolynas“ (4*), L. Rėzos g. 54, tel.: 53 310, 53 318

HBr „Eglių slėnis“ (3*), levos kalno g. 28, tel.: 53 170, 53 364, www.egliuslenis.lt

H „Kuršių kiemas“, Miško g. 11, tel. 53 004, mob. 8~682 17 095, www.neringatravel.lt

HRsBr „Vila flora“, Kalno g.7A, tel.: 53 024, 53 421

GhBr „Kurėnas“ (3*), L. Rėzos g.10, tel. 53 101, mob. 8~698 20 549

GhKv „Vilavita“ (4*), L. Rėzos g. 25, tel. 53 009, mob. 8~687 30212, www.vilavita.lt

PkGh www.kopos.lt (Neringos miesto butų, kotedžų ir svečių namų duomenų bazė ir rezervacijos sistema)

Pn „Pilkopė“, Kalno g. 14, tel. 53 290

Pn „Smilga“, Kalno g. 18, mob. 8~686 31 698, www.neringahotels.lt

Pn „Užmaris“, Žaliasis kelias g. 8, mob. 8~698 54 046

Br „Žvejonė“, L. Rėzos g. 30, tel. 53 280

Rs „Sorrento“, L. Rėzos g. 1A, tel. 53 100, mob. 8~656 11 457

Md Greitoji pagalba, tel.: 53 282, 03, 112

PERVALKA (NERINGA)
Telefono kodas: 8~469

PkKv „Karalienė Luizė“ (vila), Pervalkos g. 29E, tel. 55 191, mob. 8~613 76 054, www.vila-luize.lt

PnKv „Žvejo sodyba“, Pervalkos g. 4, tel. 55 205, mob. 8~612 21695

PnBr „Baltija“, Pervalkos g. 12, tel. 55 250, mob. 8~698 23 690

PREILA (NERINGA)
Telefono kodas: 8~469

Pn „Gelmė“, Preilos g. 9, tel. 55 109

Pn „Vėtra“ (2*), Preilos g. 67, tel. 55 129

Kv „Lyra“, Preilos g. 15–1, tel. 55 105

NIDA (NERINGA)
Telefono kodas: 8~469

TIC@ „Agila“, Taikos g. 4, tel. 52 345, www.visitneringa.com

TIC Kuršių nerijos nacionalinio parko lankytojų centras, Naglių g. 8, tel. 51 256, www.nerija.lt

CKv Nidos kempingas (3*), Taikos g. 45A, tel. 52 045, mob. 8~682 41 150, www.kempingas.lt

HRs „Aukšinės kopos“, G. D. Kuverto g. 17, tel.: 52 387, 52 212, www.auksineskopos.com

HBrKv ⚓ „Jelita“ (3*), G. D. Kuverto g. 7F, 7D, tel. 51 150, mob. 8~614 04 451, www.jelita.lt

HBr „Jūratė“ (2*), Pamario g. 3, tel.: 52 300, 52 618

HRs ⚓ „Nerija“ (3*), G. D. Kuverto g. 13, tel. 52 777, www.neringahotels.lt

HRsBr ⚓ „Nidos smiltė“ (3*), Skruzdynės g. 2, tel.: 52 221, 52 219, www.smilte.lt

HRs „Nidus“ (3*), G. D. Kuverto g. 15, tel. 52 001, www.nidus.lt

HRs „Parnidžio kopa“ (3*), Taikos g. 26A, tel. 52 631, www.parnidziokopa.lt

Pn „Kastytis“, Pamario g. 47, tel. 52 042, mob. 8~698 50 993

PnRs „Linėja“ (3*), Taikos g. 18, tel. 52 390

PnKv „Litorina“ (4*), Smiltynės pl. 19, tel.: 52 528, 52 527, www.litorina-dubingiai.lt

PnKv „Medikas“, G. D. Kuverto g. 14, tel. 52 985

PnKv „Nidos skalva“ (3*), Purvynės g. 19, tel.: 5 25 01, 5 23 46, www.skalva-nida.lt

Pn „Poilsis nidoje“, Naglių g. 11, tel. 51 174, mob. 8~686 31 698, www.neringahotels.lt

PnKv „Vilnelė“, G. D. Kuverto g. 9, tel. 52 854

Gh „Nidos pušynas“ (3*), Purvynės g. 3, tel.: 52 221, 51 131, www.smilte.lt

Gh „Palvė“ (3*), Taikos g. 13, tel. 52 702, mob. 8~616 81 600, www.lucanica.lt

GhBr „Urbo kalnas“ (2*), Taikos g. 32, tel. 52 428, www.urbokalnas.lt

PkGh www.kopos.lt (Neringos miesto butų, kotedžų ir svečių namų duomenų bazė ir rezervacijos sistema)

Rs „Ešerinė“, Naglių g. 2, tel. 52 757

Rs „Prūsų rūmai“, Naglių g. 29A, tel. 52 578

RsGh „Seklyčia“, Lotmiškio g. 1, tel. 50 000, www.robala.w3.lt

Kv „Kuršis“, Naglių g. 29, tel. 52 804

Kv „Laumė“, Pamario g. 24, tel. 52 335

Kv „Pašiūrė“, Naglių g. 20, tel. 52 843

Kv „Senasis uostas“, Naglių g. 18, tel. 52 663, mob. 8~699 38 980

Br „Agila“, Taikos g. 4, mob. 8~610 11 805

Md Taikos g. 11, tel.: 51 203, 52 138, 03, 112

GIRULIAI (KLAIPĖDA)

HKvBr „Pajūris“ (2*), Šlaito g. 18A, Giruliai, tel. (8~46) 49 01 54, www.pajurishotel.lt

KARKLĖS KAIMAS (KLAIPĖDOS RAJ.)
Telefono kodas: 8~46

C Karklės SOS stovykla, tel. 46 30 41, mob. 8~684 25 985, www.karkle.lt

CKv-328 ⚓ „Žiogelis“ (1*), tel. 46 30 80, mob. 8~686 62 915, www.ziogelis.lt

HRs „Karklės kopos“, tel. 46 31 01, mob. 8~687 49 456

Gh „Aglaura“, tel. 46 30 33, www.aglaura.lt

K-285 Eidinas A. (1*), mob. 8~676 11 226

Pn-364 „Karklynė“ (3*), mob.: 8~683 91 681, 8~671 06 239, www.karklyne.lt

Kv „Žvejo sodyba“ (karčema), tel. 48 62 05, mob. 8~698 09 125

ŠAIPIŲ KAIMAS (KLAIPĖDOS RAJ.)
K „Per Alėją“, mob. 8~618 62 232

PALANGA
Telefono kodas: 8~460

TIC Kretingos g. 1, tel. 48 811, www.palangatic.lt

HRs ⚓ „Alanga“ (3*), S. Nėries g. 14, tel. 49 215, www.alanga.lt

HRs „Alka“ (4*), S. Daukanto g. 21, tel. 41 433, www.alka.lt

HRs „Auska“ (5*), Vytauto g. 11, tel.: 49 083, 49 084, www.baltijahotel.lt

HKv „Austėja“ (3*), Smilčių g. 31, tel.: 56 101, 54 350, www.vetra.lt/austėja.html

HRs „Du broliai“ (3*), Kretingos g. 36, tel. 48 108

HRs „Gamanta“ (3*), Plytų g. 7, tel. 48 885, www.gamanta.lt

HKvBr ⚓ „Kerpė“ (3*), Vytauto 76, tel. 52 379, mob. 8~601 04 766

HRs „Linias“ (3*), Vytauto g. 155, tel. 56 204, www.palangoslinas.com

HKv „Liukrena“ (3*), Vytauto 93A, tel. 52 521

HRs „Palanga“ (5*), Birutės al. 60, tel. 41 414, www.palangahotel.lt

HRs ⚓ „Palangos tauras“ (3*), Vytauto g. 116, tel. 49 111, www.feliksas.lt

HRs „Palangos vėtra“ (4*), S. Daukanto g. 35, tel.: 53 579, 53 032, www.vetra.lt

HRs „Pušų paunksnėje“ (4*), S. Dariaus ir S. Girėno g. 25, tel. 49 080, www.pusupaunksneje.lt

HKv „Rąžė“ (3*), Vytauto g. 74, tel.: 48 265, 48 462

HKv „Šachmatinė“ (3*), J. Basanavičiaus g. 45, tel.: 51 655, 48 431, www.sachmatine.lt

HKv „Tulpė“ (3*), S. Dariaus ir S. Girėno g. 11, tel.: 52 342, 51 175

HRs „Vanagupė“ (5*), Vanagupės g. 31, tel. 41 199, www.vanagupe.lt

HRs „Vandenis“ (3*), Birutės al. 47, tel. 52 987, www.vandenis.lt

HRsBr „Vyturys“ (2*), S. Dariaus ir S. Girėno g. 20, tel. 49 147, www.baltijahotel.lt

H „Tenisas“ (2*), Gėlių a. 1, tel. 52 828

HKv „Žalias namas“ (3*), Vytauto g. 97, tel. 51 231, www.zaliasnamas.lt

HRs „Žilvinas“ (3*), Kęstučio g. 26, tel.: 49 136, 49 146, www.baltijahotel.lt

HRs	„Žydroji liepsna“ (3*), Gintaro g. 36, tel. 52 441, www.zydrojiliepsna.lt	Pk	„Svetingas šeimininkas“ (apgyvendinimo pri-vačiajame sektoriuje duomenų bazė ir rezerva-cijos sistema), Vytauto g. 21, tel. 48 723, www.svetingas.lt
Hs	„Baltija“, Ganyklų g. 30, tel.: 49 184, 48 331, www.baltijahotel.lt	Rs	„Molinis ašotis“, J. Basanavičiaus g. 8, tel. 40 208
Gh	„Alita“ (3*), Kretingos g. 54, tel. 48 199, www.feliksas.lt	Rs	„Voveraitė vardu Salvadoras“, Meilės al. 24, tel.: 53 422, 53 852
Gh	„Astoma“, J. Simpsono g. 9, mob. 8~615 49 843, www.astoma.lt	Kv	„Cactus“ (boulingas), Vytauto g. 98, tel. 53 288
Gh	„Comfort Inn“ (4*), Smilčių g. 40, tel. 48 109, mob. 8~681 36 216	Kv	„Fortas“ (pramogų centras), S. Neries g. 39, tel. 51 555
GhRs	„Du broliai“ (4*), Vytauto g. 160, tel. 40 040, www.dubroliai.lt	Kv	„Kupeta“, S. Dariaus ir S. Girėno g. 13, tel. 40 014
GhRs	„Mama Rosa“ (4*), Jūratės g. 28A, tel. 48 581, www.mamarosa.lt	Kv	„Ramybė“ (muzikos klubas), Vytauto g. 54, tel. 54 124
Gh	„Pajūrio svečių namai“, Birutės al. 56, tel. 51 071, www.sveciunamai.lt	Kv	„Vandenis“ (muzikos klubas), Birutės al. 47, tel. 52 987
Gh	„Po kaštonu“ (3*), Maironio g. 34, tel. 49 484, mob. 8~698 89 277, www.po.kastonu.lt	Md	Klaipėdos pl. 76, tel.: 51 151, 03, 112
GhBr	„Ramybė“ (3*, vila), Vytauto g. 54, tel. 54 124, www.vilaramybe.lt	@	„Game star“, Kretingos g. 12, Sodų g. 14, tel. 48 316
GhKvBr	„Rivastar“ (4*), J. Simpsono g. 13, tel. 52 238, www.rivastar.lt	VYDMANTAI (KRETINGOS RAJ.)	
Gh	„Simris“ (3*), Žvejų g. 29, tel. 54 064	HKv	Virkštininkų dvaro užėiga, Liepų g. 6, tel. (8~445) 72 133, mob. 8~600 23 235, www.virkstininkudvaras.lt
PnKvBr	„Palangos žuvėdra“, Meilės al. 11, tel. 53 253, mob. 8~655 40 083, www.palangos-zuvedra.lt	KONTININKAI (PALANGA) Telefono kodas: 8~460	
Pn	„Pušynas“ (3*), Žvejų g. 1, tel. 41 374, www.palangapusynas.lt	HKv	„Medūza“ (3*), Kontininkų g. 9A, tel.: 56 450, 56 412, www.pkmeduza.lt
		Kv	„Prie jūros“, Kontininkų g. 10, mob. 8~698 19 901

UŽKANAVĖ (PALANGA) Telefono kodas: 8~460	
Pn	„Du gandrai“, Užkanavės g. 9, mob. 8~610 74 503, www.dugandrai.com
Pn	„Kungis inn“, Užkanavės g. 32, tel. 56 310, www.kungis.com

MONCIŠKĖS (PALANGA) Telefono kodas: 8~460	
K-86	„Baltų burlaivis“ (3*), Ošupio takas 14A, tel. 45 722, mob. 8~685 45 235, www.baltuburlaivis.lt
Pk	„Sodyba ant jūros kranto“, Ošupio takas 5, tel. 45 817

ŠVENTOJI (PALANGA) Telefono kodas: 8~460	
K-90	„Nendrinė patogė“, Survila V. (4*), Miško takas 24, tel. 45 748, mob. 8~686 20 098
Pn	„Auksinės kopos“ (2*), Jūros 30, tel. 45 365, www.akopos.lt
Pn	„Energetikas“, Kuršių takas 1, tel. 45 531, www.energetikas.lt
C	„Pas Juoni“, Ošupio takas 1A, mob. 8~680 84 332

Kv	„Akmuo ant akmens“, Kopų g. 5B, tel. 45 471
Rs	„Paršelio rojus“, Kopų g. 5, tel. 45 307
Rs	„Titanikas“, Kopų g. 7, tel. 45 900

ŠERNŲ KAIMAS (KLAIPĖDOS RAJ.)	
C	Gyniotas Petras, tel. (8~46) 47 65 15

DITUVOS KAIMAS (KLAIPĖDOS RAJ.) Telefono kodas: 8~46	
K-84	„Pakrantė“, Budreckai V. ir S. (4*), tel. 47 82 25, mob. 8~698 49 912, www.kompasas.lt/pakrante/
KvBr	„Dercekliai“, Dituvos sodai, tel. 47 76 86

PRIEKULĖ (KLAIPĖDOS RAJ.) Telefono kodas: 8~46	
K-254	Šarnauskas L. (3*), Parko g. 5B, tel. 45 48 11, mob. 8~686 84 833
KvBr	„Mingė“ (karčema), Klaipėdos g. 9, tel. 45 42 38, mob. 8~650 17 780

SVENCELĖS KAIMAS (KLAIPĖDOS RAJ.)	
K	Vaičekauskas V., mob. 8~698 41 190

KINTAI (ŠILUTĖS RAJ.) Telefono kodas: 8~441	
HKv	„Kintai“/„Pelikanas“, tel.: 69 510, 47 339, 47 479, www.kintai.lt
K	Povilaičiai J. ir V., mob. 8~616 51 706
C	„Minija“, tel. 47 375, mob. 8~673 44 426
C	„Vėtrungė“, tel.: 47 123, 47 128, mob. 8~686 36 861

ŠTURMŲ KAIMAS (ŠILUTĖS RAJ.)	
HRs	„Šturmų švyturys“, mob. 8~650 29 420

VENTĖS KAIMAS (ŠILUTĖS RAJ.)	
HKC@	☼ „Ventinė“, tel. (8~441) 68 525, mob. 8~686 70 490, www.ventaine.lt

MINIJOS (MINGĖS) KAIMAS (ŠILUTĖS RAJ.)	
K	Bulavinas J., mob. 8~685 33 211
K-362	„Ėvė“ (2*), mob. 8~616 50 640, www.eve.lietuvoje.net
KKv	Petrošius S., tel. (8~441) 69 526, mob.: 8~686 66 600, 8~616 96 866

ŠILUTĖ Telefono kodas: 8~441	
TIC	Lietuvininkų g. 4 (H. Šojaus dvaras), tel. 62 207, www.silute.lt/tic
TIC	Lietuvininkų g. 10/2, tel. 77 795, www.siluteinfo.lt
H	„Deims“, Lietuvininkų g. 70, tel. 52 345
Hs	Lietuvininkų g. 72, tel.: 51 804, 51 806
Gh	Šilutės turizmo draugija, tel. 56 433, mob. 8~614 11 804
Kv	„Gilija“, Vytauto g. 17, tel. 52 572
Kv	„Magnolija“, Lietuvininkų g. 29, tel. 76 030
Md	Rusnės g. 1, tel.: 03, 112

MACIKŲ KAIMAS (ŠILUTĖS RAJ.) Telefono kodas: 8~441	
K-151	Petravičienė E. (3*), tel. 56 433, mob. 8~614 11 804
K-158	„Jotovila“ (3*), Vėtrininė V., tel. 56 551, mob. 8~685 71 920

RUSNĖ (ŠILUTĖS RAJ.) Telefono kodas: 8~441	
C	„Poilsis Rusnėje“, mob. 8~652 72 821
K-150	Drobniai D. ir A. (2*), Lakštingalų g. 2, tel. 58 189, mob. 8~687 74 687, 8~611 29 594
K-152	Gečai G. ir D. (2*), Lakštingalų g. 1, tel. 58 174, mob. 8~682 67 827
K	Laukevičius K., tel. 58 348, mob. 8~699 34 193
K-318	Pužienė E. (2*), Pylimo g. 4, tel. 58 230
K	„Upeivis“, Knapkis S., Skirvytės g. 9, tel. 58 142, mob. 8~612 31 881
K-330	„Vorusnėlė“, Vasiliauskai (2*), Skirvytėlės g. 17, tel. 50 062, mob.: 8~686 23 920, 8~615 52 763

PAKALNĖS KAIMAS (ŠILUTĖS RAJ.) Telefono kodas: 8~441	
TIC	Nemuno deltos regioninio parko lankytojų cen-tras, Pakalnės g. 40A, Rusnė, tel.: 61 685, 58 154, www.nemunodelta.lt
K-389	„Pakalnė“ (2*), Skirkevičienė Ž., Pakalnės g. 48, mob. 8~612 80 584
K-411	Plikšnys R. (2*), Pakalnės km., tel. 68 190, mob. 686 81 919, www.pakalnesvingis.lt

VIETŲ RODYKLĖ

Sutartinimų skliaustuose reikšmės: Kr - Klaipėdos rajonas, K – Klaipėdos miestas, Krr – Kretingos rajonas, Šr – Šilutės rajonas, P – Palangos miestas, N – Neringos miestas.

A		
Alksnynė (N)	24	Kliošiai (Kr) 66
		Kontininkai (P) 54, 96
B		
Bložiai (Šr)	79	Kopgalis (K) 22
Būtingė (P)	58	Kukuliškiai (Kr) 44
		Kuodžiai (Kr) 66
		Kuršių nerijos nac. parkas (K, N) 20
D		
Dercekiai (Kr)	66	L
Dituva (Kr)	66, 97	
Dreverna (Kr)	70	
		Lėbartai (Kr) 66
G		
		M
Giruliai (Kr)	42, 95	Macikai (Šr) 82, 97
		Manciškė (P) 55, 96
		Melnragė (K) 43
		Minija / Mingė (Šr) 80, 97
		Muižė (Šr) 76
J		
Juodkrantė (N)	26, 93	
K		
Kalgraužiai (Krr)	57	N
Karklė (Kr)	45, 95	Nemirseta (P) 48
Ketvergiai (Kr)	66	Nemuno deltos reg. parkas (Šr) 76
Kintai (Šr)	74, 97	Neringa 24
Klaipėda	10, 41, 93	Nibriai (Kr) 66
		Nida (N) 34, 94

Prie kiekvienos vietovės pateikti puslapių numeriai, nurodantys, kur jos aprašytos arba pažymėtos žemėlapyje. Paslaugų rodyklėje taip pat pateikti duomenys apie tose vietovėse teikiamas turistines paslaugas (apgyvendinimo, maitinimo, interneto, medicinos).

P		
Pajūrio reg. parkas (Kr, P)	44	Šyšgiriai (Šr) 83
Pakalnė (Šr)	87, 97	Šyškrantė (Šr) 86
Palanga	49, 95	Šturmai (Šr) 76, 97
Pervalka (N)	30, 94	Šventoji (P) 56, 96
Pjaulai (Kr)	70	
Povilai (Šr)	78	T
Preila (N)	32, 94	Traubiai (Kr) 66
Priekulė (Kr)	68, 97	
R		
		U
Rimkai (K)	64	Uostadvaris (Šr) 89
Rūgaliai (Šr)	79	Užkanavės (P) 55, 96
Rusnė (Šr)	88, 97	
S		
		V
Smiltynė (K)	22, 93	Vanagupė (P) 55
Stankiščiai (Šr)	80	Ventė (Šr) 76, 97
Svencelė (Kr)	72, 97	Vydmantai (Krr) 51, 96
		Vorusnė (Šr) 87
Š		
		Ž
Šaipiai (Kr)	48, 95	Žalgiriai (Šr) 84
Šernai (Kr)	66, 96	
Šilutė	81, 97	

UDK 796.5(474.5)(036)
Pa89

Pajūrio dviračių trasa
Kelionių vadovas
Pirmasis leidimas, 2006
© Lietuvos valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos
A. Juozapavičiaus g. 13, LT-09311 Vilnius
El. paštas vtd@tourism.lt
www.tourism.lt, www.travel.lt
www.bicycle.lt/pajuriotrasa/

Sudarytojas:
Saulius Ružinskas

Teksto autoriai:
Saulius Ružinskas
Ingrida Veliutė (Vakarų Lietuvos regionas ir Klaipėda)

Nuotraukų autoriai:
Saulius Ružinskas, Erlandas Paplauskis, Audrius Drungilas

Žemėlapių sudarymas:
VšĮ „Du ratai“

Dizainas ir maketavimas:
UAB „Lukrecijos reklama“, 2006
Topografinė informacija LTDBK500000-V

Leidykla:
S. Jokužio leidykla-spaustuvė

Tiražas:
45 000 (po 15 000 lietuvių, anglų ir vokiečių kalbomis)

ISBN 9955-9864-0-9

Šis leidinys išleistas ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara ir vadovo dviratininkams leidyba“.

